

Hans Olav Fredsted
Frømajvej 3
6630 Rødding

Dato: 18.05.2016

Sagsnr.: 16/2742

E-mail: Teknik@vejen.dk

Web: www.vejen.dk

Tlf: 7996 5000

Miljøgodkendelse

Kvægbrug, Frømajgård

Miljøgodkendelsen er meddelt i henhold til § 12 i "Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug".

Indholdsfortegnelse

Oplysninger om ejendom og husdyrbrug	3
Resumé.....	3
Indledning	4
Ansøgning	5
1 Afgørelse.....	6
Godkendelsens varighed, retsbeskyttelse og revurdering	6
Vilkår for afgørelsen.....	8
Offentliggørelse/høring, klageadgang og udnyttelse af godkendelsen	15
Høring af udkast til offentliggørelse	15
Indkomne høringsbidrag og kommunens vurdering	15
Offentliggørelse af afgørelse og underretning af modtagere af afgørelsen	15
Udnyttelse af godkendelsen.....	16
2 Kort beskrivelse af husdyrbruget	17
Grundlag for sagsbehandling.....	17
Dyrehold og driftsform	17
Anlæg	18
Arealer	22
3 Redegørelse og vurdering	28
Generelle forhold.....	28
Husdyrproduktionen	28
Udnyttelse af godkendelsen.....	28
Anlæg og begrænsning af eventuelle gener for naboer	29
Lokalisering og Planrammer.....	30
Husdyrgødning og opbevaringsanlæg.....	31
Ammoniakfordampning	32
Lugt	32
Spildevand	34
Til- og frakørselsforhold	35
Udbringning af husdyrgødnin	36
Støj.....	37
Fluer og skadedyr	38
Støv	39
Lys.....	39

Oplag af olie og kemikalier	40
Affald	40
Vand og energiforbrug	41
Risici	41
Anvendelse af bedste tilgængelige teknik - BAT.....	41
Ejendommens påvirkning af beskyttet natur – ammoniak.....	47
Påvirkning af kategori 1 naturområder.....	47
Påvirkning af kategori 2 naturområder.....	48
Påvirkning af kategori 3 naturområder.....	48
Arealernes påvirkning af natur, jord og vand.....	50
Sædskifte.....	50
Aftalearealer.....	50
Beskyttede naturområder.....	51
Nitratudvaskning til grundvand	60
Nitrat til overfladevand	62
Bilag IV-arter, artsfredninger og rødlistearter	66
Hensynet til landskab, kulturhistorie og rekreative områder.....	67
Anlæggets udformning.....	67
Anlæggets placering i landskabet	68
Landskabelige værdier	70
Kulturhistoriske værdier i tilknytning til arealerne	71
Husdyrbrugets ophør	73
Alternative muligheder.....	74
Sammenfatning.....	74
4 Øvrige forhold	75
Byggeri, vandindvinding og spildevandsafledning	75
Høringsberettigede	75
Kopimodtagere af afgørelsen	76
Bilagsoversigt	76

Oplysninger om ejendom og husdyrbrug

Ejendomsnummer	5750085523
Matrikelnummer	7 m.fl., Grønnebæk, Jels
CVR	28239033
CHR	52004
Ejendommens ejer	Frømajgård I/S v. Bent og Hans Olav Fredsted
Husdyrbrugets ejer	Frømajgård I/S v. Bent og Hans Olav Fredsted
Husdyrbrugets kontaktperson	Hans Olav Fredsted

Resumé

Vejen Kommune har modtaget ansøgning om miljøgodkendelse af udvidelse og ændring af husdyrbruget på Frømajvej 3, 6630 Rødding. Projektets indhold og kommunens afgørelse er beskrevet i kort form i nedenstående resumé.

Projektet omfatter udvidelse af produktion ved opførelse af nye driftsbygninger og ændring/udvidelse af husdyrholdet. Udvidelsen og ændringerne sker i to faser.

I fase 1 udvides dyreholdet fra 660,98 DE til 806,32 DE. I fase 2 udvides dyreholdet fra 806,32 DE til 1.068,29 DE. Samlet svarer udvidelsen af husdyrproduktionen til en forøgelse på 407,3 DE fra 660,98 DE til 1.068,29 DE.

Fase 1:

- Nedrivning af foderlade.
- Udvidelse til 373 køer med opdræt samt tyre.
- Spæroverdækning af nuværende siloanlæg som indrettes til velfærdsafsnit til køer samt midlertidig placering af kalve.
- Lovliggørelse af ændret anvendelse og placering af tidligere ansøgt møddingsplads til ensilagesilo og møddingsplads syd for staldanlægget.
- Etablering af nye plansiloer til ensilage syd for driftsbygningerne.
- Etablering af 2 kornsiloer og ny hal til råvarer.
- Etablering af vigeplads langs Frømajvej til afhentning af rågylle til biogas.

Fase 2:

- Etablering af ny kalvestald.
- Etablering af ny kostald.
- Udvidelse til 500 køer med opdræt.
- Velfærdsafsnit indrettes til nyt malkecenter og velfærdsafsnit.

Lugtgenekriterierne fra husdyrbrugets anlæg til nærmeste byzone, samlet bebyggelse og nærmeste nabo er alle overholdt i begge faser.

Der er ingen kategori 1 natur i nærheden af ejendommen. Nærmeste Natura 2000 område er nr. 91 (habitatområde nr. 80) – Kongeåen - mere end 8 km nord for anlægget.

Der er ingen kategori 2 natur i nærheden. Nærmeste kategori 2 natur er et overdrev der ligger mere end 8 km sydøst for ejendommen.

Merbelastningen til kategori 3 natur ved ejendommen ligger under beskyttelsesniveauet på 1,0 kg N/ha/år i merbelastning.

På husdyrbrugets udbringningsarealer, både ejede, forpagtede og gylleaftalearealer udbringes husdyrgødning svarende til 2,3 DE pr. ha.

185,84 ha ejede og forpagtede arealer, samt en del af gylleaftalearealerne ligger i Nitratfølsomt indvindingsområde (NFI). Alle arealer ligger udenfor nitratklasse 1-3 og fosforklasse 1-3.

Indledning

Denne miljøgodkendelse fastlægger de vilkår, der skal gælde for en udvidelse af husdyrbruget på Frømajvej 3, 6630 Rødding i Vejen Kommune. Vilkårene sikrer, at udvidelse og drift kan ske uden at påvirke miljøet væsentligt.

Miljøet skal i denne sammenhæng forstås som omgivelserne i bred forstand, herunder befolkning, flora og fauna, vandmiljø, landskab og kulturhistorie samt ressourceforbrug.

I forbindelse med udarbejdelse af miljøgodkendelsen, har Vejen Kommune vurderet det ansøgte projekt. Vurderingen fremgår af afsnit 3 "Redegørelse og vurdering" og er sammen med ansøgningen baggrund for miljøgodkendelsens vilkår.

Udkastet har været fremlagt i høring hos ansøger i 3 uger, hvor der var mulighed for at komme med synspunkter, kommentarer eller indsigelser til projektet.

Orientering om høring af udkast til miljøgodkendelse har været sendt til naboer og parter i sagen.

Orientering af naboer er sket i en afstand fra ejendommen svarende til den beregnede konsekvenszone, dog minimum 300 meter, idet Vejen Kommune vurderer, at ejendomme indenfor denne grænse vil kunne forventes berørte af ændringer på ejendommen.

Høringsbidrag er uddybet i godkendelsens afsnit 1 side 15.

Vejen Kommune den 18. maj 2016

Majbrit Holst Nielsen

Teknik og Miljø
Rådhuspassagen 3
6600 Vejen

Copyright alle kort og luftfoto: copyright DDO®, ©COWI

Ansøgning

Vejen Kommune har den 10. februar 2016 modtaget ansøgning om miljøgodkendelse af husdyrbruget Frømajgård, Frømajvej 3, 6630 Rødding omhandlende følgende:

- Nedrivning af foderlade (del af bygning 10).
- Spæroverdækning af nuværende siloanlæg (bygning 11) som indrettes til velfærdsafsnit til køer samt midlertidig placering af kalve.
- Lovliggørelse af ændret anvendelse og placering af tidligere ansøgt møddingsplads til ensilagesilo og møddingsplads syd for staldanlægget (bygning/anlæg 19/20).
- Etablering af nye plansiloer til ensilage syd for driftsbygningerne (bygning 24).
- Etablering af 2 kornsiloer (bygning 18) og ny hal til råvarer (bygning 17).
- Etablering af ny kalvestald (bygning 15).
- Etablering af ny kostald (bygning 16).
- Bygning 11 indrettes i fase 2 til nyt malkecenter og velfærdsafsnit.
- Udvidelse og ændring af dyreholdet fra 323 malkekøer, 244 kvier, 106 småkalve, 366 producerede tyrekalve og 200 ungtyre, alle tung race samt 5 heste til 500 malkekøer, 125 småkalve, 395 kvier, 235 producerede tyrekalve og ungtyre samt 6 heste årligt, svarende til en udvidelse fra 660,98 DE til 1.068,29 DE.
- Uændret udbringning af husdyrgødning på egne og forpagtede arealer og til godkendte gylleaftalearealer, 2,3 DE/ha/år.
- Anvendelse af sædskifte K12, som er tilknyttet 2,3 DE/ha/år undtagelsen.

En fuldt oplyst og opdateret ansøgning om miljøgodkendelse, med opdeling af udvidelsen i 2 faser, er indsendt til Vejen Kommune den 10. april 2016 i skema nr. 86681.

Vejen Kommune har kontrolleret, at der er overensstemmelse mellem ansøgningen og kommunens registreringer.

1 Afgørelse

Vejen Kommune godkender det ansøgte efter § 12 i Husdyrgodkendelsesloven¹ på vilkår som angivet efterfølgende.

Kommunens godkendelse gælder for det konkrete projekt. Hvis der sker ændringer i grundlaget for kommunens vurdering, skal der indsendes en ny ansøgning til kommunen. Dette gælder for eksempel ændringer i forhold til det ansøgte dyrehold, staldanlæg og udbringningsarealer.

Afgørelsen omfatter alene forholdet til Husdyrgodkendelsesloven. Øvrige relevante tilladelser, godkendelser og/eller dispensationer skal indhentes særskilt.

Etablering af nye anlæg må ikke igangsættes, før der er givet en byggetilladelse fra Vejen Kommune, ligesom der skal søges tilladelse til nedrivning af eksisterende anlæg.

Miljøgodkendelsen er et tillæg til eksisterende miljøgodkendelse meddelt af Vejen Kommune den 10. juni 2014. Da udvidelsen og ændringen også sker i det eksisterende anlæg kan forurening og påvirkning på natur m.m. fra udvidelsen og ændringen ikke adskilles fra den eksisterende. Denne miljøgodkendelse med tilhørende vilkår er derfor gældende for hele bedriften. Vilkår i denne miljøgodkendelse erstatter derfor Vejen Kommunes miljøgodkendelse meddelt 10. juni 2014.

Tildeling af husdyrgødning til husdyrbrugets aftalearealer ændres ikke i forhold til tidligere miljøgodkendelse. Driften af aftalearealerne er således den samme og vurderes derfor ikke i nærværende tillæg til miljøgodkendelse. Der henvises til sag nr.: 14/4341 for yderligere beskrivelse og vurdering af aftalearealerne.

Godkendelsens varighed, retsbeskyttelse og revurdering

Bemærkningerne til Husdyrbrugslovens § 33 angiver, at der indenfor udnyttelsesfristen skal være iværksat bygge- og anlægsarbejder med henblik på at opføre anlæg inden den frist, som er fastsat i afgørelsen. I den forbindelse vil det normalt være tilstrækkeligt, at der inden fristens udløb er indgået en retlig bindende aftale med relevante håndværkere eller entreprenører om udførelse af bygge- og anlægsarbejdet, herunder et tidspunkt for udførelsen. Det er tillige en forudsætning for overholdelse af fristen, at den udnyttelse, der er påbegyndt inden fristens udløb, fortsættes og færdiggøres i et rimeligt tempo og normalt skal være afsluttet indenfor et år efter fristens udløb. Et påbegyndt byggeri kan således ikke afbrydes i en længere periode og derefter genoptages. I så fald vil godkendelsen blive anset for bortfaldet.

Efter den fastsatte udnyttelsesfrist for miljøgodkendelsen gælder det, at hvis tillægget til miljøgodkendelsen ikke udnyttes (helt eller delvist) i 3 på hinanden følgende år, bortfalder den del af godkendelsen, som ikke har været udnyttet i de seneste 3 år (kontinuitetsprincippet).

Med denne miljøgodkendelse følger 8 års retsbeskyttelse. Dette betyder, at vilkårene inden for denne periode kun kan ændres, hvis der fremkommer nye oplysninger om forureningens

---

¹ "Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug" - nr. 1572 af 20.12.2006.

skadelige virkning, hvis forureningen medfører skadevirkninger, der ikke kunne forudses ved godkendelsens meddelelse, eller hvis forureningen i øvrigt går ud over det, som blev lagt til grund ved godkendelsens meddelelse. Der henvises til reglerne i Husdyrgodkendelseslovens § 40, stk. 2.

Husdyrbrugets miljøgodkendelse skal jf. § 40 i "Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse mv. af husdyrbrug" - Bek. nr. 44 af 11/01/2016 regelmæssigt og mindst hvert 10. år tages op til revurdering. Den første regelmæssige vurdering skal dog foretages, når der er forløbet 8 år, dvs. i 2024.

Ændringer af udbringningsarealet for den kommende planperiode skal jf. §§ 25 og 26 i "Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse mv. af husdyrbrug" anmeldes til kommunen senest 1. august. Kommunen vurderer, hvorvidt de nye arealer er mere sårbare. Kommunens tilkendegivelse gives inden 1. oktober. Hvis arealerne bedømmes mere sårbare, kan anmeldelsen enten trækkes tilbage, eller der kan fremsendes en ny. En ny anmeldelse skal i givet fald være kommunen i hænde senest 15. oktober. Hvis kommunen har indsigelser imod de nye arealer meddeles det inden 31. december.

Ansøger ønsker at have 5 år til udvidelsen. Begrundelsen for dette er, at der skal laves omfattende byggeri og at ansøger ønsker at basere produktionsudvidelsen på eget opdræt.

Vilkår for afgørelsen

Vejen Kommune forudsætter, at projektet gennemføres og drives som det er beskrevet overfor kommunen i ansøgningerne. Fase 1: fiktiv ansøgning nr. 85413, version nr. 3 og fase 2: ansøgning nr. 86681, version nr. 4, 14. april 2016. På baggrund af ansøgninger og kommunens vurdering meddeler Vejen Kommune godkendelse på følgende vilkår:

Generelle forhold

1. Godkendelsen bortfalder, hvis etape 1 ikke er udnyttet senest 2 år efter meddelt afgørelse. Derefter gives der yderligere 3 år til at fuldende etape 2.
2. Senest 5 år efter meddelt afgørelse skal udnyttelsen af godkendelsen for hele projektet være afsluttet. Den resterende del af godkendelsen bortfalder.
3. Hvis staldanlæg ikke etableres i det godkendte omfang eller etapevis beskrivelse, udløser det krav om genberegning af BAT-niveau og evt. ansøgning om tillæg til eksisterende miljøgodkendelse.
4. Miljøgodkendelsen må ikke udnyttes fuldt ud, før der foreligger skriftlig aftale med Biogas om modtagelse af i alt 308,02 DE kvæggylle. Alternativ afsættelse af husdyrgødning skal anmeldes til Vejen Kommune og kan udløse krav om godkendelse.

Information om ændringer på husdyrbruget

5. Ændringer i ejerforhold (eller hvem der har ansvar for driften) skal meddeles til kommunen.
6. Drifts-, indretnings- eller bygningsmæssige ændringer, der er relevante i forhold til godkendelsen, skal anmeldes til kommunen inden gennemførelsen. Kommunen vurderer, om de aktuelle planer for ændring/udvidelse kan ske inden for rammerne af denne godkendelse.

Landskabet

7. Der skal etableres skærmende beplantning syd for det nye plansiloanlæg (bygning 24) jf. figur 1. Beplantningen skal bestå af et mindst 3-rækket læhegn bestående af hjemmehørende arter af træer og buske. Beplantningen skal etableres senest 1 år efter anlæggets opførelse. Beplantningen skal løbende vedligeholdes og give en effektiv og vedvarende afskærmning. Efter 5 år skal beplantningen være mindst 3 m høj.
8. Eksisterende skærmende beplantning øst for anlægget og syd for gyllebeholderne jf. figur 9 skal bevares og vedligeholdes så det fremadrettet vil give en effektiv og vedvarende afskærmning.

Husdyrproduktionen

9. Husdyrbrugets maksimalt tilladte produktionsomfang og sammensætning

Dyretype, stor race	Enhed	Antal
Malkekøer, 11.600 kg EKM	Årsdyr	500
Kvier, 6-25 mdr.	Årsdyr	395
Småkalve, 0-6 mdr.	Årsdyr	125
Tyrekalve, 40-220 kg.	Producerede	235
Ungtyre, 220-480 kg.	Producerede	235
Heste 500-700 kg.	Årsdyr	6
Antal stipladser tyrekalve/ungtyre		165/140

10. Når den ansøgte ydelse overskrides skal:

- antallet af malkekøer løbende tilpasses, således at antallet af malkekøer, med en given ydelse, ikke overskrider det godkendte antal dyreenheder i malkekøer, beregnet over et år (kalender- eller planår)
eller
- nye arealer anskaffes og anmeldes til kommunen, der vil undersøge, om areaerne er robuste. Hvis ikke kræves tillæg til godkendelsen
eller
- overskydende gødning afleveres til biogasanlæg eller 3. mand. I sidstnævnte tilfælde skal kommunen vurdere, om der kræves § 16 godkendelse

11. Det maksimale dyrehold beregnet over et år (kalender- eller planår) må ikke overstige det samlede godkendte antal dyr indenfor hver dyretype.

Foranstaltninger for at undgå forurening

12. For det nye anlæg, skal der udarbejdes en afløbsplan for anlæggets rørledninger til afledning af flydende husdyrgødning, ensilagesaft, spildevand og regnvand - senest ved udnyttelsesfristens udløb. Afløbsplanen inkl. eventuelle bemærkninger hertil skal udarbejdes af autoriseret kloakmester eller andet uvildigt godkendt firma. Afløbsplanen skal være tilgængelig for myndigheden ved miljøtilsyn.
13. For det eksisterende anlæg skal der kunne fremlægges en afløbsplan for anlæggets rørledninger til afledning af flydende husdyrgødning, ensilagesaft, spildevand og regnvand - senest 3 måneder efter meddelt miljøgodkendelse.
14. Ved driftsuheld, hvor der opstår risiko for forurening af miljøet, er der pligt til øjeblikkeligt at anmelde dette til Alarmcentralen, tlf.: 112.
15. Der skal udarbejdes en beredskabsplan senest 1 måned efter, at anlægsændringerne i godkendelsen er sket. Beredskabsplanen skal holdes opdateret og ophænges synligt på ejendommen. Medarbejdere skal være informeret om og have udleveret kopi af beredskabsplanen. Beredskabsplanen skal findes på et sprog, som er forståeligt for de enkelte medarbejdere.

Beredskabsplanen skal som minimum indeholde:

- Procedurer, som beskriver relevante tiltag med henblik på at "stoppe ulykken/uheldet" og begrænse udbredelsen.
  - Oplysninger om, hvilke interne/eksterne personer og myndigheder, der skal alarmeres og hvordan.
  - Kortbilag over bedriften med angivelse af miljøfarlige stoffer, afløbs- og drænsystemer og vandløb mm.
  - En opgørelse over materiel, der er tilgængeligt på bedriften, eller som kan skaffes med kort varsel, der kan anvendes i forbindelse med afhjælpning, inddæmning og opsamling af spild/lækage, som kan medføre konsekvenser for det eksterne miljø.
16. Situationer, hvor et uheld var lige ved at opstå skal noteres, og der skal udarbejdes procedurer med henblik på at forebygge situationen fremover. Driftspersonalet skal gøres bekendt med proceduren.
17. Ved ophør af driften skal produktionsanlæg, husdyrgødnings- og foderopbevaringsanlæg tømmes og rengøres grundigt. Al miljøaffald skal bortskaffes for egen regning efter den til hver tid gældende lovgivning.

Opbevaringsanlæg

18. Der skal altid være en opbevaringskapacitet for flydende husdyrgødning på mindst 9 måneder til husdyrbruget.
19. Der skal altid være en opbevaringskapacitet for fast husdyrgødning på mindst 3 måneder til husdyrbruget.
20. Håndtering af gylle skal foregå under opsyn, således at spild undgås, og der tages størst muligt hensyn til omgivelserne.
21. Ved håndtering af gylle gennem ikke-faste installationer, skal dette foretages under konstant opsyn, således at evt. brud straks opdages, og pumpningen i så fald kan afbrydes.
22. Ensilagestakke, der ikke placeres på fast bund med afløb til opsamlingsbeholder, må højst være placeret på samme sted i 24 måneder. Der skal derefter gå 5 år, før ensilage igen må placeres på samme sted.

Ammoniakfordampning

23. Spalter i stald 12, 13 og 14 skal rengøres med spalteskrabere minimum 6 gange dagligt hver 4. time, så det sikres, at gødning og urin hurtigt fjernes fra spaltegulvet og ledes til gødningskanalerne.
24. Tværgange, som ikke skrabes maskinelt, skal rengøres manuelt – mindst 2-3 gange dagligt.
25. Andelen af dybstrøelse, som udspreddes på marken (eller fraføres på anden vis) direkte fra stalden, skal min. være 85 %.

Lugt

26. Kasseret ensilage fra ensilagepladser eller –siloeer skal fjernes løbende og opbevares overdækket med plast eller lignende for at forhindre lugtgener.
27. Udbringning af husdyrgødning skal ske i overensstemmelse med god landmandspraksis, således at lugtgener og ammoniakfordampning begrænses.
28. Der må så vidt muligt ikke foretages håndtering, herunder omrøring og udkørsel af husdyrgødning fra anlæggene søndage og helligdage.

Støjgrænser

29. Virksomhedens bidrag til det ækvivalente, korrigerede støjniveau målt i dB (A) må i ethvert punkt på opholdsarealer ved boliger i det åbne land ikke overstige følgende værdier.

I: i ethvert punkt på opholdsarealer ved boliger i det åbne land

	Tidsrum	Støjgrænser (I)
Mandag – fredag	kl. 07.00 – 18.00	55 dB(A)
	kl. 18.00 – 22.00	45 dB(A)
Lørdag	kl. 07.00 – 14.00	55 dB(A)
	kl. 14.00 – 22.00	45 dB(A)
Søn- og helligdage	kl. 07.00 – 22.00	45 dB(A)
Alle dage	kl. 22.00 – 07.00	40 dB(A)

Maksimalværdien af støjniveauet om natten (kl. 22.00 – 07.00) må ikke overstige 55 dB (A) i ethvert punkt på opholdsarealer ved boliger i det åbne land.

30. Husdyrbruget skal på tilsynsmyndighedens forlangende dokumentere, at ovenstående vilkår om støj er overholdt. En sådan dokumentation kan højst kræves én gang årligt.

Dokumentation skal ske ved måling/beregning af den støj, aktiviteterne påfører omgivelserne. Målingerne/beregningerne skal udføres som beskrevet i Miljøstyrelsens vejledninger nr. 5/1984, nr. 6/1984 og nr. 5/1993.

Målingerne/beregningerne skal foretages af et målefirma/institut, som er uvildigt, og som af Miljøstyrelsen er godkendt til at udføre dette arbejde.

Transport

31. For at begrænse gener ved afhentning af gylle til biogas, skal lastbiler anvende etableret vigeplads.
32. Transport af husdyrgødning til udbringningsarealer, der er beliggende mere end 10 km fra ejendommen, skal ske med lastbil.

Fluer og skadedyr

33. Der skal på ejendommen foretages effektiv fluebekæmpelse som minimum i overensstemmelse med de af Aarhus Universitets, Institut for Agroøkologi, fastsatte retningslinjer herom².
34. Opbevaring af foder skal ske på sådan en måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter m.v.).

Støv

35. Driften må ikke medføre væsentlige støvgener uden for ejendommens eget areal.
36. Fodersiloer skal indrettes så støvgener i forbindelse med indblæsning af foder undgås. Der skal anvendes melcykloner eller anden tilsvarende støvbegrænsende foranstaltning.

Lys

37. Lys fra ejendommen må ikke være generende udenfor ejendommens skel.
38. Ved opsætning af udendørs belysning, skal det sikres, at lyskilden afskærmes, så der ikke sker lysspredning væk fra ejendommen.
39. Natbelysning i stalden må være maks. 10 lux. Alternativt skal lyset være slukket.
40. Udendørs pladsbelysning skal forsynes med bevægelsessensorer, der sikrer, at lyset kun er tændt i op til en halv time ad gangen efter endt arbejde.

Spildevand

41. Drikkevandssystemet skal drives og vedligeholdes, så unødigt spild undgås.
42. Al vask af dyretransport vogn samt af maskiner og redskaber, hvorfra der kan forekomme gødningsrester, skal foregå på støbt/tæt plads med bortledning af spildevandet til opsamlingsbeholder.

Oplag af olie, kemikalier etc.

43. Tankning af diesel skal til enhver tid ske på en plads med fast og tæt bund, enten med afløb til olieudskiller eller således at spild kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.
44. Ved håndtering af brændstof, smøremidler og kemikalier må der ikke opstå spild med deraf følgende risiko for forurening af jord og grundvand.
45. Olie- og kemikalieprodukter skal opbevares under tag på tæt bund uden afløb. Der skal være mulighed for at opsamle spild svarende til rumfanget af den største beholder. Dette gælder dog ikke olie, der opbevares i godkendte olietanke jf. "Bekendtgørelse om indretning, etablering og drift af olietanke mv." (Bek. nr. 1611 af 10. december 2015).

---

² "Retningslinier for fluebekæmpelse på gårde med husdyr", www.dpil.dk

Affald

46. Opbevaring af olie- og kemikalieaffald skal ske på samme måde som angivet i vilkårene vedrørende håndtering og opbevaring af olie og kemikalier.

Udbringning af husdyrgødning

47. Markstakke må ikke placeres på arealer, der skrånere mere end 6 grader imod et § 3 beskyttet naturareal.
48. I en afstand af 20 meter fra naturarealerne der udgøres af naturpunkterne 17 (Grønnebæk mose ved mark 20-0), 24 og 25 (figur 6C og 6E) skal udbringning af flydende husdyrgødning ske ved nedfældning eller anden teknik, der reducerer ammoniakfordampningen, uanset afgrøde.
49. Ved vandhullerne der udgør naturpunkterne 5, 6, 8, 9, 11, 16, 18, 21, 22, 23, 26, 27, 34 og 35 skal der etableres og opretholdes en 2 m gødnings-, dyrknings- og sprøjtefri bræmme.
50. Udbringningsarealerne må ikke tilføres anden organisk gødning (f.eks. slam, mucosa, m.m.) medmindre udvaskningskravene til grund- og overfladevand dermed overholdes. Dette skal dokumenteres ved beregninger for udvaskning fra arealerne med den konkrete samlede tilførsel af husdyrgødning og anden organisk gødning. Beregningerne skal udføres i www.husdyrgodkendelse.dk eller et tilsvarende beregningssystem og indsendes til kommunen.

Bedste tilgængelige teknik (BAT)

51. Spalteskraberanlæg og mælkekøleanlæg skal kontrolleres og vedligeholdes i overensstemmelse med producentens procedure for vedligeholdelse – minimum én gang om året
52. Der må ikke anvendes mineralfoderblandinger med ekstra mineralsk fosfor, end indholdet i standardblandinger, i fodringen til lakterende køer, med mindre der foreligger en opdateret skriftlig begrundelse fra dyrlæge eller fodringskonsulent.
53. Malkeanlæggets vaccumpumpe skal være frekvensstyret – senest i forbindelse med evt. udskiftning.
54. Der skal opsættes vandur til måling af det reelle forbrug af vand fra drikkevandsboringen til husdyrbruget. Vanduret skal være opsat senest ved udgangen af 2016.
55. Hos kalve på dybstrøelse/anden strøelse skal der ske hyppig udmugning, og overfladen skal holdes ren og tør.
56. Hos større dyr på dybstrøelse skal der holdes en god hygiejne, så overfladen af dybstrøelsesmåtten holdes ren og tør.
57. Endagsfoderkontrol (EFK) for malkekøer skal foretages – min. 6 pr. år, som sikrer løbende kontrol af sammenhængen mellem foderforbrug og ydelse/tilvækst.
58. Analyser af grovfoderet skal udføres af akkrediteret analysefirma.
59. Foderplaner skal udarbejdes på grundlag af grovfoderanalyser.

Egenkontrol

60. Husdyrbruget skal registrere den til enhver tid opnåede produktion på husdyrbruget. Registreringerne skal bestå af seneste mælkeproduktionsopgørelse (og slagterifregninger for slagtetyre). Hvis mælkeproduktionsopgørelsen/slagterifregningerne omfatter flere ejendomme, skal det suppleres med besætningslister, der dokumenterer overførsler af dyr mellem ejendommene, eller lignende, der kan dokumentere dyreholdet til enhver tid på Frømajvej 3.
61. Opgørelsen af husdyrholdet på ejendommen skal for køer og kvieopdræt opgives som et årsgennemsnit af antal dyr for hver enkelt dyreart på grundlag af bilag 1 i Husdyrgødningsbekendtgørelsen. For slagtekalvene skal opgørelsen ske ud fra antal producerede dyr pr. år. Opgørelsen foretages for en periode på minimum hele sidste år (kalender- eller planår).
62. Følgende skal føres i en driftsjournal, der skal opbevares mindst 5 år på bedriften, og data skal være tilgængelige ved miljøtilsyn på ejendommen:
  - Dokumentation over dyreholdets størrelse.
  - Dokumentation for fluebekæmpelse, middel og metode.
  - Dokumentation for aflæsning af el-forbrug samt de aflæste værdier og evt. gennemførte tiltag for at reducere forbruget.
  - Registreringer af vandforbrug – aflæsning hver 6. måned.
  - Årsopgørelse over forbruget af dieselolie og/eller fyringsolie (år og mængder).
  - Dokumentation for service og kontrol af mælkekøleanlægget.
  - Endagsfoderkontroller.
  - Analyser af grovfoderet.
  - Logbog, servicefaktura eller lignende, der dokumenterer, at skraberer er i drift og vedligeholdes.
  - Dokumentation for evt. nedbrud af spalteskraberanlæg med angivelse af længden på nedbrud.
  - Dokumentation for aftale med Biogasanlæg.
  - Dokumentation for aftale om leje af opbevaringskapacitet.
  - Dato for uheld eller situationer, der kunne lede til uheld. Angivelse af typen af uheld eller situationer, indsats samt forebyggende tiltag.
  - Kvittering for aflevering af farlig affald.
63. Dokumentation for samdrift med Haderslevvej 47, 6630 Rødding skal kunne fremvises tilsynsmyndigheden, så længe afsætning af husdyrgødning dertil er aktuel.

Offentliggørelse/høring, klageadgang og udnyttelse af godkendelsen

Høring af udkast til offentliggørelse

Udkastet til miljøgodkendelse sendes i høring i 3 uger fra den 21. april 2016 til den 17. maj 2016 hos ansøger samt andre, der har anmodet om at få udkastet tilsendt.

Orientering om udkast til miljøgodkendelse sendes til alle borgere, der er part i sagen (herunder naboer, bortforpagtere af udbringningsarealer samt gyllemodtagere). Udkastet eftersendes ved henvendelse herom.

Indkomne høringsbidrag og kommunens vurdering

Udkast til godkendelsen har været sendt i høring hos ansøger og parter i sagen, som har haft kommentarer.

Fra ejer af naboejendom, Niels A. Jensen:

Jeg ejer huset på Bækager 1 tæt ved landejendommen som sagen drejer sig om. Vi har ikke brugt huset meget i de senere år og jeg har ingen indvendinger mod de mange nye tiltag, men vil dog foreslå at den eksisterende gylletank og nybygninger mod syd/vest ud mod markvejen, der fører til vores hus på Bækager bliver afskærmet med træer og buske. Under den tidligere ejer på Frømajvej var der et læhegn langs markvejen som den nuværende ejer har fældet, hvorved den store gylletank er blevet blotlagt. Det har skæmmet udsynet fra vores hus en hel del. Jeg foreslår derfor at læghegnet genetableres, det vil være en meget lille investering i det store billede.

Vejens Kommunes bemærkning:

Ved godkendelse af et tillæg til miljøgodkendelse – som der er tale om på Frømajvej 3 – kan der kun stilles landskabelige vilkår til det nye byggeri, ikke det eksisterende.

Den nye stald (bygning 15 og 16) er skjult bag eksisterende bygninger.

Den nye plansilo (bygning 24) skjules bag eksisterende læhegn og gyllebeholdere og der er stillet vilkår om ny beplantning mod syd.

Vejens Kommune har således ikke mulighed for at stille vilkår om beplantning langs Frømajvej for at kamuflere eksisterende anlæg.

Offentliggørelse af afgørelse og underretning af modtagere af afgørelsen

Kommunens godkendelse vil blive offentliggjort i Ugeavisen Vejen-Brørup-Holsted i uge 21 samt på kommunens hjemmeside.

Kopi af godkendelsen er sendt til parter og interessenter, der har anmodet om høringsudkast og haft kommentarer hertil samt organisationer og myndigheder, der fremgår af afsnittet "Øvrige forhold".

Der kan klages over kommunens afgørelse til Natur- og Miljøklagenævnet senest den 21. juni 2016 jf. vedlagte klagevejledning (bilag 1). Modtagere af orienteringsbreve samt kopi-modtagere af afgørelsen er angivet i afsnit 4 "Øvrige forhold".

Udnyttelse af godkendelsen

Du kan udnytte godkendelsen uanset eventuelle klager, men du skal være opmærksom på, at dette ikke begrænser Natur- og Miljøklagenævnets mulighed for at ændre eller ophæve Vejen Kommunes afgørelse.

Vejen Kommune gør opmærksom på, at miljøgodkendelsen ikke må udnyttes fuldt ud, før der foreligger skriftlig aftale med Biogas om bortskaffelse af 308,02 DE kvæggylle. Alternativ afsættelse af husdyrgødning kan udløse krav om godkendelse ved Vejen Kommune.

2 Kort beskrivelse af husdyrbruget

I denne del af godkendelsen angives de oplysninger, som ligger til grund for behandlingen af ansøgningen. Ud over selve ansøgningen indgår der bilag til ansøgningen, anden nødvendig korrespondance under sagsbehandlingen samt seneste kontrolrapport for miljøtilsyn på husdyrbruget, kommunens oplysninger om data på husdyrbruget samt eventuelle bidrag fra offentligheden.

Ansøgningens indhold er kort beskrevet under overskrifterne: Dyrehold og driftsform, Anlæg og Arealer.

Grundlag for sagsbehandling

- Fiktiv ansøgning om miljøgodkendelse den 11. februar 2016.
- Opdateret og ændret ansøgning om miljøgodkendelse den 10. april 2016.
- Løbende korrespondance mellem ansøger, dennes konsulent og kommunen
- Miljøtilsyn på Frømajvej 3, 6630 Rødding den 5. marts 2013 og Vejen Kommunes tilsynsrapport af 22. marts 2013
- Fiktive ansøgninger til dokumentation for de forskellige trin og opfyldelse af gældende krav.
- Bidrag fra partshøring.

Dyrehold og driftsform

Ejendom og arealer drives konventionelt. Husdyrbruget er et kvægbrug – alle dyr er af tung race. Der afsættes husdyrgødning til aftalearealer tilknyttet Haderslevvej 47, 6630 Rødding. Der er bedriftsmæssig sammenhæng mellem Frømajvej 3, 6630 Rødding og Haderslevvej 47, 6630 Rødding.

Det nuværende husdyrhold

Dyretype	Enhed	Antal	DE
Malkekøer, 10.120 kg EKM	Årsdyr	323	446,50
Kvier, 6-25 mdr.	Årsdyr	244	112,30
Småkalve, 0-6 mdr.	Årsdyr	106	28,65
Tyrekalve, 65-220 kg.	Producerede	366	20,08
Ungtyre, 220 – 440 kg.	Producerede	200	51,28
Hest, 500-700 kg.	Årsdyr	5	2,17
I alt			660,98

Nuværende antal stipladser (tyrekalve / ungtyre)	80/100
--	--------

Tabel 1. Husdyrbrugets nuværende tilladte husdyrproduktion.

Det fremtidige husdyrhold – etape 1

Dyretype	Enhed	Antal	DE
Malkekøer, 11.600 kg EKM	Årsdyr	373	560,43
Kvier, 6-25 mdr.	Årsdyr	290	133,48
Småkalve, 0-6 mdr.	Årsdyr	95	25,68
Tyrekalve, 40-220 kg.	Producerede	400	23,53
Ungtyre, tung race, 220-480 kg.	Producerede	200	60,61
Heste 500-700 kg.	Årsdyr	6	2,61
I alt			80,32

Fremtidige antal stipladser (tyrekalve / ungtyre)	95/120
---	--------

Tabel 2A. Den ansøgte husdyrproduktion – etape 1.

Det fremtidige husdyrhold – etape 2

Dyretype	Enhed	Antal	DE
Malkekøer, 11.600 kg EKM	Årsdyr	500	751,24
Kvier, 6-25 mdr.	Årsdyr	395	181,81
Småkalve, 0-6 mdr.	Årsdyr	125	33,78
Tyrekalve, 40-220 kg.	Producerede	235	27,65
Ungtyre, tung race, 220-480 kg.	Producerede	235	71,21
Heste 500-700 kg.	Årsdyr	6	2,61
I alt			1.068,30

Fremtidige antal stipladser (tyrekalve / ungtyre)	165/140
---	---------

Tabel 2B. Den ansøgte husdyrproduktion – etape 2.

Dyreenhederne er udregnet på baggrund af bilag 1 i Husdyrgødningsbekendtgørelsen³.

Anlæg

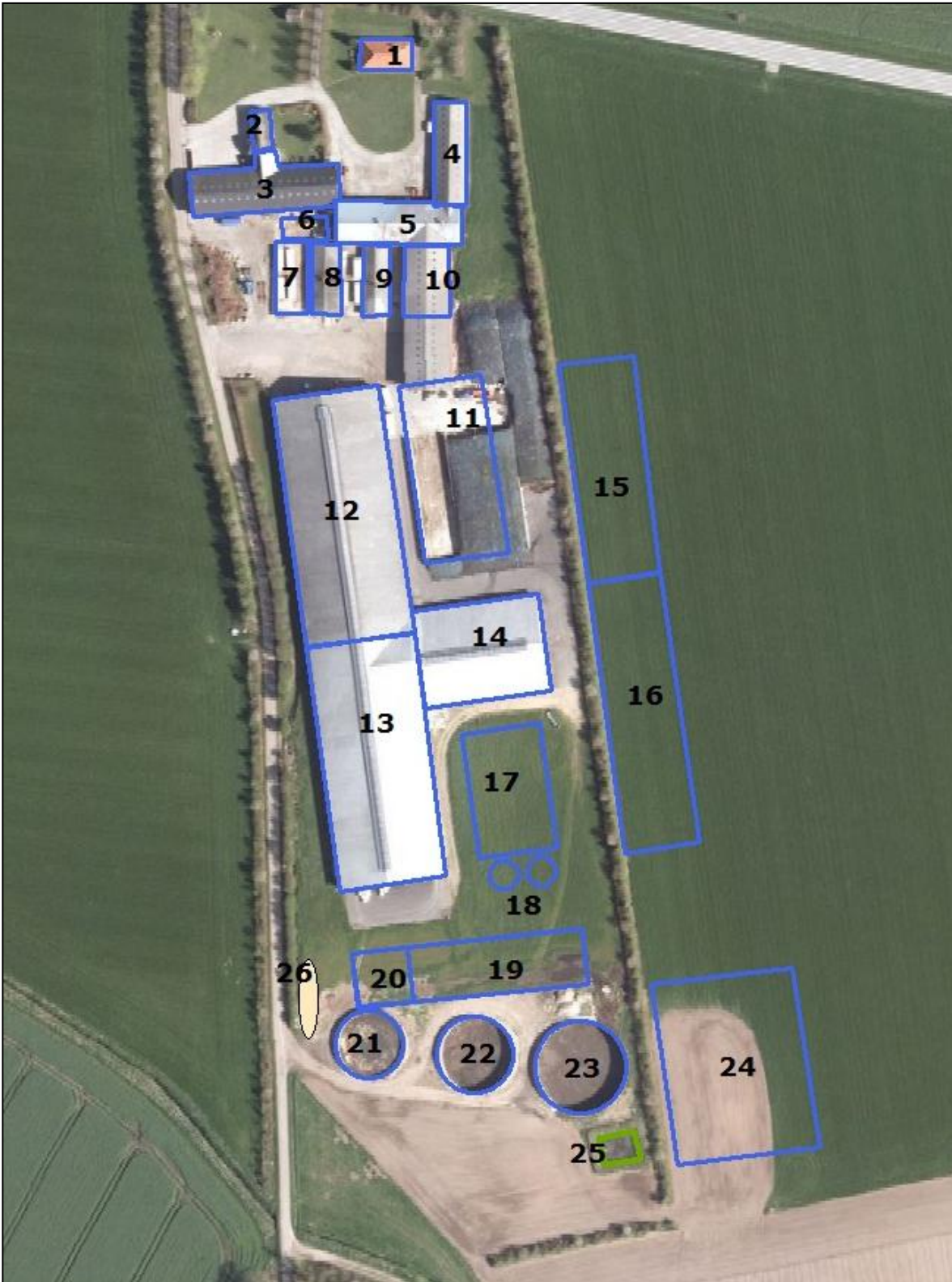
Husdyrbruget ligger vest for Jels i et åbent landskab med spredte boliger og landbrugsejendomme. Anlæggets udseende og beliggenhed i landskabet er beskrevet og vurderet i afsnittet "Anlæggets placering i landskabet".

Husdyrbrugets eksisterende anlæg består af kostald, stalde til opdræt samt foderlagre m.m. til den husdyrproduktion, som er på Frømajvej 3 i dag. I forbindelse med udvidelsen af bedriften, ønskes der opført ny ko- og kalvestald, tidligere kalvestald tages i brug igen og der ansøges om ny ensilageplads. Derudover tages ældre stald i brug til heste og der sker ændret placering af møddingsplads.

Figuren her under viser placeringen af eksisterende og ansøgte anlæg.

---

³ Bekendtgørelse nr. 1318 om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. af 26.11.2015.

Figur 1. Husdyrbrugets driftsbygninger.

Nedenstående tabeller viser oversigt over bygninger og opbevaringsanlæg på ejendommen samt fordelingen af dyr i de enkelte staldafsnit i hhv. etape 1 og etape 2.

Etape 1:

Nr.	Anvendelse	Størrelse	Staldsystem	Dyr	Antal
1	Nyt stuehus				
2	Gammelt stuehus				
3	Maskinhus	Ca. 850 m ²			
4	Lade	Ca. 450 m ²			
5	Heste/Lager – Gl. Bindestald	Ca. 650 m ²	Dybstrøelse	Heste	6
6	Møddingsplads	Ca. 200 m ²			
7	Kalvehytter	Ca. 300 m ²	Dybstrøelse	Kalve, 0-6 mdr. Tyrekalve, 40-65 kg	68 200 (12)
8	Kalvestald	Ca. 250 m ²	Dybstrøelse	Kalve, 0-6 mdr.	27
9	Gl. ungdyrstald	Ca. 250 m ²	Ingen dyr		
10	Gl. Opdrætsstald	Ca. 400 m ²	Dybstrøelse	Tyrekalve, 65-220 kg	60 (23)
11	Velfærdsstald/malkecenter	Ca. 2.600 m ²	Dybstrøelse	Køer Tyrekalve, 65-220 kg	30 35 (15)
12	Kostald	Ca. 3.500 m ²	Sengestald m. spalter og skrab	Køer	300
13	Opdræt/Tyre	Ca. 3.400 m ²	Sengestald m. spalter og skrab	Opdræt, 6-25 mdr. Ungtyre, 220-480 kg	290 200 (120)
14	Goldkøer/Opdræt	Ca. 1.650 m ²	Sengestald m. spalter og skrab Dybstrøelse Dybstrøelse	Køer Køer Tyrekalve, 65-220 kg	10 33 105 (45)
15	Kalve/Opdræt	Ca. 3.200 m ²	Ikke etableret endnu (etape 2)		
16	Kostald	Ca. 3.300 m ²	Ikke etableret endnu (etape 2)		
17	Råvarelager	Ca. 1.300 m ²			
18	Kornsiloe				
19	Plansilo	Ca. 1.500 m ²			
20	Møddingsplads	Ca. 350 m ²			
21	Gyllebeholder	Ca. 2.000 m ³			
22	Gyllebeholder	Ca. 2.500 m ³			
23	Gyllebeholder	Ca. 4.000 m ³			
24	Plansiloanlæg	Ca. 4.700 m ²			
25	Forsinkelsesbassin (vand)				
26	Vigeplads biogaslastbiler				

Tabel 3. Ejendommens indretning samt fremtidig fordeling af dyr i det endelige projekt. Bygningsnumre jf. figur 1 ovenfor. Tal i parentes (x) angiver antal stipladser.

Etape 2:

Nr.	Anvendelse	Størrelse	Staldsystem	Dyr	Antal
1	Nyt stuehus				
2	Gammelt stuehus				
3	Maskinhus	Ca. 850 m ²			
4	Lade	Ca. 450 m ²			
5	Heste/Lager – Gl. Bindestald	Ca. 650 m ²	Dybstrøelse	Heste	6
6	Møddingsplads	Ca. 200 m ²			
7	Kalvehytter	Ca. 300 m ²	Ingen dyr		
8	Kalvestald	Ca. 250 m ²	Ingen dyr		
9	Gl. ungdyrstald	Ca. 250 m ²	Ingen dyr		
10	Gl. Opdrætsstald	Ca. 400 m ²	Dybstrøelse	Tyre, 40-220 kg	60 (23)
11	Velfærdsstald/malkecenter	Ca. 2.600 m ²	Dybstrøelse	Køer	30
12	Kostald	Ca. 3.500 m ²	Sengestald m. spalter og skrab	Køer Opdræt, 6-25 mdr.	200 90
13	Opdræt/Tyre	Ca. 3.400 m ²	Sengestald m. spalter og skrab	Opdræt, 6-25 mdr. Ungtyre, 220-480 kg	245 235 (140)
14	Goldkøer/Opdræt	Ca. 1.650 m ²	Sengestald m. spalter og skrab Dybstrøelse Dybstrøelse	Køer Køer Tyrekalve, 40-220 kg	10 30 105 (52)
15	Kalve/Opdræt	Ca. 3.200 m ²	Dybstrøelse	Kalve, 0-6 mdr. Tyrekalve, 40-220 kg	125 70 (30)
16	Kostald	Ca. 3.300 m ²	Sengestald, fast gulv m. 2 % hældn. og skrab hver 2. time	Køer Opdræt, 6-25 mdr.	230 60
17	Råvarelager	Ca. 1.300 m ²			
18	Kornsiloe				
19	Plansilo	Ca. 1.500 m ²			
20	Møddingsplads	Ca. 350 m ²			
21	Gyllebeholder	Ca. 2.000 m ³			
22	Gyllebeholder	Ca. 2.500 m ³			
23	Gyllebeholder	Ca. 4.000 m ³			
24	Plansiloanlæg	Ca. 4.700 m ²			
25	Forsinkelsesbassin (vand)				
26	Vigeplads biogaslastbiler				

Tabel 4. Ejendommens indretning samt fremtidig fordeling af dyr i det endelige projekt. Bygningsnumre jf. figur 1 ovenfor. Tal i parentes (x) angiver antal stipladser.

Såfremt at der ikke er plads på møddingspladser til alt fast gødning, vil der ske oplag i markstak efter gældende regler.

Arealer

Til ejendommen hører 251,64 ha, der kan anvendes til udbringning af husdyrgødning, heraf er 13,20 ha forpagtede. Der er gylleaftaler på yderligere 79,46 ha.

Husdyrgødningsbekendtgørelsen stiller krav om et bestemt forhold mellem den mængde husdyrgødning der udbringes og det areal, der skal være til rådighed for udbringningen (harmoniarealet). I denne godkendelse kan husdyrgødningen udbringes i en mængde svarende til 2,3 DE/ha.

Ejendommens dyrehold producerer i fase 2 i alt 1.068,29 DE husdyrgødning, hvoraf:

- 578,27 DE udbringes på udbringningsarealerne med 2,3 DE/ha, harmonikrav: 251,42 ha
- 182 DE fraføres uændret til godkendt gylleaftale med 2,3 DE/ha, harmonikrav: 79,13 ha
- 27,45 DE afsættes til biogasanlæg i fase 1, dette stiger til 308,02 DE i fase 2.

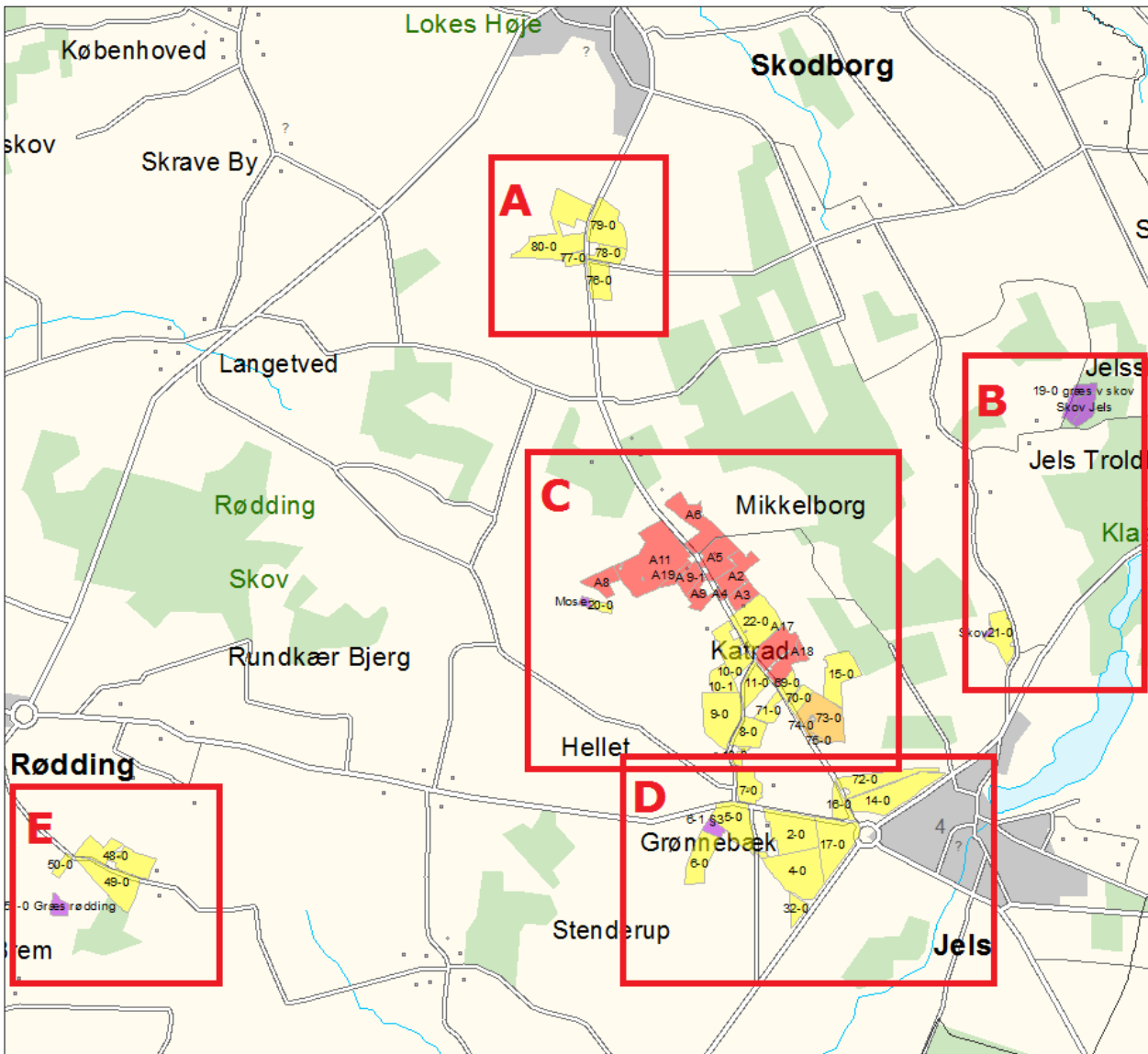
Det samlede harmoniareal er på 331,1 ha (ejet, forpagtet og gylleaftale) og harmonibehovet er jf. Husdyrgødningsbekendtgørelsen på 330,55 ha.

Der er således tilstrækkeligt areal til at opfylde harmonikravet.

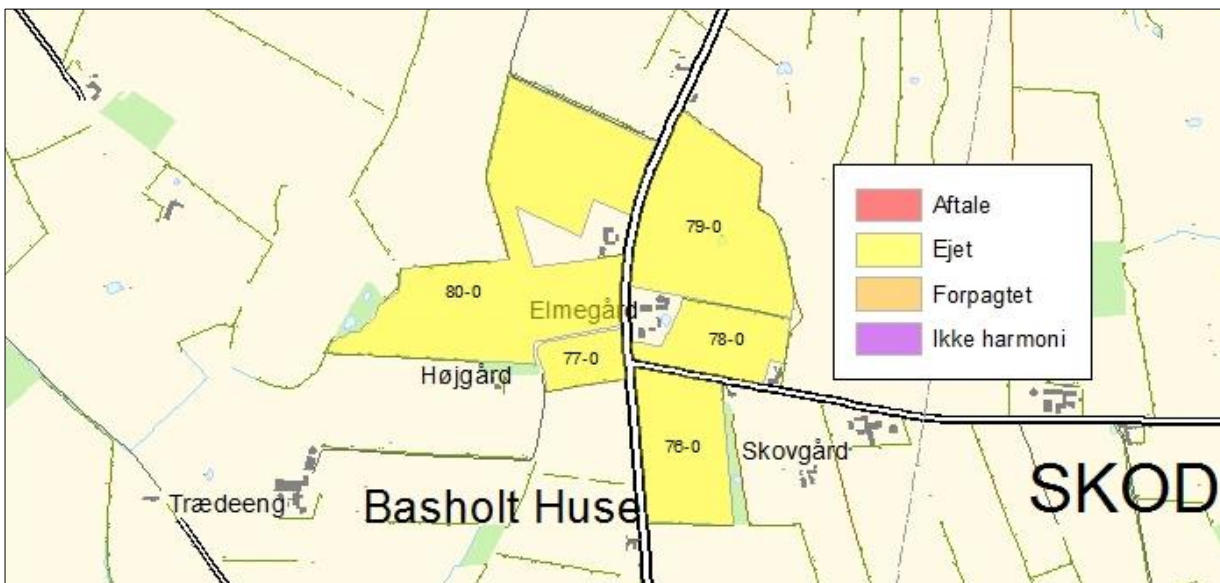
Gylleaftalearealernes beliggenhed har tidligere udløst krav om § 16 godkendelse – jf. afsnittet "Aftalearealer". I ansøgt drift sker der ingen ændring i tildeling af husdyrgødning til aftalearealerne.

Se nedenstående figurer og tabel for arealernes placering og størrelse.

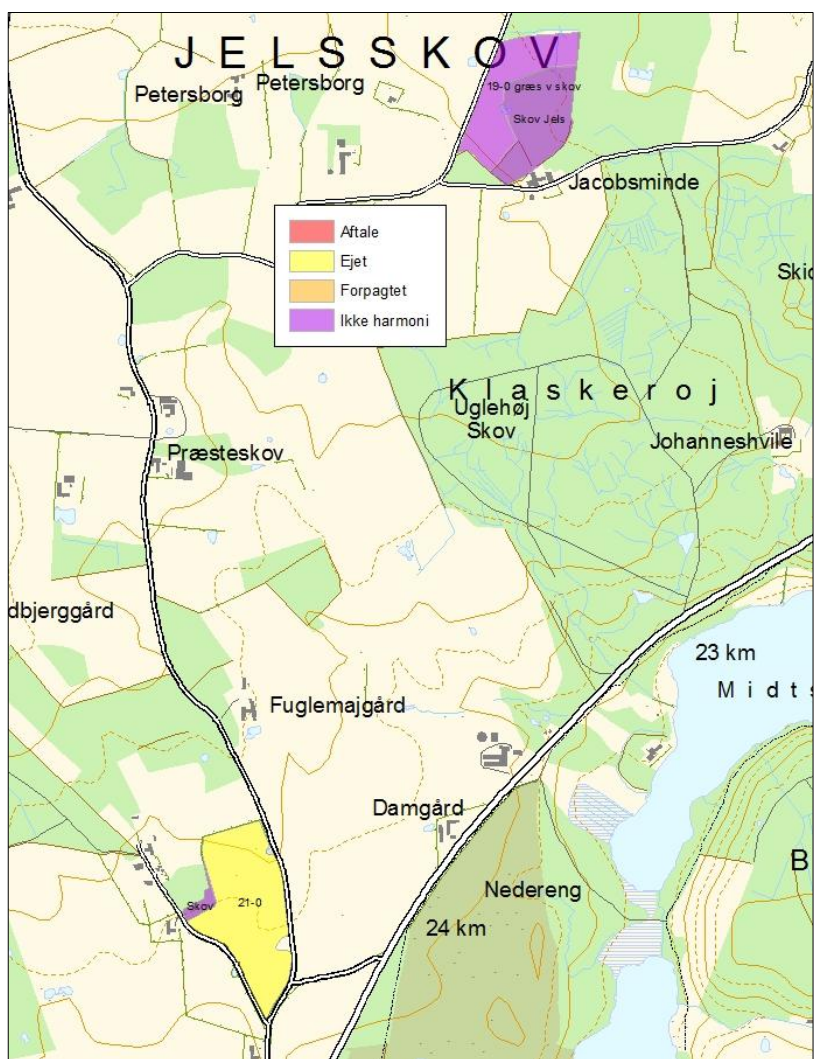

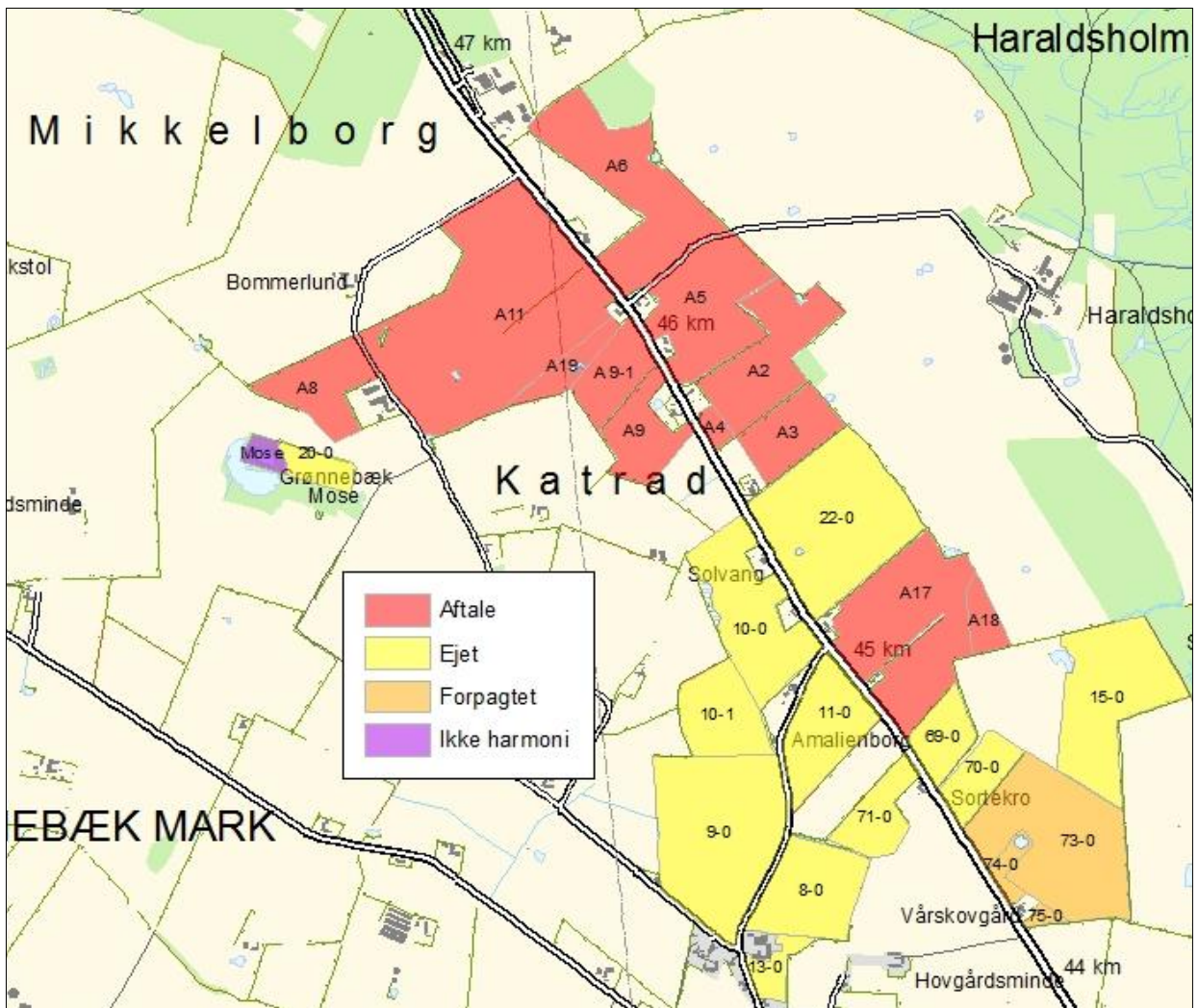
Figur 2. Husdyrbrugets arealer - Oversigtskort.

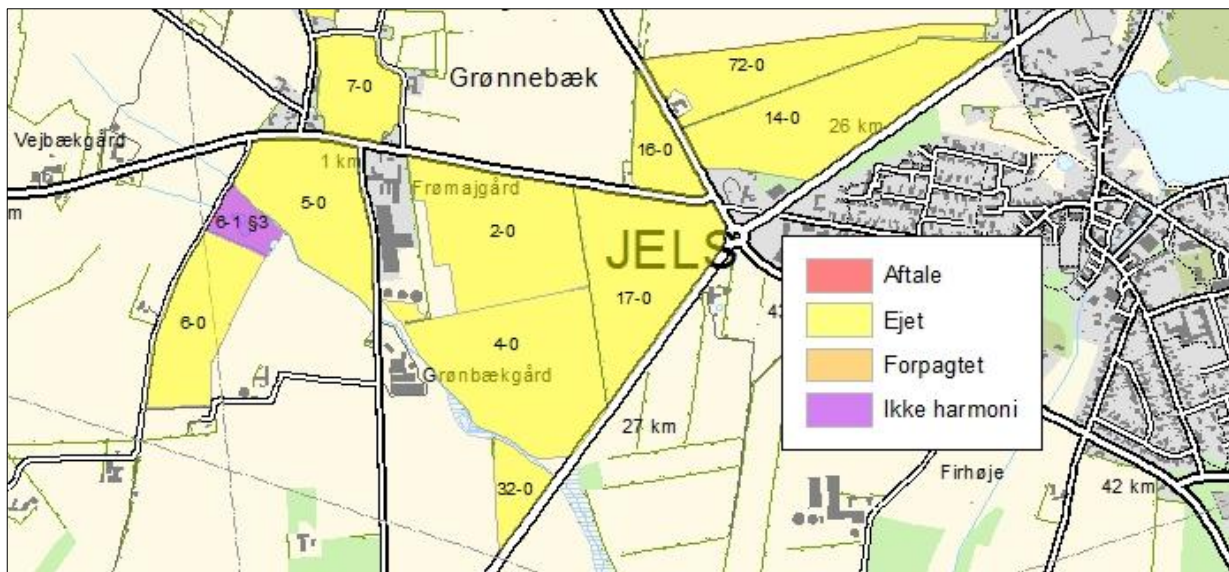
Figur 2A. Udsnit af ejendommens udbringningsarealer.

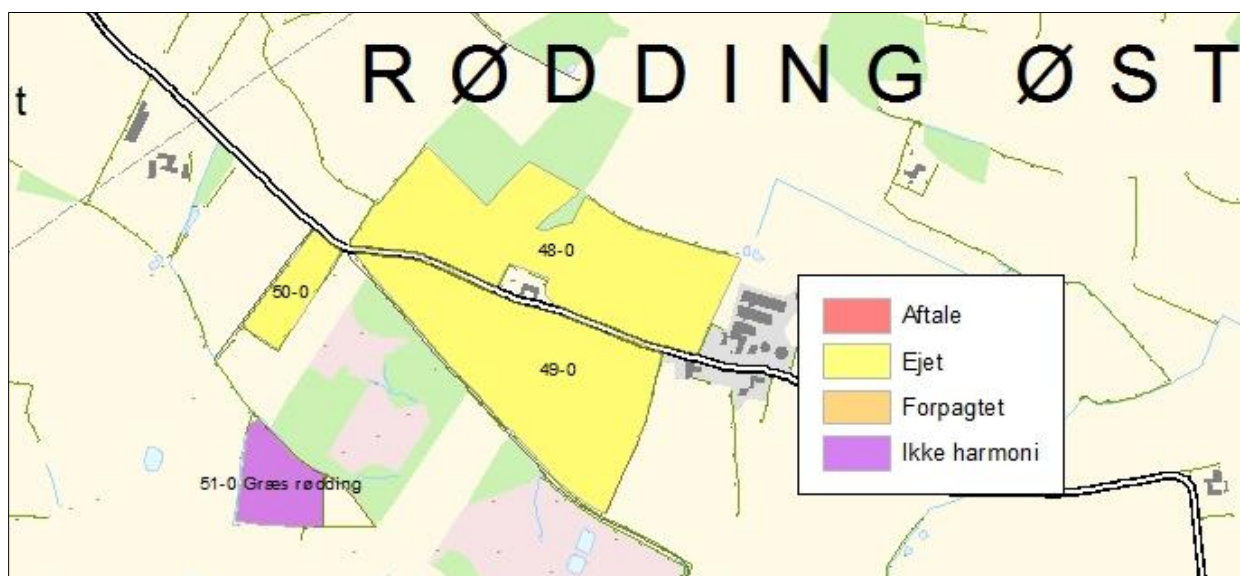
Figur 2B. Udsnit af ejendommens udbringningsarealer.

Figur 2C. Udsnit af ejendommens udbringningsarealer.

Figur 2D. Udsnit af ejendommens udbringningsarealer.

Figur 2E. Udsnit af ejendommens udbringningsarealer.

Markdata

Marknr.	Ha	Ejerforhold	Anvendelse	Markadresse
19-0 græs v skov	3,86	Ejet	Ikke harmoni	Frømajvej 3, 6630 Rødding
51-0 græs Rødding	2,23	Ejet	Ikke harmoni	Frømajvej 3, 6630 Rødding
6-1 §3	1,95	Ejet	Ikke harmoni	Frømajvej 3, 6630 Rødding
A 9-1	3,25	Aftale	Udbringning	Haderslevvej 47, 6630 Rødding
A11	23,37	Aftale	Udbringning	Haderslevvej 47, 6630 Rødding
A17	12,05	Aftale	Udbringning	Haderslevvej 47, 6630 Rødding
A18	1,35	Aftale	Udbringning	Haderslevvej 47, 6630 Rødding
A19	1,72	Aftale	Udbringning	Haderslevvej 47, 6630 Rødding
A2	6,83	Aftale	Udbringning	Haderslevvej 47, 6630 Rødding
A3	3,69	Aftale	Udbringning	Haderslevvej 47, 6630 Rødding
A4	0,62	Aftale	Udbringning	Haderslevvej 47, 6630 Rødding
A5	8,06	Aftale	Udbringning	Haderslevvej 47, 6630 Rødding
A6	10,45	Aftale	Udbringning	Haderslevvej 47, 6630 Rødding
A8	4,40	Aftale	Udbringning	Haderslevvej 47, 6630 Rødding
A9	3,67	Aftale	Udbringning	Haderslevvej 47, 6630 Rødding
Mose	0,81	Ejet	Ikke harmoni	Frømajvej 3, 6630 Rødding
Skov	0,34	Ejet	Ikke harmoni	Frømajvej 3, 6630 Rødding
Skov Jels	3,95	Ejet	Ikke harmoni	Frømajvej 3, 6630 Rødding
10-0	7,86	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding
10-1	4,47	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding
11-0	5,48	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding
13-0	1,44	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding
16-0	3,59	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding
17-0	13,01	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding

2-0	13,63	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding
20-0	1,53	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding
21-0	7,10	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding
22-0	12,70	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding
4-0	16,35	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding
7-0	5,30	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding
9-0	13,15	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding
14-0	14,11	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding
15-0	9,48	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding
32-0	2,51	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding
48-0	12,07	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding
49-0	11,36	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding
5-0	10,06	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding
50-0	1,64	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding
6-0	8,03	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding
69-0	2,59	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding
70-0	2,62	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding
71-0	3,05	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding
72-0	8,59	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding
73-0	11,84	Forpagtet	Udbringning	Haderslevvej 51, 6630 Rødding
74-0	0,89	Forpagtet	Udbringning	Haderslevvej 51, 6630 Rødding
75-0	0,38	Forpagtet	Udbringning	Haderslevvej 51, 6630 Rødding
76-0	6,09	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding
77-0	1,96	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding
78-0	3,93	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding
79-0	10,26	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding
8-0	5,93	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding
80-0	18,65	Ejet	Udbringning	Frømajvej 3, 6630 Rødding

Tabel 5. Arealer.

3 Redegørelse og vurdering

Vejen Kommune har i henhold § 19 - § 26 i Husdyrgodkendelsesloven vurderet projektets mulige påvirkning af miljøet og omgivelserne.

Kommunen har på grundlag af ansøgningen og miljøredegørelsen foretaget en vurdering af de forskellige påvirkninger fra husdyrbrugets anlæg og udbringningsarealer. Disse vurderinger ligger til grund for de vilkår, der er angivet i afsnit 1. Vurderingen er foretaget i det nedenstående afsnit.

Generelle forhold

Husdyrproduktionen

Sidste registrering af dyreholdets omfang er sket i forbindelse med miljøtilsyn den 5. marts 2013. Registreringen er i overensstemmelse med husdyrbrugets nuværende produktion.

Udnyttelse af godkendelsen

Godkendelsen bortfalder, såfremt den ikke er påbegyndt udnyttet inden 2 år fra denne afgørelse. Ved påbegyndt udnyttet menes, at byggeri er startet, eller ændring/udvidelse af dyrehold er indledt.

En miljøgodkendelse skal normalt være påbegyndt udnyttet inden 2 år efter meddelelsen. Jf. Husdyrgodkendelseslovens § 14 kan en godkendelse efter § 12 omfatte yderligere planlagte udvidelser eller ændringer, der rækker ud over de 2 år. Såfremt der foreligger tilstrækkeligt vurderingsmateriale og på betingelse af, at udvidelsen eller ændringerne påtænkes gennemført inden for en kortere tidshorizont, kan Vejen Kommune afvige fra tidsfristen på 2 år. Dette vil betyde, at der kan gives en tidsfrist op til 5 år for udnyttelse af godkendelsen. Ved udnyttelse forstås, at sidste etape af byggeriet er påbegyndt.

Fase 1 (2016 – 2018):

- Nedrivning af foderlade (del af bygning 10).
- Spæroverdækning af nuværende siloanlæg (del af bygning 11) som indrettes til velfærdsafsnit til køer samt midlertidig placering af kalve.
- Etablering af nye plansiloer til ensilage syd for driftsbygningerne (bygning 24).
- Etablering af 2 kornsiloer (bygning 18) og ny hal til råvarer (bygning 17).
- Etablering af vigeplads ud til Frømajvej til afhentning af rågylle til biogas (bygning 26). Der er søgt tilladelse hos vejmyndighed og forholdet behandles ikke yderligere i miljøgodkendelsen.

Fase 2 (2018 – 2021):

- Etablering af ny kalvestald (bygning 15).
- Etablering af ny kostald (bygning 16).
- Bygning 11 ombygges og indrettes med nyt malkecenter samt velfærdsafsnit.

På baggrund af ovennævnte begrundelse giver Vejen Kommune en tidsfrist på 5 år for udnyttelse af miljøgodkendelsen på Frømajvej 3, 6630 Rødding.

Anlæg og begrænsning af eventuelle gener for naboer

Husdyrgodkendelseslovens §§§ 6, 8 og 20 omhandler en række afstandskrav.

Afstande, samt lovpligtige afstandskrav, jf. §§ 6 og 8 i Husdyrgodkendelsesloven, fra de nye stalde, den nye møddingsplads samt fra den nye ensilageplads er vist i nedenstående tabel. For § 6 gælder, at der ikke må ske etablering af anlæg eller udvidelser, der medfører forøget forurening inden for afstandskravet. For § 8 gælder, at der ikke må ske nyetablering indenfor afstandskravet.

Husdyrgodkendelseslovens § 20 vedrørende genegrænser vil blive behandlet efterfølgende.

§§	Nærmeste...	Afstand	Beskrivelse	Afstands-krav
8	Nabobebyggelse	Ca. 84 m	Fra gl. bindestald til Grønnebækvej 1, 6630 Rødding	50 m
8	Naboskel	Ca. 70 m	Fra ny plansilo til skel mod vest	30 m
8	Beboelse på samme ejendom	Ca. 95 m	Fra ny velfærdsstald og malkecenter til stuehus	15 m
8	Levnedsvirksomhed	> 25 m	Ingen i nærheden	25 m
8	Fælles vandindvindingsanlæg	Ca. 2 km	Fra ny kostald og kalvestald til Jels Vandværk	50 m
8	Enkelt vandindvindingsanlæg	Ca. 68 m	Fra ny velfærdsstald og malkecenter til mark-boring vest for ejendommen	25 m
8	Vandløb	Ca. 85 m	Til Grønnebæk Bæk sydvest for ejendommen	15 m
8	Dræn	> 15 m	Ingen dræn i nærheden	15 m
8	Sø	Ca. 240 m	Sø nordvest for ejendommen	15 m
8	Offentlig- og privat fællesvej	> 15 m	Ingen privat vej i nærheden	15 m
8	Vandløb eller sø > 100 m ²	Ca. 65 m	Fra eksisterende gyllebeholder til Grønnebæk Bæk*	100 m
6	Byzone	Ca. 835 m	Fra nye stalde til Byzone ved Jels	50 m
6	Samlet bebyggelse	Ca. 2,9 km	Til samlet bebyggelse ved Stenderup	50 m
6	Sommerhusområde	> 300 m	Ingen i nærheden	50 m
6	Boligområde/Blandet bolig og erhverv	Ca. 1 km	Fra nye stalde til boligområde ved Jels	50 m

Tabel 6. Oversigt over afstande fra anlæg til nærmeste punkt, hvor der er afstandskrav ifølge Husdyrgodkendelseslovens §§ 6 og 8.

*Der er etableret alarm på de nødvendige gyllebeholdere samt indført 5 års beholderkontrol, hvormed lovgivningen på området er overholdt.

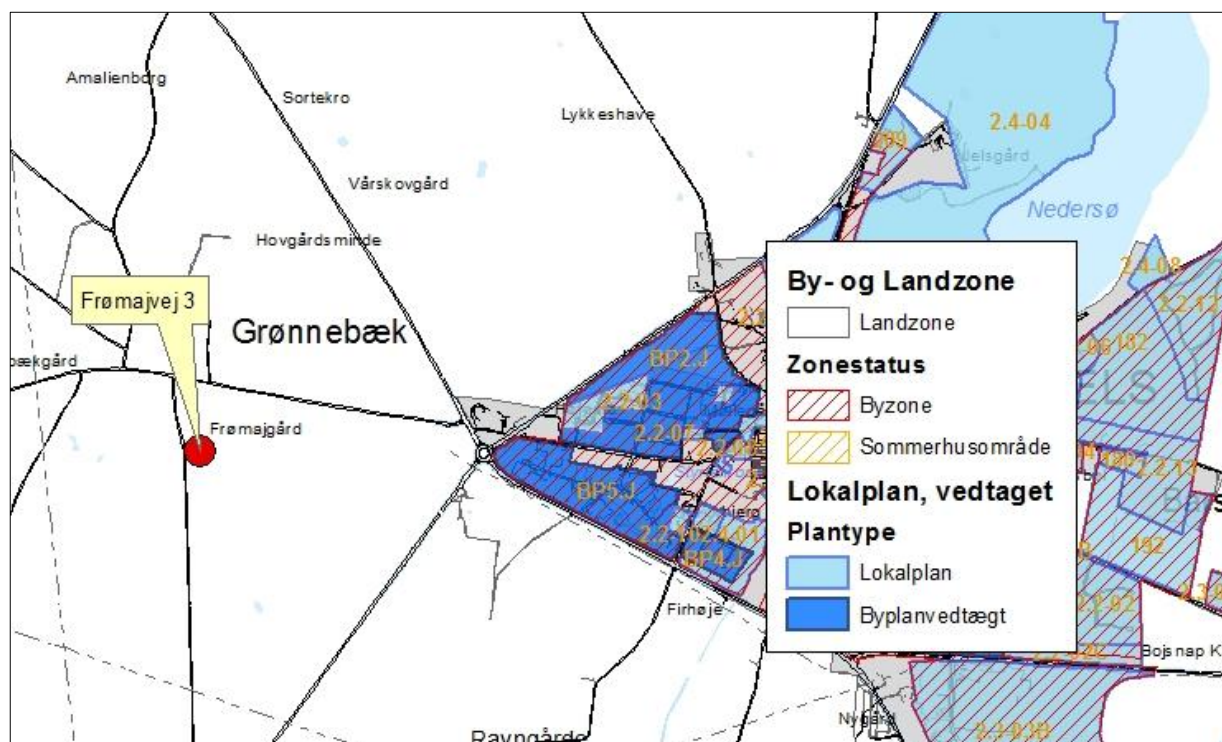
Vejen Kommune vurderer, at de generelle afstandskrav er nok til at sikre, at der ikke sker forurening eller gene af omgivelserne.

Lokalisering og Planrammer

Ejendommen ligger ca. 900 m fra nærmeste byplanområde, som er Partiel byplanvedtægt nr. 5 for en del af Jels by.

Nærmeste lokalplaner i området er lokalplan nr. 2.2-03 (ca. 1,1 km øst, målt fra kalvestaldene) – Lokalplan for en del af boligområdet "Mølleparken" Jels by samt lokalplan nr. 2.2-04 ((ca. 1,5 km øst, målt fra kalvestaldene) – Lokalplan for et boligområde i Jels by (ved Sønderfenne/Hennekesdamvej)).

Der er ingen lokalplaner under tilblivelse eller i forslag i området omkring ejendommen.

Figur 3. Husdyrbrugets placering.

Husdyrgodkendelseslovens § 20 siger, at kommunen skal sikre sig, at risikoen for forurening eller væsentlige gener begrænses hvis ændring af anlægget på husdyrbruget foretages indenfor 300 m fra:

- En beboelsesbygning på en ejendom uden landbrugspligt, der ligger i en samlet bebyggelse i landzone, og som har en anden ejer end driftsherren.
- Eksisterende eller ifølge kommuneplanens rammedel i fremtidigt byzone- eller sommerhusområde.
- Område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhverv eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lignende.

Vejen Kommune vurderer, at risikoen for forurening og væsentlige gener for omgivelserne er begrænset, da anlæggets placering i forhold til husdyrgodkendelseslovens genegrænser i § 20 er overholdt.

Afstandsforholdene vurderes i afsnittene om lugt, til- og frakørsel samt støj.

Husdyrgødning og opbevaringsanlæg

Flydende husdyrgødning opbevares i ejendommens egne samt lejede gyllebeholdere.

Fast husdyrgødning opbevares på eksisterende og ny møddingsplads samt i markstak efter behov.

Der er følgende opbevaringsanlæg på ejendommen:

Opbevaringsanlæg	Opførelsesår	Kapacitet m ³
Gyllebeholder	1999	2.000 m ³
Gyllebeholder	2004	2.500 m ³
Gyllebeholder	2000	4.000 m ³
Gyllebeholder (lejet)	Haderslevvej 29	1.000 m ³
Gyllebeholder (lejet)	Haderslevvej 47	1.000 m ³
Gyllebeholder ved behov (lejet)	Haderslevvej 47	1.000 m ³
Kanaler		1.500 m ³
Samlet kapacitet gylle		12.500 m ³

Tabel 7. Oversigt over opbevaringsanlæg.

Alle ejendommens eksisterende beholdere ligger nærmere end 100 m fra vandløb og søer⁴. Der er etableret alarmsystem til sikring af uheld og beholderne får lovpligtig kontrol hvert 5. år – sidste gang var i 2013.

Husdyrbruget skal have den nødvendige opbevaringskapacitet til opbevaring af husdyrgødning, rengøringsvand, vandspild i forbindelse med husdyrproduktionen samt overfladevand. Der skelnes mellem følgende former for spildevand:

- Rengøringsvand og overfladevand, der kommer i forbindelse med husdyrgødning, som ledes til opbevaringsbeholder for flydende husdyrgødning.
- Sanitært spildevand, som ledes til septiktank eller offentlig kloakering.
- Overfladevand fra tage og udendørsarealer, som ikke kommer i forbindelse med husdyrgødning, og derfor må ledes til dræn for regnvand eller udsprinkles efter forudgående tilladelse.

	Etape 1	Etape 2
Gylle	12.890 m ³	18.000 m ³
Vand	2.500 m ³	2.800 m ³
Samlet mængde	15.390 m ³	20.800 m ³

Tabel 8. Oversigt over gødningsmængder i de 2 etaper.

⁴ Bekendtgørelse nr. 1318 af 26.11.2015 (husdyrgødningsbekendtgørelsen)

I etape 1 er der en opbevaringskapacitet på $(12.500/15.390 \cdot 12 \text{ mdr.})$ ca. 9,7 måneder.

I etape 2 afsættes der i alt 250 DE gylle til biogas, hvilket betyder, at der afsættes ca. 5.400 ton, som ikke returneres. I etape 2 er der dermed en opbevaringskapacitet på $(12.500/15.48 \cdot 12 \text{ mdr.})$ ca. 9,7 måneder.

Husdyrgødningsbekendtgørelsens anbefaling om minimum 9 måneders opbevaringskapacitet er således opfyldt.

Opbevaring af fast gødning skal ske på møddingsplads med afløb til opsamlingsbeholder. Stakken skal til enhver tid være overdækket, til reduktion af lugt og ammoniakfordampning.

Fra møddingspladsen kan den komposterede husdyrgødning lægges i overdækket markstak, som angivet nedenfor. Ved udlægning af markstakke skal der føres årlige optegnelser over oplagingsperiode og placering, f.eks. angivelser på kort.

Kompost med et tørstofindhold på mindst 30 pct. kan oplagres i marken, når oplaget er overdækket med kompostdug eller lufttæt materiale. Opbevaringen må ikke medføre risiko for forurening af grund- eller overfladevand og oplaget skal opfylde husdyrgødningsbekendtgørelsens afstandskrav for placering af stalde, møddinger mv.

Det vurderes, at der er tilstrækkelig opbevaringskapacitet til husdyrbrugets faste husdyrgødning/dybstrøelse.

Ammoniakfordampning

Ved udvidelser eller nyetableringer af husdyrbrug over 75 DE stilles generelle krav om reduktion af ammoniakfordampningen fra staldanlægget med en minimumsreduktion på 30 %. Kravet om reduceret ammoniakemission gælder for udvidelser samt stalde, der renoveres, men kan efterleves ved reduktion af ammoniaktabet for både de eksisterende og det nye anlæg.

For landbrug, hvor andelen af græsmarksafgrøder overstiger 25 % af totalrationen inkl. opdræt, gælder der en minimumsreduktion på 15 %.

Landbruget på Frømajvej 25 anvender ikke over 25 % græsmarksafgrøder, og skal derfor leve op til et generelt ammoniakreduktionskrav på 30 %.

Den samlede beregnede ammoniakemission fra stalde og gødningslagre er ca. 7.328 kg N/år, hvilket er en forøgelse på ca. 888 kg N/år. Jf. www.husdyrgodkendelse.dk (fiktiv skema 86890) bliver ammoniakemissionen ca. 757 kg N/år mindre end krævet med det valgte system, og det generelle ammoniakreduktionskrav er således opfyldt.

Foruden det generelle ammoniakreduktionskrav ligger der et krav til anvendelsen af Bedste Tilgængelige Teknik (BAT) – se særskilt afsnit herom.

Lugt

Lugt stammer fra opbevaring, transport og udbringning af husdyrgødning, fra håndteringen af ensilage, vask af malkeanlægget/staldene og fra selve staldene.

Lugtemission fra staldene og geneafstand fra beboelsesområder er beregnet ud fra følgende:

Afstand til nærmeste byzone (Jels) er ca. 900 m, afstand til nærmeste samlede bebyggelse (Stenderup) er ca. 2,8 km og afstand til nærmeste nabo uden landbrugspligt er ca. 176 m.

Der er ikke andre ejendomme med husdyrbrug over 75 DE indenfor 300 m til byzone, samlet bebyggelse o.lign. samt indenfor 100 m til enkeltbolig.

I Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3 er fastsat det landsdækkende beskyttelsesniveau for lugt, der skal anvendes i kommunernes vurdering af, om der er væsentlige lugtgener i forbindelse med udvidelse af et husdyrbrug. Det fremgår af reglerne, at dette beskyttelsesniveau, som udgangspunkt, er tilstrækkeligt til at sikre omgivelserne imod væsentlige lugtgener.

Ifølge beskyttelsesniveauet skal projektet overholde bestemte lugtgeneafstande, hvis længde afhænger af forskellige områders lugtfølsomhed. Eksempelvis vil beboere i landområder med tilknytning til landbrugserhverv oftest skulle have en højere tolerancetærskel end beboere i byområder. Lugtgeneafstandene beregnes i ansøgningssystemet efter to forskellige metoder, hhv. den ny lugtvejledning, der er beskrevet i "Vejledning om tilladelse og godkendelse af husdyrbrug", og FMK-vejledningen ("Vejledende retningslinjer for vurdering af lugt og begrænsning af gener fra stalde" udgivet af FMK, 2. udgave). Det er de længste beregnede lugtgeneafstande, der skal overholdes.

Ifølge beregningerne udført i ansøgningsskemaet vil den ukorrigerede geneafstand i forhold til byzone være ca. 251 m, samlet bebyggelse ca. 531 m og enkelt bolig ca. 142 m (tabel 9). Ved lugtberegning regnes fra midten af den samlede bygningsmasse med dyr. Derfor er afstanden anderledes end den faktiske afstand. Kriterierne for maksimal lugt på $5 \text{ OU}_e/\text{m}^3$ for byzone, $7 \text{ OU}_e/\text{m}^3$ for samlet bebyggelse og $15 \text{ OU}_e/\text{m}^3$ for enkeltbolig er dermed overholdt.

Husdyrgodkendelseslovens minimumskrav til afstande til nærmeste beboelser inden for de tre typer er overholdt, og Vejen Kommune vurderer derfor, at lugt fra staldene ikke vil give væsentlige gener for naboerne. Det forventes ligeledes ikke, at lugt fra ejendommens husdyrproduktion, opbevaring og udbringning af husdyrgødning, m.m. vil medføre lugtgener, der stiger til et niveau, som ikke bør accepteres for beboelser i det åbne land. Der henvises til reglerne i Husdyrgødningsbekendtgørelsen.

Lugt i forbindelse med transport behandles under afsnittet "udbringning af husdyrgødning".

Der stilles generelle vilkår til forebyggelse af lugtgener.

Bebyggelse	Kumulation	Model	Ukorrigeret geneafstand, Ansøgt	Ukorrigeret geneafstand, Nudrift	Korrigeret geneafstand, Ansøgt	Korrigeret geneafstand, Nudrift	Vægtet gennemsnitsafstand	Genekriterie overholdt?
Enkelt bolig	0	FMK	142,23 m	76,22 m	142,23 m	76,22 m	290,76 m	JA
Samlet bebyggelse	0	Ny	531,09 m	156,76 m	531,09 m	156,76 m	2.802,65 m	JA
Byzone	0	Ny	250,61 m	-	250,61 m	-	857,49 m	JA

Tabel 9. Lugtgeneafstande for husdyrbruget i etape 2 (www.husdyrgodkendelse.dk).

Genekriterierne overholdes også i etape 1, hvilket fremgår af nedenstående tabel.

Bebyggelse	Kumulation	Model	Ukorrigeret geneafstand, Ansøgt	Ukorrigeret geneafstand, Nudrift	Korrigeret geneafstand, Ansøgt	Korrigeret geneafstand, Nudrift	Vægtet gennemsnitsafstand	Genekriterie overholdt?
Enkelt bolig	0	FMK	123,45 m	77,16 m	123,45 m	77,16 m	291,60 m	JA
Samlet bebyggelse	0	Ny	389,62 m	159,30 m	389,62 m	159,30 m	2.778,27 m	JA
Byzone	0	Ny	567,83 m	217,41 m	567,83 m	217,41 m	988,95 m	JA

Tabel 10. Lugtgeneafstande for husdyrbruget i etape 1 (www.husdyrgodkendelse.dk).

Spildevand

Husdyrbruget skal have den nødvendige opbevaringskapacitet til opbevaring af husdyrgødning, rengøringsvand, vandspild i forbindelse med husdyrproduktionen samt overfladevand. Der skelnes mellem følgende former for spildevand:

- Rengøringsvand og overfladevand, der kommer i forbindelse med husdyrgødning, som ledes til opbevaringsbeholder for flydende husdyrgødning.
- Sanitært spildevand, som ledes til septiktank eller offentlig kloakering.
- Overfladevand fra tage og udendørsarealer, som ikke kommer i forbindelse med husdyrgødning, og derfor må ledes til dræn for regnvand eller udsprinkles efter forudgående tilladelse.

Rengøringsvand fra stalde, malkeanlæg og maskiner ledes til gyllebeholderne.

Vaskevandet fra malkeanlæg og mælketank ledes til gyllebeholderne. I fase 2, når det nye malkecenter bliver etableret, vil vaskevandet fra malkeanlægget blive recirkuleret og genbrugt til vask af malkestald.

Der er ikke sanitært spildevand fra driftsbygningerne.

Overfladevand fra tage og befæstede arealer, hvor der ikke kommer rester af husdyrgødning, ledes til et forsinkelsesbassin syd for den største gyllebeholder. Bassinet aftager i dag tagvand fra de eksisterende stalde (bygning 12, 13 og 14) og fra befæstede arealer i umiddelbar tilknytning hertil, hvor der ikke opbevares foder eller husdyrgødning. Tilladelser til udledning eller nedsivning af overfladevand udarbejdes separat og er ikke en del af ejendommens miljøgodkendelse.

Vejen Kommune vurderer, at de forholdsvis store mængder spildevand fra kvægbrug ofte udgør en miljørisiko. Der stilles vilkår om udarbejdelse af en spildevandsplan for de nye dele af ejendommen (ensilagepladser, møddingsplads og nye stalde) af en aut. kloakmester eller andet uvildigt, godkendt firma. Der stilles vilkår om udarbejdelse af en opdateret spildevandsplan for den eksisterende del af ejendommen.

Der forventes en mindre stigning i spildevandsmængden fra malkestald og malkerum som følge af udvidelsen. Restvand fra ensilagepladser og forpladser til disse vil fremover blive udsprinklet direkte. Ca. 2.800 m³ spildevand vil fortsat blive opsamlet i gyllebeholderne. Det er vaskevand fra malkeanlæg, opsamlet vand fra møddingspladser, området med kalvehytter samt restvand fra ensilagesiloer og forpladser i de perioder med frost og snedækket eller vandmættet jord hvor udbringning ikke er mulig.

Den nye ensilagesilo (bygning 19) er etableret således, at den vestlige ende har afløb til gyllebeholderen og derfor kan anvendes som møddingsplads (bygning 20). Her er afløb sikret ved sideelementer og fald.

Vejen Kommune gør opmærksom på, at alle befæstede arealer hvorfra der kan forekomme afløb af gødningsholdigt overfladevand, ensilagesaft eller restvand skal være opført og indrettet i overensstemmelse med de gældende byggeblade.

Det vurderes at Husdyrgødningsbekendtgørelsens generelle krav til håndtering af spildevand, samt de stillede vilkår, er tilstrækkelige til at beskytte omgivelserne mod forurening fra spildevand.

Tilladelserne til afledning af tagvand og spildevand skal gives særskilt fra miljøgodkendelsen, da de ikke er omfattet Husdyrgodkendelsesloven.

Til- og frakørselsforhold

Skemaet nedenfor angiver antal transporter. En transport vil omfatte både til- og frakørsel. Intern transport f. eks. i forbindelse med fodring er ikke inkl. i ovennævnte oversigt. Vilkår relateret til til- og frakørsel (trafik på egen grund) stilles i afsnittet vedrørende støj i godkendelsen.

Omfanget af antal til- og frakørsler pr. år er jf. ansøgningen:

Transporttype	Antal transporter pr. år		
	Nudrift	Ansøgt – etape 1	Ansøgt – etape 2
Udbringning af husdyrgødning	510	545	545
Afhentning af rågylle og dybstrøelse til biogas	0	95	200
Grovfoder (ensilage)	395	450	650
Strøelse	24	24	30
Halm	30	40	60
Foder	23	35	52
Handelsgødning	12	12	12
Mælk	182	182	365
Levende dyr fra ejendommen	24	30	35
Døde dyr	12	24	24
Diverse (affaldsafhentning, rengøringsmidler m.m.)	26	24	24
I alt pr. år	1.208	1.461	1.997

Tabel 11. Til- og frakørsel.

Samlet stiger antallet af til- og frakørsler fra ca. 1.208 til ca. 1.997 i etape 2, dvs. en stigning på 789 transporter (65 %).

Stigningen skyldes primært, at biogasanlægget vil afhente rågylle i ansøgt drift, at der skal køres mere grovfoder hjem og at der fremadrettet skal hentes mælk hver dag.

Der er 4 driftsmæssige indkørsler til ejendommen fra Frømajvej mod nord, og alle naboerne på Frømajvej bor syd for ejendommen. Der er således ikke umiddelbart færdsel med mælketankvogn og lignende fra husdyrbruget forbi naboerne på Frømajvej. I forbindelse med at biogas skal afhente rågylle fra ejendommen etableres der en vigeplads til lastbilerne langs den eksisterende stald. Således kan til- og frakørsel med lastbiler fra biogasanlægget samt pålæsning af lastbilerne ske sikkert og effektivt og uden at genere andre trafikanter på Frømajvej.

Mælketransporterne foregår pt. hver anden dag året rundt. Fremadrettet vil der blive afhentet mælk hver dag. Afhentning af mælk sker som regel i tidsrummet kl. 05.00– 20.00, men der kan ske ændringer. Andre transporter foregår normalt i dagtimerne og på hverdage. I højsæsonen kan det blive nødvendigt med transporter i weekenden og uden for normal arbejdstid.

Intern transport og trafik på ejendommen i forbindelse med til- og frakørsel vurderes ikke at medføre væsentlige gener for omgivelserne. Vilkår relateret til støj i forbindelse med til- og frakørsel (trafik på egen grund) stilles i afsnittet vedrørende støj i godkendelsen.

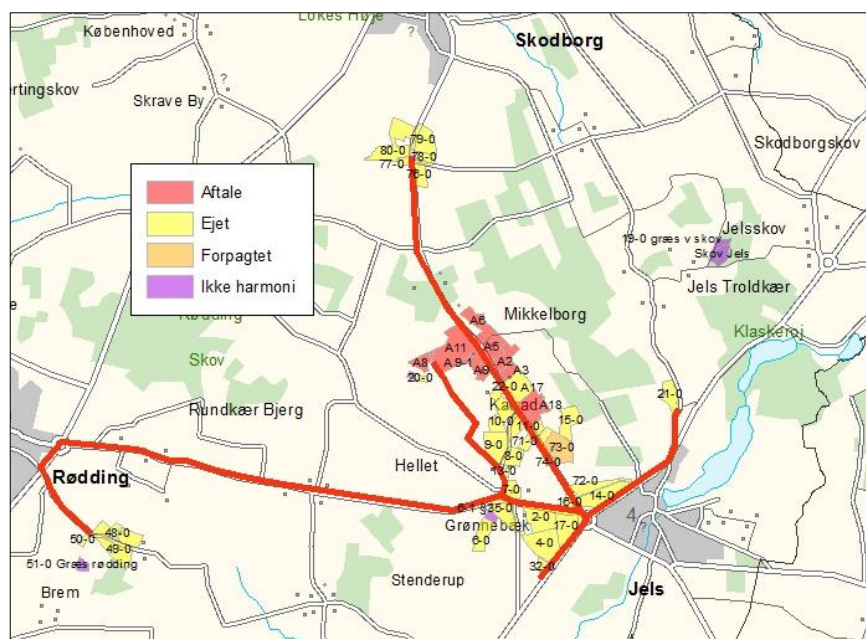
Det er Vejen Kommunes vurdering, at der er gode adgangsforhold ved ejendommen i forbindelse med transport til og fra ejendommen.

Vejen Kommune vurderer på baggrund af det oplyste, at transporterne til og fra husdyrbrugs produktionsanlæg ikke vil være til væsentlig gene for nabobeboelser og omgivelserne i øvrigt, når de stillede vilkår overholdes.

Miljøgodkendelsen meddeles jf. Husdyrgodkendelsesloven, og der kan ikke stilles vilkår til trafik/kørsel på offentlig vej. Dette reguleres af færdselsloven.

Udbringning af husdyrgødning

Transportruterne der benyttes ved udbringning af husdyrgødning er vist i nedenstående figur.

Figur 3. Transportruter til udbringning af husdyrgødning.

Gylleaftager sørger selv for at afhente husdyrgødningen, når den skal udbringes.

En del af udbringningsarealerne er beliggende mindre end 200 m fra byzone ved Jels. Jævnfør Husdyrgødningsbekendtgørelsen er der restriktioner på udbringning af husdyrgødning på arealer mindre end 200 m fra byzone, sommerhusområder og områder i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål.

Med de angivne transportruter foregår kørslen med husdyrgødning i forbindelse med udbringning hovedsageligt på hovedveje, hvor der må forventes en vis trafik. Transporten på mindre veje foregår, hvor der ikke er tæt bebyggelse eller byzone. Derfor er det kommunens vurdering, at det øgede antal transporter med husdyrgødning ikke vil være til væsentlig gene for omgivelserne.

Støj

Ansøger oplyser, vedrørende støj fra intern transport, omfang, tid, placering, at (indsat i kursiv):

Der kan forekomme støj fra: kompressor til mælketank, vakuumpumpe til malkeanlæg, gyllepumpning, transporter med husdyrgødning og grovfoder, foder leverancer mm.

Antallet af transporter stiger med ca. 789. Da ind- og udkørsel sker et stykke fra nærmeste naboejendom, vil stigningen ikke medføre mærkbare gener for naboer.

Foderleverancer og andre transporter medfører kun kortvarig støj. De fleste af transporterne foregår i dagtimerne.

Dog kan afhentning af mælk og slagtedyr ske om natten/tidligt om morgenen. Der kan ikke fastsættes faste tidspunkter, da mejeri og vognmænd konstant ændrer tidspunkterne.

Som nævnt i den oprindelige godkendelse kan kørsel med landbrugsmaskiner i de travle perioder i forbindelse med høst ske på alle tidspunkter af døgnet.

Der pumpes gylle 2 gange om måneden.

Vakuumpumpe og kompressor til mælketank kører hver dag året rundt.

Vakuumpumpe og kompressor er placeret inde i malkestalden, hvilket minimerer støj påvirkningen for uvedkommende.

Støjbelastning af naboer kan forekomme i forbindelse med intern transport, pumper, kompressorer, staldventilation mv.

Støj fra interne transporter sker primært ved fodring af dyrene. Støj vil ske ved staldanlægget, ensilagepladsen og foderladen, hvor fodersiloerne er placeret, i tidsrummet fra ca. 07.00 – 10.00 og 15.00 – 18.00, i 2 x ca. 60 minutter dagligt. Grundet afstanden til nabo vil generne fra disse være begrænset.

Ligeledes forventes der støj fra levering og daglig blanding af foder. Kraftfoder leveres ca. 4 gange pr. måned i tidsrummet kl. 05.00 til 18.00. Fodret tippes af i foderladen og det tager cirka 30 minutter pr. leverance.

Der forventes støj fra malkeanlægget. Malkeanlægget benyttes 2 gange 4 timer dagligt med start kl. 03.30 og 14.30. Anlægget er på nuværende tidspunkt placeret i den nordlige ende af bygning 12. Køling af mælk sker med varmeveksler med kompressor og pladekøler. Mælketanken er placeret i malkerummet, der ligger i forbindelse med malkestalden.

Endvidere forventes støj fra eksterne transportere. Afhentning af dyr sker oftest mellem kl. 04.00 og 07.00 og varer ca. 1 time.

Afhentning af mælk sker pt. ca. kl. 08.00, men mejeriet kan ændre på afhentningstidspunktet.

Nedenstående viser driftsperiode for de forskellige støjkilder:

Malkning og vask af anlæg:	03.30 - 07.30 og 14.30 - 18.30
Udfodring:	07.00 - 18.00 (ca. 2 timer dagligt)
Gyllehåndtering:	07.00 - 18.00 (ca. 1 time dagligt)
Blanding af grovfoder:	07.00 - 18.00 (ca. 2 x 60 min. dagligt)

Der er naturlig ventilation i samtlige stalde på nær den isolerede kalvestald (bygning 8).

Støj fra gyllehåndtering vil desuden forekomme kortvarigt fra sugepumpe på lastbiler i forbindelse med afhentning af rågylle.

Det vurderes, at der er foretaget tiltag på ejendommen for at reducere støjbelastningen for de omkringboende, og at støjniveauet på ejendommen sandsynligvis ikke vil blive til gene for nabolaget.

I Støjvejledningen⁵ anføres ingen grænseværdier for støjbelastningen fra virksomheder ved boliger i det åbne land. Man bør ved fastlæggelse af støjgrænser, ved de nærmeste boliger, anvende de grænseværdier der gælder for områder med blandet bolig- og erhvervsbebyggelse. Disse værdier er anvendt i godkendelsen.

Det vurderes, at støjgrænserne vil blive overholdt, da de fleste støjkilder primært er aktive i driftsperioden mellem kl. 07.00 og 18.00. Der vil dagligt være støj fra malkeanlægget og foderblandeanlægget fra kl. ca. 03.30 og ligeledes fra malkeanlægget efter kl. 18.00. Støjgenerne fra malkeanlægget er søgt reduceret ved at placere kompressoren i malkestalden.

Der stilles generelle vilkår til overholdelse af støjgrænser samt vilkår om, at en beregning/måling af støjniveauet i omgivelserne kan kræves, såfremt tilsynsmyndigheden Vejen Kommune finder, at eventuelle klager er velbegrundede.

Fluer og skadedyr

Ansøger oplyser at (indsat i *kursiv*):

Fluer bekæmpes i dybstrøelsesarealer. En uge efter der er muget ud, og i øvrigt efter behov, udstrøs Neporex.

Grovfoder opbevares i plansiloer og markstakke. Mineraler og kraftfoder opbevares i stakke i foderlade.

Med hensyn til rengøring ageres i overensstemmelse med retningslinjerne i "Arlagården".

Hvis der opstår problemer med fluer, vil de blive bekæmpet efter de nyeste retningslinjer fra Aarhus Universitet, Institut for Agroøkologi.

---

⁵ Miljøstyrelsens vejledning nr. 5/1984 "Ekstern støj fra virksomheder".

Rottebekæmpelse foretages af privat firma (pt. Anticimex), der har autorisation til skadedyrsbekæmpelse.

Rotter overfører sygdomme, æder mad og husdyrfoder og ødelægger bygninger og kloaksystemer. Enhver, der opdager rotter, har pligt til at anmelde det til kommunen. Det gælder for både private og virksomheder. Man kan forebygge rotter ved at rydde op udendørs, så de ikke har mulighed for at bygge rede og ved at sørge for, at de ikke har adgang til madrester, foderrester og korn.

Vejen Kommune henstiller til, at de autoriserede kasser med rottegift placeres og tilses, så mennesker og husdyr ikke uforvarende kommer i kontakt med giften, og at der generelt holdes pænt og ryddeligt omkring ejendommen.

Der stilles vilkår om, at fluer bekæmpes i overensstemmelse med retningslinjer fra Aarhus Universitet, Institut for Agroøkologi.

Vejen Kommune vurderer på baggrund af det oplyste, at der efter projektets gennemførelse, med de stillede vilkår, ikke vil ske en væsentlig opformering af fluer og skadedyr på husdyrbruget, og at ejendommens skadedyrsbekæmpelse vil være tilfredsstillende.

Støv

Ansøger oplyser (indsat i kursiv), at:

Der er ingen støvfremkaldende aktiviteter udendørs. Halmballer opbevares på anden ejendom. Maskinstationen snitter nogle baller af gangen inde i foderladen. Den snittede halm bruges til strøning i sengebåse ovenpå madrasserne. Der males eller vales ikke korn på ejendommen. Mineraler og tilskudsfoder aftippes i foderlade.

I forbindelse med levering af kraftfoder og mineraler kan der opstå støvgener, hvilket dog oftest er af begrænset karakter. Ved udvidelsen vil foderforbruget stige, men da blandingen i sig selv ikke forårsager væsentlige støvgener, vil der derfor ikke ske en forøgelse af eventuelle støvgener ved udvidelsen.

Der forventes ingen væsentlige problemer med støv fra husdyrbruget. Der henvises dog til god landmandspraksis, således at al transport til og fra bedriften og levering af foder foregår ved brug af hensynsfuld og effektiv kørsel mht. udnyttelse af kapacitet.

Vejen Kommune vurderer, at eventuel støvafgivelse fra produktionsanlægget ikke vil medføre væsentlige gener ved nabobeboelser og uden for bedriftens arealer i øvrigt.

Der fastsættes vilkår om, at driften ikke må medføre væsentlige støvgener.

Lys

Ansøger oplyser (indsat i kursiv), at:

Der er opsat orienteringsbelysning udendørs ved alle porte til staldene. Der er ingen ændringer i placering og drift af indvendige lyskilder. Lyset tændes manuelt efter behov, om natten er der tændt et svagt orienteringslys.

Den eksisterende bygningsmasse er skjult bag eksisterende læhegn på nord, øst og vestsiden af ejendommen, så lyset fra staldene er ikke markant synligt. I forbindelse med fodring i vintermånederne vil der forekomme lys fra traktorprojektører ved råvarelagret og eksisterende samt projekterede plansiloer. Mod syd afsluttes bygningsmassen af de tre gyllebehol-

dere. Ansøger har plantet et nyt læhegn på østsiden af de projekterede stalde (bygning 15 og 16) for at nedtone en ændret visuel oplevelse af landskabet i de lyse timer og lyspåvirkning i nattetimerne. Vejen Kommune stiller landskabelige vilkår om at det nyplantede læhegn vedligeholdes så det bryder lyskilden op så denne ikke opleves markant i landskabet. Det eksisterende læhegn mellem eksisterende bygningsmasse og projekterede bygningsmasse vil ansøger så vidt muligt forsøge at bevare. Det vil dog blive nødvendigt at bryde hegnet i forbindelse med opførelse og drift af de projekterede stalde.

Der er lys i staldene hele døgnet, men om natten sænkes intensiteten. Der stilles vilkår om en lysintensitet i stalden om natten på maks. 10 lux.

Eventuel udendørs pladsbelysning skal forsynes med bevægelsessensorer, der sikrer, at lyset kun er tændt i op til en halv time ad gangen efter endt aktivitet.

Det vurderes, at der ikke vil være væsentlige gener forbundet med ejendommens belysning. Dog fastsættes generelt vilkår om, at ejendommens drift ikke må medføre væsentlige lysgener.

Oplag af olie og kemikalier

Ansøger oplyser (indsat i *kursiv*), at:

Pesticider opbevares i et aflåst rum på ejendommen.

Påfyldning og rengøring af marksprøjte (pesticider og vand) foretages på marken.

Der er en 1.700 l dieselolietank fra 1991 i maskinhus på fast gulv og der er en nedgravet fyringsolietank på 2.500 l fra 1975.

Der stilles vilkår om, at håndtering af brændstof skal foregå sådan, at der ikke opstår risiko for forurening af jord og grundvand.

For at forebygge spild og forurening som følge af oplag af olie og kemikalier, stilles der vilkår til opbevaring og bortskaffelse.

Affald

Ansøger oplyser (indsat i *kursiv*), at:

Der er ca. 900 kg plastaffald og ca. 300 kg pap- og papiraffald om året. Plastaffald opbevares på plansilo og pap og papir i maskinhuset.

Der er ikke olieaffald på ejendommen, da olieskift på maskiner foregår på værksted.

Medicinrester, emballage og kanyler tages med af dyrlægen.

Emballage fra sprøjtemidler rengøres og lægges i affaldsbeholder til dagrenovation.

Opbevaring og afhentning af selvdøde og aflivede dyr reguleres af "Bekendtgørelse om opbevaring af døde dyr"⁶.

Virksomheden modtager ikke affaldsprodukter f.eks. slam eller mucosa til jordbrugsformål.

Vejen Kommune gør opmærksom på, at bortskaffelse af affald fra ejendommen skal ske i overensstemmelse med regulativet for Erhvervsaffald og affaldsbekendtgørelsen.

---

⁶ Fødevarerministeriet, Bek. nr. 558 af 01.06.2011.

Jf. ovenstående, vurderer Vejen Kommune, at håndtering af affald sker på forsvarlig vis, og der stilles ikke skærpede vilkår.

Vand og energiforbrug

Energi	Efter udvidelse - mængde pr. år
Elforbrug	Ca. 350.000 kWh
Dieselolie	36.000 L

Tabel 11. Energiforbrug.

Vand	Efter udvidelse - mængde pr. år
Drikkevand	ca. 31.5000 m ³
Vaskevand	ca. 1.500 m ³

Tabel 12. Vandforbrug.

Beregninger på energiforbruget viser, at forbruget på ejendommen ligger ca. 3 % under det forventelige niveau. Der er sandsynligvis ikke de store besparelser at finde, og der stilles derfor ikke krav til, at ejendommen skal kontakte en energikonsulent.

Vandforsyningen til husdyrene sker fra egen boring. Den nuværende indvindingstilladelse til drikkevand til dyrene på ejendommen vurderes til ikke at dække vandbehovet. Der er derfor behov for at søge yderligere tilladelse ved Vejen Kommune.

Drikkevandsforsyningen sker via egen boring, og der stilles vilkår til etablering af vandur, så det faktiske vandforbrug til husdyrproduktionen fremover kan registreres.

Risici

Ansøgningens redegørelse for mulige uheld inklusiv begrænsning af risiko for og gene/forurening ved eventuelle uheld er behandlet i respektive afsnit ovenfor.

Ansøger oplyser (indsat i *kursiv*):

Hvis der sker gylleudslip, vil myndigheder og miljøvagt blive alarmeret via 112. Skade vil blive søgt begrænset med inddæmning med jord, halm eller lignende.

For at imødegå uheld og begrænse eventuelle følger for omgivelserne, stilles der vilkår om udarbejdelse af beredskabsplan for husdyrbruget.

Vejen Kommune vurderer herefter, at risici er minimeret og med udarbejdelse af beredskabsplan sikres begrænsning af følger/virkninger af eventuelle uheld.

Anvendelse af bedste tilgængelige teknik - BAT

Den årlige ammoniakfordampning fra stald og anlæg på husdyrbruget skal som udgangspunkt leve op til samme niveau, som der kan opnås ved anvendelse af de beskrevne tiltag i nedenstående tabel, for at leve op til Husdyrgodkendelseslovens krav om anvendelse af BAT samt Miljøstyrelsens vejledende emissionsgrænseværdier.

Det nedenfor beskrevne BAT-niveau medfører en samlet ammoniakfordampning fra stalde og lagre på ca. 7.285 kg N/år. Det fremgår af den endelige ansøgning om godkendelse, at den samlede ammoniakfordampning (etape 2) fra anlægget er ca. 7.328 kg N/år.

Det samlede anlæg lever derved ikke umiddelbart op til BAT-niveauet for denne ejendom. Det eksisterende staldanlæg til køer og opdræt består af Sengestald med spalter og skraber.

Eksisterende og kommende stalde til kalve samt kælvkvier er et system med Dybstrøelse samt Sengebåsestald med spalter og skraber.

Det nye staldanlæg etableres med Dybstrøelse til syge, golde og kælvende køer.

Gulvtypen i nybygning til køer og opdræt etableres med Sengestald med fast gulv, 2 % hældning og skrab hver 2. time.

Vejen Kommune vurderer, at der ikke er proportionalitet i at etablere yderligere tiltag, da forskellen fra det teoretisk beregnede BAT-niveau og det aktuelle er marginal svarende til 43 kg N/år.

Vejen Kommune vurderer hermed, at ejendommens fremtidige BAT-niveau er ca. 7.328 kg N/år.

KVÆG	BAT-niveau
Foder / Staldsystemer	Køer og Kvier: Notat "Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT)" fra Miljøstyrelsen, anvendes til fastlæggelse af niveau. Kalve (0-6 mdr.): Dybstrøelse Syge- og Kælvende dyr: Dybstrøelse Slagtetyre (6 mdr. – slagtning) < 250 DE: Dybstrøelse
Opbevaringsanlæg	Vejen Kommune vurderer, at overdækning af ny og eksisterende gyllebeholder rækker ud over BAT. Reduktionen i ammoniakfordampning vurderes til ikke at være proportional med investeringen i en overdækning af opbevaringsanlægget. Herunder også med hensyn til besparelser i form af en større tilbageholdt kvælstofmængde i husdyrgødningen samt færre transporter med gylle, da der ikke tilføres regnvand til en overdækket gyllebeholder.
Opbevaringsanlæg	Vejen Kommune vurderer, at overdækning af ny og eksisterende gyllebeholder rækker ud over BAT. Reduktionen i ammoniakfordampning vurderes til ikke at være proportional med investeringen i en overdækning af opbevaringsanlægget. Herunder også med hensyn til besparelser i form af en større tilbageholdt kvælstofmængde i husdyrgødningen samt færre transporter med gylle, da der ikke tilføres regnvand til en overdækket gyllebeholder.

Ammoniakpåvirkningen af beskyttede naturområder omkring ejendommen vurderes i afsnit herom.

Med begrebet "Bedst Tilgængelig Teknologi" menes den teknik, som mest effektivt giver et høj beskyttelsesniveau for miljøet som helhed. De miljømæssige fordele er afvejet i forhold til de økonomiske udgifter. Vurderingerne i relation til BAT skal som minimum følge kravene i EU-kommissionens referencedokument om BAT for intensivt hold af svin og fjerkræ (det såkaldte BREF-dokument). Vurderingerne for anvendelse af BAT på Frømajvej 3 skal ske i forhold til følgende aspekter:

1. Management/Godt landmandsskab
2. Fodringsstrategier

3. Staldsystemer
4. Forbrug af vand og energi
5. Opbevaring af husdyrgødning
6. Udbringning af husdyrgødning
7. Egenkontrol

Følgende er angivet af ejer (markeret med *kursiv*):

Ad 1. Management/Godt landmandskab

Der er lavet beredskabsplan, så forholdsreglerne i forbindelse med uheld med gylle, diesel, kemikalier eller brand er beskrevet. Medarbejderne er orienteret om indholdet i beredskabsplanen, der ajourføres årligt eller når vigtige telefonnumre ændres.

Alle medarbejdere er instrueret i forsvarlig håndtering af forurenende stoffer herunder gylle, kemikalier og brændstof.

Rengøring i og omkring bygningerne og siloer, foretages jævnligt, med henblik på at minimere risikoen for lugt og for at der ikke skal opstå uhygiejniske forhold. Den jævnlige rengøring og visuelle kontrol sikrer, at der ikke opstår ressourcspild eller uhygiejniske forhold.

Der foretages daglige tjek og løbende vedligeholdelse af anlægget.

Der er leverandørservice på malkeanlægget. Herudover er der løbende vedligehold af ejendommens maskiner.

Den daglige drift er tilrettelagt ud fra principperne om godt landmandskab og ansvarlig driftsledelse, således anlægget giver anledning til mindst mulig miljøbelastning og færrest mulige gener for omgivelserne.

Der udføres dagligt mælkekontrol, så der kan reageres på hver enkelt kos mælkeydelse og kvalitet.

Medicinforbruget søges minimeret ved systematisk sundhedsrådgivning med dyrlæge.

Der er jævnligt besøg af dyrlægen, hvor besætningens generelle sundhed vurderes og hvor det enkelte dyr behandles efter behov.

Der er løbende kontrol med brunst, da hurtig og nøjagtig registrering af brunstige dyr reducere antallet af spildfoderdage.

Der udarbejdes foderplaner og foderkontrol på bedriften, så der løbende kan optimeres på foderforbruget og dermed forbruget af næringsstoffer.

Logistikken i forbindelse med afhentning af foder er indrettet, så afstanden giver færrest muligt driftstimer.

Der føres ikke løbende journal over vand- og energiforbrug samt spild, men vand- og energiforbrug opgøres årligt i forbindelse med regnskabet.

Der føres logbog over flydelaget på gyllebeholderne.

Døde dyr afhentes hurtigst muligt.

Affald bortskaffes så vidt muligt til genbrug.

Ad 2: Fodringsstrategier

I henhold til BREF dokumentet er det BAT at sikre effektiv fodring gennem sammensætning af foderet, og løbende kontrol, således at det stemmer overens med dyrenes behov.

Foderplanen udarbejdes med anvendelse af nyeste viden indenfor kvægfodring.

Foderet er, ved hjælp af foderplanerne, tilpasset de enkelte dyregrupperes aktuelle behov. Derved undgås overforsyning med næringsstoffer, der vil ende som uudnyttet næringsstoffer i gyllen.

Proteinindholdet i foderet optimeres løbende med henblik på reduktion af indholdet. Dette medfører at mængden af overskudsprotein i urinen reduceres og der vil dermed være en lavere ammoniakemission fra staldanlægget og mindre kvælstof i den samlede mængde af husdyrgødning.

Fosforindholdet i foderet optimeres løbende med henblik på reduktion af indholdet. Dette medfører at mængden af fosfor i husdyrgødningen reduceres og der vil dermed være et lavere fosforindhold i den samlede mængde af husdyrgødning.

Ad 3: Staldsystemer/ammoniak

Eksisterende stalde er sengestalde med spalter, fast gulv eller som dybstrøelse.

Der er skrabere i kostalden for opfyldelse af BAT-emissionskrav.

Svovlsyrebehandling (forsuringsanlæg) af kvæggylle i det eksisterende staldanlæg er fravalgt, da det på ejendommen vurderes økonomisk uproportionalt at investerer i anlæg til svovlsyrebehandling af gylle.

Fast drænede gulve i det eksisterende staldanlæg er fravalgt, da det på ejendommen vurderes økonomisk uproportionalt at ændre de eksisterende spaltegulve til fast drænede gulve.

Ad 4: Vand og energi

Der bruges lavenergipærer, som skiftes ud til nyere og bedre modeller, når de går i stykker.

Der er primært naturlig ventilation i staldene.

Ved mælkekøling genindvindes varmen til opvarmning af vand til bad, rengøring m.v.

Lyset i staldene vil være tændt efter behov. Der vil være lys i staldene ca. 12 timer i døgnet i vinterhalvåret og ca. 8 timer i døgnet i sommerhalvåret. Tidsrummet vil kunne variere mellem 04-24.

Herudover er der vågelys i staldene om natten, så dyrene kan orientere sig.

Logistikken i forbindelse med afhentning af foder er indrettet, så afstanden giver færrest mulige driftstimer, hvilket minimere energiforbruget.

Ad 5: Opbevaring af husdyrgødning

Gyllen opbevares i kanalerne under staldene og i gyllebeholderne.

Der er ikke stationær gyllepumpe på gyllebeholderen, hvilket fjerner risikoen for punktforurening ved tab af gylle eller ved sabotage. Gyllen omrøres kun forud for udkørsel af gylle.

Al omlastning af gylle sker med gyllevogn med fastmonteret kran, hvor pumpen sidder på gyllevognen, og der sker en automatisk tømning af pumperøret. Omlastning sker altid under

opsyn, derfor vurderes det, at der ikke er større risiko for uheld i forbindelse med utilsigtet igangsætning af pumper, spild m.m.

Gyllebeholdere er stabile beholdere, lavet af typegodkendt beton, der kan modstå mekaniske, termiske og kemiske påvirkninger.

Beholdernes bund og vægge er tætte og beskyttet imod tæring.

En gang årligt tømmes gyllebeholdere, i forbindelse med den normale udbringning af gylle, hvorved gyllebeholdere visuelt kan kontrolleres for evt. skader.

Der foretages lovpligtigt eftersyn og vedligeholdelse, hvilket betyder at beholdere hvert 5. år bliver kontrolleret for om der skulle være tegn på begyndende utætheder.

Opbevaringen er i overensstemmelse med husdyrgødningsbekendtgørelsens krav.

Ad 6: Udbringning af husdyrgødning

I henhold til BREF-dokumentet er det BAT at tilpasse den gødningsmængde, der skal spredes på marken med arealet og afgrødernes behov, undgå at sprede gødning, når marken er vandmættet, snedækket, oversvømmet eller frosset samt udbringe gødningen umiddelbart før afgrødens maksimale vækst og næringsstofoptag forekommer.

Husdyrbruget angiver at anvende BAT som følger:

- Gyllen nedfældes på sort jord og i græsmarker.
- Husdyrgødningen udbringes under hensyn til afgrødernes vækstperiode og behov, hvilket medfører maksimal udnyttelse af næringsstoffer.
- Husdyrgødning udbringes under hensyn til de generelle regler og foregår i videst muligt omfang efter godt landmandskab, hvilket vil sige, at der tages hensyn til naboer, byområder osv.

Ad 7: Egenkontrol

Der føres produktionskontrol, og foderblandingerne tilpasses dyrenes behov for energi og næringsstoffer.

For ejendommen på Frømajvej 3 gælder bl.a. følgende:

- Ejendommens medarbejder uddannes ved sidemandsoplæring
- Der er løbende kontrol med foderforbruget.
- Medarbejder eller ejer tilser dyr og produktionsanlæg dagligt.
- Der udføres små reparationer når det er nødvendigt.
- Der anvendes foderplanlægning med fokus på at optimere i forhold til foderforbrug og den almene produktion.
- Belysning i staldene er lavenergi lysstofrør.
- Der er løbende kontrol med gyllebeholdere (logbog/beholderkontrol).

Vejen Kommunes vurdering

Gyllekøling: Det vurderes, at gyllekøling ikke er BAT i kvægstalde, da der i de åbne kvægstalde ikke vil være den samme miljøgevinst som i lukkede varmere stalde. Ligeledes er der, de måneder hvor gevinsten er størst, en meget lille mulighed for at afsætte varmen.

Total og miljø-økonomisk vurderes det, at gyllekøling derfor ikke anses som BAT på denne ejendom.

Gylleforsuring: Gylleforsuring er BAT i kvægstalde. Ved denne ændring er der valgt andre tiltag der gør, at niveauet for BAT opnås og derfor vurderes det, at etablering af gylleforsuring ikke vil være BAT på denne ejendom ud fra et proportionalitets synspunkt.

Skraber på spalter i eksisterende stalde anses for værende BAT i Vejen Kommune. Der er monteret skraber på spalterne på denne ejendom.

For oplag af husdyrgødning vurderer Vejen Kommune, at gældende lovkrav på området vil være tilstrækkelig til at opfylde kravet til anvendelse af BAT.

For kalve samt syge og kælvende dyr anses dybstrøelse som værende BAT, og der stilles ikke yderligere krav udover generel god hygiejne og hyppig udmugning, der sikrer en reduktion af kvælstoffordampning samt begrænsning af lugt og fluegener.

Vejen Kommune vurderer, at husdyrbruget anvender bedst tilgængelig teknologi – fx indenfor følgende emner:

- Løbende eftersyn af indretninger på bedriften
- Frekvensstyret vacuumpumpe
- Lavenergi belysning
- Genanvendelse af varme fra mælkekøling
- Udarbejdelse af beredskabsplan
- Tilmeldt Kvalitetsprogrammet Arla-gården
- Afstemt fodring af dyrene
- Opfølgninger på fodereffektiviteten
- En del af gulvsystemet er indrettet med skrabesystem, der fører gyllen hen til gyllekanaler.

De etablerede staldsystemer på ejendommen vurderes til at leve op til kravet til BAT for alle dyregrupper.

Ud fra en vurdering af omkostninger og miljøgevinst vurderer Vejen Kommune, at der på nuværende tidspunkt er mindre områder for ejendommen, hvor der skal laves yderligere tiltag for at opfylde kravet til BAT. Der stilles bl.a. vilkår til BAT på områder vedrørende foder og kontrol.

Indholdet af fosfor i foderemnerne til malkekøer er sædvanligvis tilstrækkeligt til at dække køernes behov. Yderligere tilsætning af fosfor, vil give øget indhold af fosfor i husdyrgødningen, som på lang sigt kan blive en miljømæssig belastning på grund af udvaskning, når jordens bufferkapacitet for fosfor overskrides. Vejen Kommune stiller derfor vilkår om, at der ikke må bruges ekstra mineralsk fosfor i foderblandingerne til køerne.

Det er Vejen Kommunes vurdering, at husdyrbruget lever op til BREF-dokumentets BAT-niveau på punkterne: fodring, staldsystemer, energi- og vandforbrug, opbevaring af husdyrgødning og udbringning af husdyrgødning. Vejen Kommune vurderer yderligere, at de

stillede vilkår til management og egenkontrol vil være tilstrækkelige til at husdyrbruget også lever op til BREF-dokumentet vedr. management og egenkontrol.

Vejen Kommune vurderer, at husdyrbruget med de oplyste tiltag og de stillede vilkår vil kunne leve op til BREF-dokumentets⁷ krav om anvendelse af Bedst Tilgængelig Teknologi.

Ejendommens påvirkning af beskyttet natur – ammoniak

Før der meddeles tilladelse eller godkendelse af husdyrbrug efter § 10, § 11, § 12 eller godkendelse af arealer til afsætning af husdyrgødning fra husdyrbrug efter § 16 i Husdyrgodkendelsesloven, skal der foretages en vurdering af, om projektet i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område og Bilag IV-arter væsentligt, jf. Habitatbekendtgørelsen⁸. I så fald skal der foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger under hensynstagen til bevaringsmålsætningen for de pågældende områder. Viser vurderingen, at projektet vil skade det internationale naturbeskyttelsesområde (dvs. de arter og naturtyper området er udpeget for at beskytte), kan der ikke meddeles tilladelse eller godkendelse til det ansøgte, jf. "Waddenzee-dommen"⁹.

Påvirkninger vurderes fra ejendommens anlæg og arealer i eller op til Natura 2000-områder på såkaldte kategori 1, 2 og 3 naturområder.

Det er fastsat i Husdyrgodkendelseslovens § 7, at anlæg større end 15 DE ikke må etableres, udvides eller ændres, hvis det ligger mindre end 10 m fra kategori 1 og 2 naturområder. Derudover er der krav til maksimal tilladte ammoniakdeposition på naturområder i kategori 1, 2 og 3. Se nedenstående afsnit.

Med anlæg menes stald eller gødningsopbevaringsanlæg.

Påvirkning af kategori 1 naturområder

For naturområder i kategori 1 (ammoniakfølsomme naturtyper indenfor Natura 2000 områder) gælder, at totalbelastningen i naturområdet ikke må overskride fastlagte beskyttelsesniveauer, som afhænger af antallet af øvrige husdyrbrug på mellem 15 DE og 500 DE indenfor 1.000 m fra naturarealet, samt antallet af husdyrbrug på over 500 DE, som påvirker naturarealet med over 0,3 kg N/ha.

Der er ingen kategori 1 natur i nærheden af ejendommen. Nærmeste Natura 2000 område er nr. 91 (habitatområde nr. 80) – Kongeåen - mere end 8 km nord for anlægget.

Der er registeret fem søer inden for 1.000 m fra anlægget. Vejen Kommune har ikke kendskab til, at de pågældende søer er karakteriseret som akvatiske naturtyper, der indgår i udpegningsgrundlaget for habitatdirektivet. Det vurderes, at den primære risiko for næringsstofpåvirkning af søerne er tilførsel af fosfor via overfladeafstrømning fra de omkringliggende arealer. Påvirkningen fra luftbåret ammoniak vil ikke være af afgørende betydning. Vejen Kommune vurderer derfor, at der ikke er grund til at stille skærpede vilkår til ammoniakreduktionen i forbindelse med påvirkning af søerne.

---

⁷ Referencedokument for bedste tilgængelige teknikker, www.mst.dk

⁸ Habitatbekendtgørelsen, Bek. nr. 408 af 01.05.2007.

⁹ Waddenzee-dommen fra EF-Domstolen, sag nr. C-127/02

Påvirkning af kategori 2 naturområder

For naturområder i kategori 2 (§ 7 arealer udenfor Natura 2000 områder) gælder, at totalbelastningen i naturområderne ikke må overskride 1,0 kg N/ha/år. § 7 arealer er højmoser, lobeliesøer samt heder større end 10 ha og overdrev større end 2,5 ha.

Der er ingen kategori 2 natur i nærheden. Nærmeste kategori 2 natur er et overdrev, der ligger mere end 8 km sydøst for ejendommen.

I tidligere miljøgodkendelse bliver det beskrevet, at nærmeste kategori 2 natur er et overdrev der ligger ca. 1.500 m sydøst for ejendommen. Efter at området er blevet besigtiget, vurderer Vejen Kommune, at overdrevet ikke er sammenhængende og derfor ikke opnår en størrelse over 2,5 ha.

Påvirkning af kategori 3 naturområder

Kommunen skal jf. Husdyrgodkendelseslovens § 23 foretage en konkret vurdering af, om der forekommer andre naturarealer end ovennævnte ammoniakfølsomme naturtyper i kategori 1 og 2, som kan blive påvirket af ammoniakfordampningen fra ejendommens anlæg. Disse benævnes kategori 3 naturområder.

For naturområder i kategori 3 gælder, at kommunen skal tillade merdepositioner på 1,0 kg N/ha/år i forhold til ammoniak på naturtyperne. Kommunen kan efter en konkret vurdering tillade merdepositioner på over 1,0 kg N/ha/år. Kategori 3 natur er § 3 beskyttede heder, moser og overdrev samt ammoniakfølsomme skove, som ikke er omfattet kategori 1 og 2 natur.

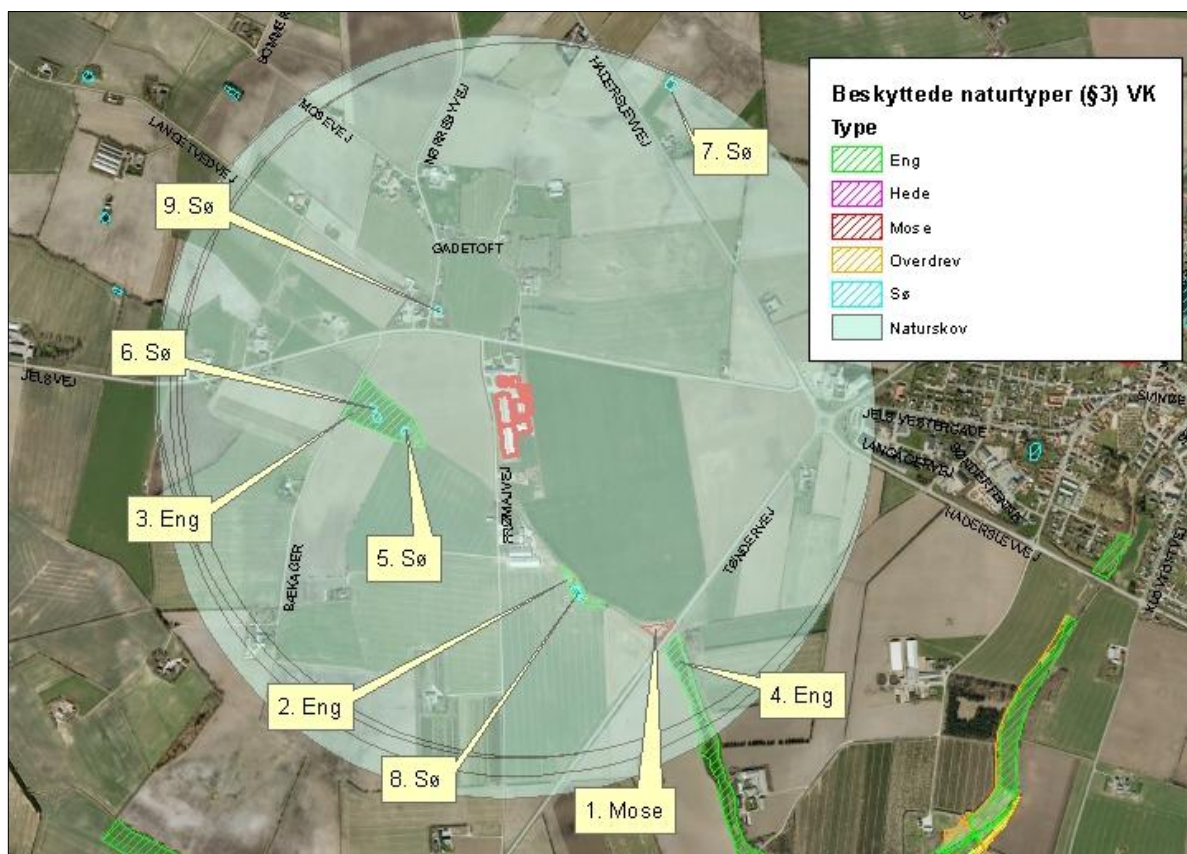
Derudover fremgår det af § 3 i Naturbeskyttelsesloven¹⁰, at der ikke må foretages en ændring i tilstanden af søer (>100 m²), vandløb, heder, ferske enge, strandenge, overdrev, moser og lignende.

Naturtyperne er vist i nedenstående tabel og figur.

Nr.	Naturareal (ID)	Naturtype	Afstand fra anlæg	Belastning (kg N/ha/år)	
				Mer-	Total-
1	200098019	Mose	Ca. 520 m sydøst for anlægget	0,3	0,4
2	200098020	Eng	Ca. 250 m syd for anlægget	-	-
3	200097882	Eng	Ca. 250 m vest for anlægget	-	-
4	1435260	Eng	Ca. 605 m sydøst for anlægget	-	-
5	823382	Sø	Ca. 260 m vest for anlægget	-	-
6	823380	Sø	Ca. 350 m øst for anlægget	-	-
7	200099541	Sø	Ca. 930 m sydøst for anlægget	-	-
8	835356	Sø	Ca. 320 m sydvest for anlægget	-	-
9	200099694	Sø	Ca. 260 m nordvest for anlægget	-	-

Tabel 13. Beskyttede kategori 3 naturområder.

¹⁰ Bekendtgørelse af lov om naturbeskyttelse, LBK nr. 933 af 24/09/2009

Figur 4. Kort over kategori 3 natur ved anlægget.

Naturkvalitetsplanlægning:	Faktaboks
<p>I Ribe Amts naturkvalitetsplan 2006 er der udarbejdet en mål- og værdisætning for naturtyper jf. Naturtyper i Ribe Amt 2006. Rammer og retningslinjer for naturkvalitetsplanlægningen er videreført i Vejen Kommuneplan 2009-2021.</p>	
<p>A-målsatte områder er alle lokaliteter, der er A-værdisatte eller B-værdisatte lokaliteter, hvor der vurderes at være oplagte muligheder for naturforbedringer og/eller hvor der er landskabsbiologiske sammenhænge og/eller hvor særlige artsforekomster betinger, at der bør gøres en indsats. A-værdisatte lokaliteter har særlig høj naturværdi og B-værdisatte lokaliteter har middelhøj naturværdi. Inden for A-målsatte arealer gives normalt kun tilladelse til indgreb, som understøtter kvaliteten af den naturtype, der findes på arealet.</p>	
<p>B-målsatte områder er øvrige B-værdisatte lokaliteter, samt typisk de C-værdisatte lokaliteter, der indgår i væsentlige landskabsbiologiske sammenhænge. Der vil kun i særlige tilfælde kunne gives tilladelse til mindre indgreb efter konkret vurdering af indgrebets betydning for naturen.</p>	
<p>C-målsatte områder er typisk landskabeligt isolerede C-værdisatte lokaliteter (lokaliteter med begrænset naturværdi), hvor naturforbedring ikke vurderes at være realistisk. Der vil i særlige tilfælde kunne gives tilladelse til indgreb efter konkret vurdering.</p>	
<p>Målsætning: målsætningen for området som der stræbes imod.</p>	
<p>Værdisætning: den faktiske tilstand som området er vurderet til at have på nuværende tidspunkt.</p>	
<p>Fremadrettet vil Vejen Kommune arbejde for, at ABC-målsætningssystemet afløses af et nyt værdi- og målsætningssystem, hvor § 3-områderne værdi- og målsættes efter den femtrins skala, som staten anbefaler i</p>	

Danmarks Naturdata. Herved bliver det muligt at sammenligne naturområder på tværs af kommune grænser. Systemet inddeler naturtyperne i 5 tilstandsklasser: I – Høj, II – God, III – Moderat, IV – Ringe og V – Dårlig. Arealerne administreres ud fra det pågældende naturareals konkrete naturværdi, der vurderes i den enkelte sag ud fra registreringer af flora og fauna.

Mose nr. 1 er en lille isoleret mose. Merbelastningen til mosen er beregnet til at være 0,3 kg N/ha/år og ligger således under beskyttelsesniveauet på 1,0 kg N/ha/år i merbelastning. Vejen Kommune vurderer, at naturarealer, der ligger længere væk end nævnt i tabellen, ikke vil blive belastet med over 1,0 kg N/ha/år, da beregningen til de nærmeste naturarealer ligger under 1,0 kg N/ha/år.

For de nært liggende enge gælder det, at der ikke er registreret ammoniakfølsomme naturtyper på arealerne og Vejen Kommune vurderer, at der heller ikke forekommer ammoniakfølsomme naturtyper på arealerne.

Der er registreret 5 søer indenfor 1.000 m fra anlægget (figur 4). Det vurderes, at den primære risiko for næringsstofpåvirkning af søerne er tilførsel af fosfor via overfladeafstrømning fra de omkringliggende arealer. Søernes største trussel er tilførsel af fosfor, mens påvirkningen fra luftbåret ammoniak ikke vil være af betydning. Vejen Kommune vurderer derfor, at der ikke er grund til at stille skærpede vilkår til ammoniakreduktionen i forbindelse med påvirkning af søerne.

Arealernes påvirkning af natur, jord og vand

Påvirkninger fra udbringningsarealerne i eller op til Natura 2000 områder, § 7 arealer, § 3 arealer og næringsstofudvaskning til vandmiljøet vurderes i efterfølgende afsnit.

Sædskifte

Husdyrbruget anvender sædskifte K12 både som reference og ansøgt. Sædskifte K12 er jf. Miljøstyrelsen¹¹ det kvægsædskifte, som knytter sig til 2,3 DE/ha undtagelsen.

Sædskiftet er ikke anvendt som virkemiddel, men er en forudsætning for ansøgningen. Derfor stilles der ikke specifikt vilkår om anvendelse af K12.

Aftalearealer

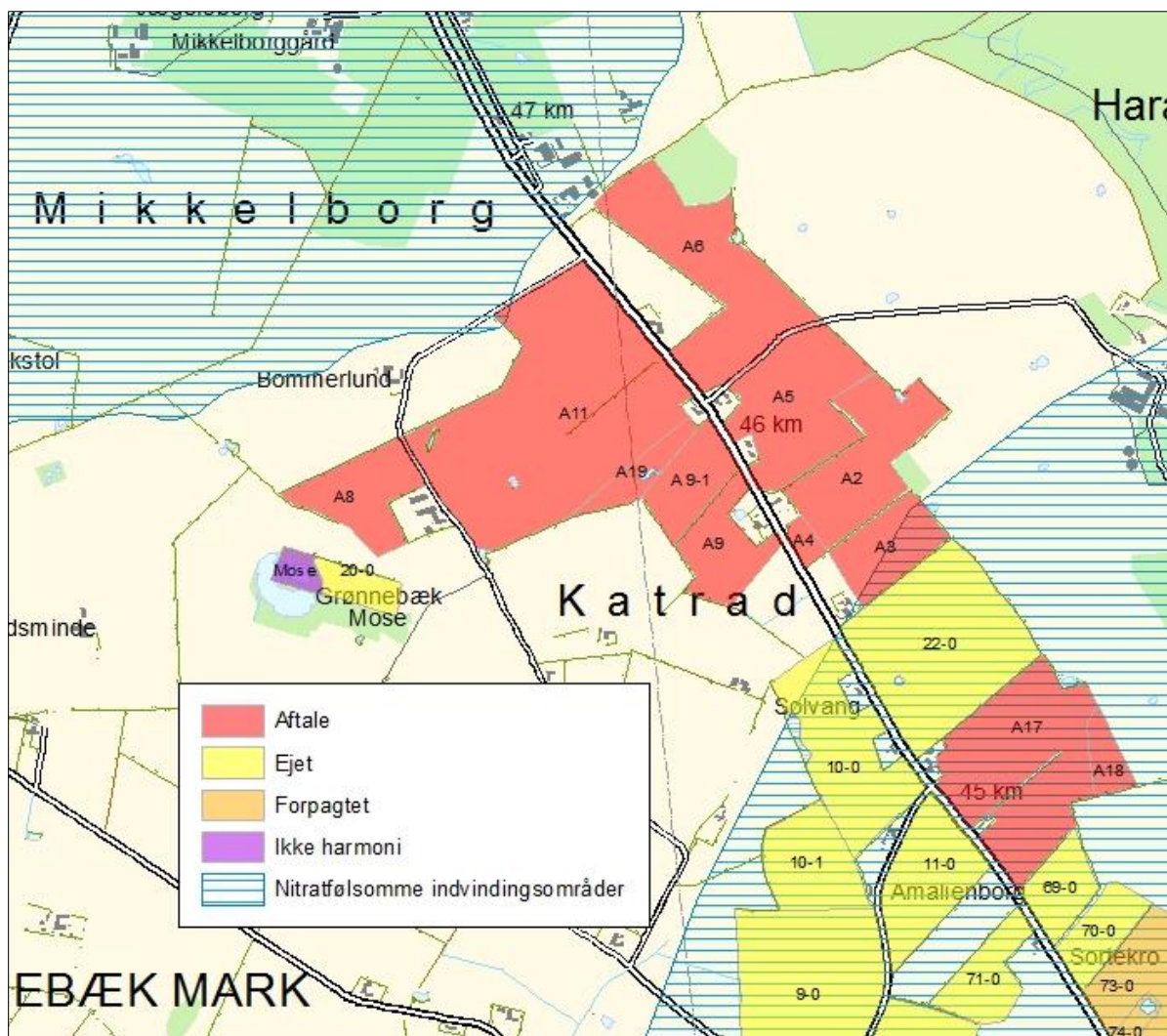
Det skal vurderes, om aftalearealerne kræver separat godkendelse efter § 16 i Husdyrgodkendelsesloven. For arealer, som ligger inden for nitratfølsomt indvindingsområde (NFI), nitrat- eller fosforklasse stilles der særlige krav til beskyttelse mod nedsivning af nitrat til grundvand og udledning af nitrat og fosfor til overfladevand, og det udløser krav om en § 16-arealgodkendelse.

Hvis arealerne ikke ligger i NFI, nitrat- eller fosforklasse, skal det vurderes, om arealernes beliggenhed i forhold til sårbar natur og overfladevand gør det nødvendigt med en særlig beskyttelse, der rækker ud over den generelle lovgivnings rammer. Er det tilfældet, udløser det krav om en § 16-arealgodkendelse.

---

¹¹ Notat fra Miljøstyrelsen den 08.02.2012 om Standardsædskifter og referencesædskifter

Arealernes beliggenhed i forhold til NFI samt nitrat- og fosforklasse kan ses herunder.

Figur 5. Aftalearealernes beliggenhed i forhold til NFI m.m.

Nogle af aftalearealerne ligger i NFI. Der er derfor foretaget vurdering af aftalearealernes beliggenhed i forhold til grundvand, overfladevand og beskyttet natur i separat § 16 godkendelse, sagsnr. 14/4341.

Udskiftning af aftalearealer må ikke ske uden anmeldelse til Vejen Kommune.

Beskyttede naturområder

Foruden påvirkningen fra husdyrbrugets anlæg kan naturen også påvirkes med kvælstof fra ejendommens arealer. Det kan være i forbindelse med udbringning af husdyrgødning eller via gødningsholdig overfladevand der løber til naturområdet.

Ifølge Miljøstyrelsen¹² kan der ved udbringning af flydende husdyrgødning ske påvirkninger af nærliggende naturområder på over 1 kg N/ha inden for 20 m fra udbringningsarealet. Miljøstyrelsen vurderer, at det ikke er muligt for kommunerne, at beregne en randpåvirk-

¹² "Bilag til notat om Miljøklagenævnets praksis i sager om miljøgodkendelser af husdyrbrug" af 6. juli 2009.

ning fra udbragt husdyrgødning. Det vil dog være muligt at foretage en konkret vurdering af risikoen for ammoniakdeposition og en påvirkning fra gødningsholdig overfladevand. Vurderes risikoen stor, kan der fastsættes krav om bræmmer, nedsat dyretryk, nedfældning i alle afgrøder eller lignende.

Da der udover flydende husdyrgødning udbringes dybstrøelse foretager Vejen Kommune en konkret vurdering af de naturarealer, der ligger inden for en afstand af 50 m fra udbringningsarealerne, for at undgå tilstandsændringer af naturarealer. Derudover foretager Vejen Kommune en konkret vurdering af særlige kvælstoffølsomme naturområder i en afstand af op til 100 m fra udbringningsarealerne.

Ejendommens udbringningsarealer ligger udenfor Natura 2000-områder. Nærmeste Natura 2000-område er nr. 91 (habitatområde nr. 80) – Kongeåen – ca. 3 km nord for nærmeste udbringningsareal i Vejen Kommune. Vejen Kommune vurderer pga. af den store afstand, at ammoniakdepositionen fra driften af arealerne ikke vil kunne påvirke Natura 2000-områder.

I Husdyrgødningsbekendtgørelsen er der krav om, at flydende husdyrgødning nedfældes, eller at der anvendes anden teknik med tilsvarende virkning på ammoniakfordampningen, hvis udbringningen sker på sort jord eller græsmarker.

Vejen Kommune gør opmærksom på, at drift på beskyttede naturområder, herunder udbringning af kunstgødning, kan ske på samme niveau, som det var praksis før Naturbeskyttelseslovens ikrafttræden i 1992. Ved tvivl anbefales det, at man kontakter Vejen Kommunes naturafdeling.

Vejen Kommune skal gøre opmærksom på at nedfældning på et § 3 areal kan medføre tilstandsændringer på arealet jf. afgørelse af Natur- og Miljøklagenævnet¹³. Dvs. før husdyrgødning kan nedfældes i et § 3 areal, skal der være givet en dispensation efter Naturbeskyttelsesloven. På baggrund af ovenstående afgørelse fra Natur- og Miljøklagenævnet gør Vejen Kommune dog opmærksom på, at en sådan dispensation ikke umiddelbart vil kunne forventes.

Vejen Kommune vurderer, at slangeudlægning med forsuret gylle på et § 3-areal også kan medføre tilstandsændringer. Det er dog muligt at udlægge forsuret gylle med slanger på ikke dispensationskrævende arealer. Ikke dispensationskrævende § 3-arealer er arealer der:

- ligger udenfor Fuglebeskyttelsesområder,
- er kulturrenge, der tidligere har fået husdyrgødning,
- er flade og ikke har nogen særlig struktur og som ikke indeholder arter, der kan belastes af udbringningen af forsuret gylle.

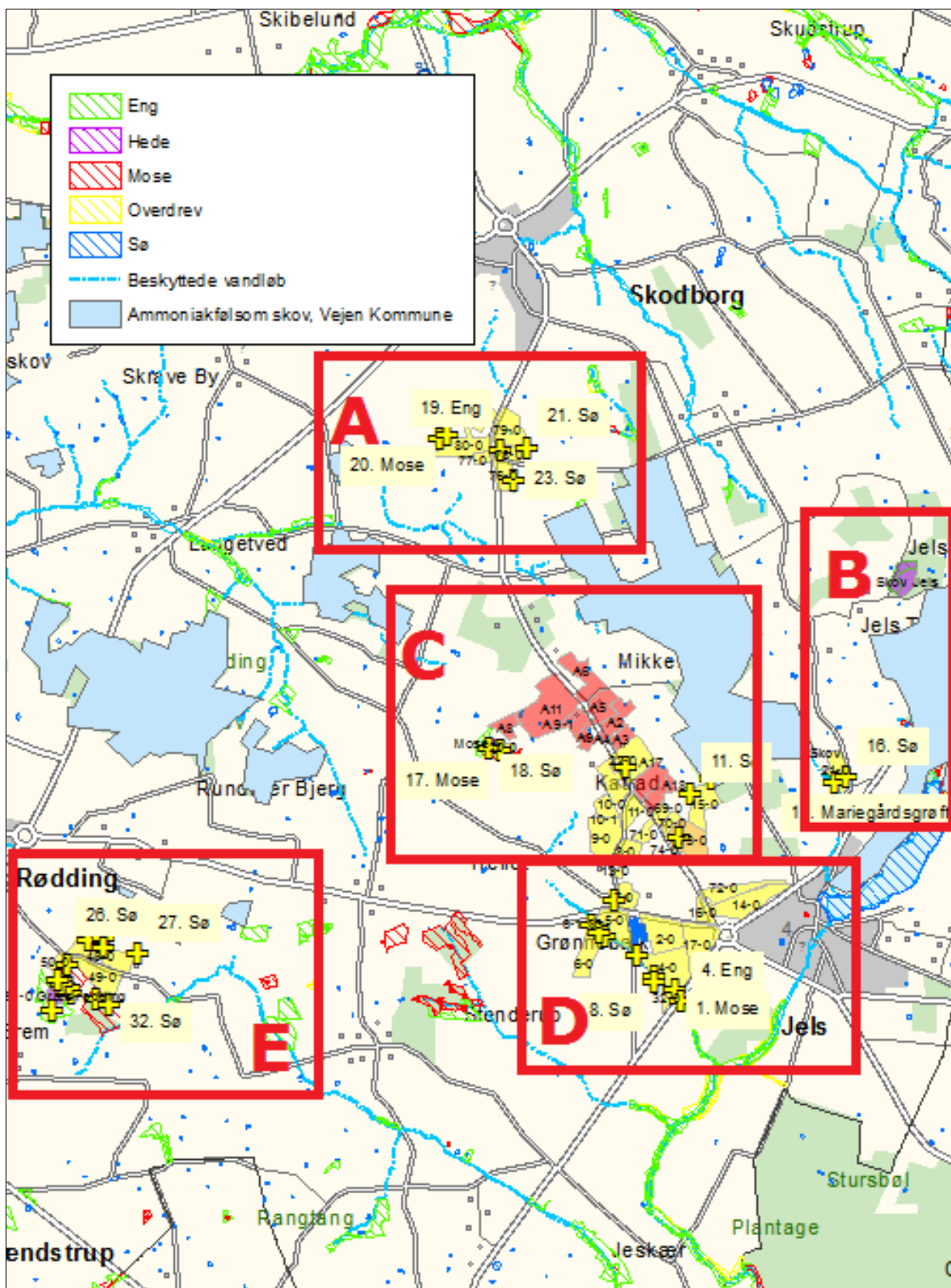
Alle andre § 3-arealer kræver dispensation.

Vejen Kommune gør opmærksom på, at udbringning af handelsgødning på beskyttede naturområder kræver en dispensation fra Naturbeskyttelsesloven. Der skal indsendes en særskilt ansøgning herom til Vejen Kommunes naturafdeling.

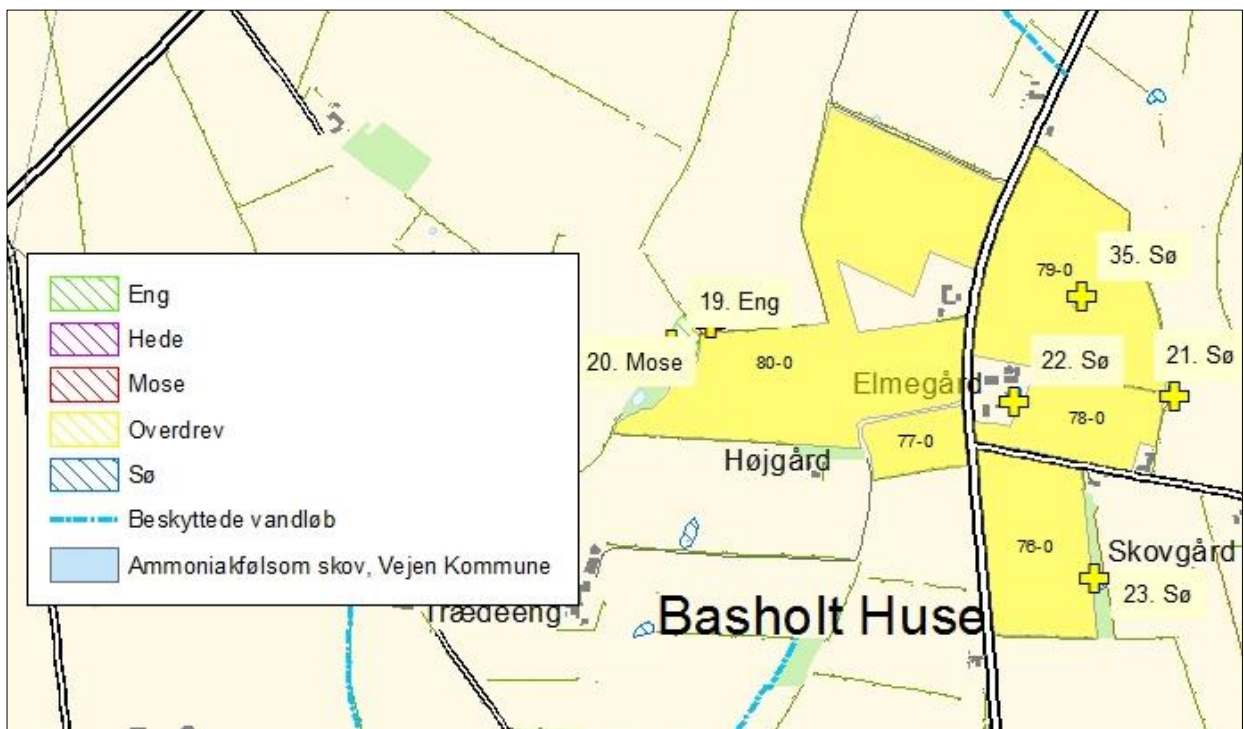
---

¹³ Afgørelse af 29/3-12 "Afgørelse i sag om Varde Kommune afslag på udbringning af husdyrgødning ved nedfældning i beskyttet eng i Varde Ådal" Sag NMK-510-00006

I nedenstående figurer og tabel er vist beskyttede naturtyper, der potentielt vil kunne påvirkes af driften af husdyrbrugets arealer.

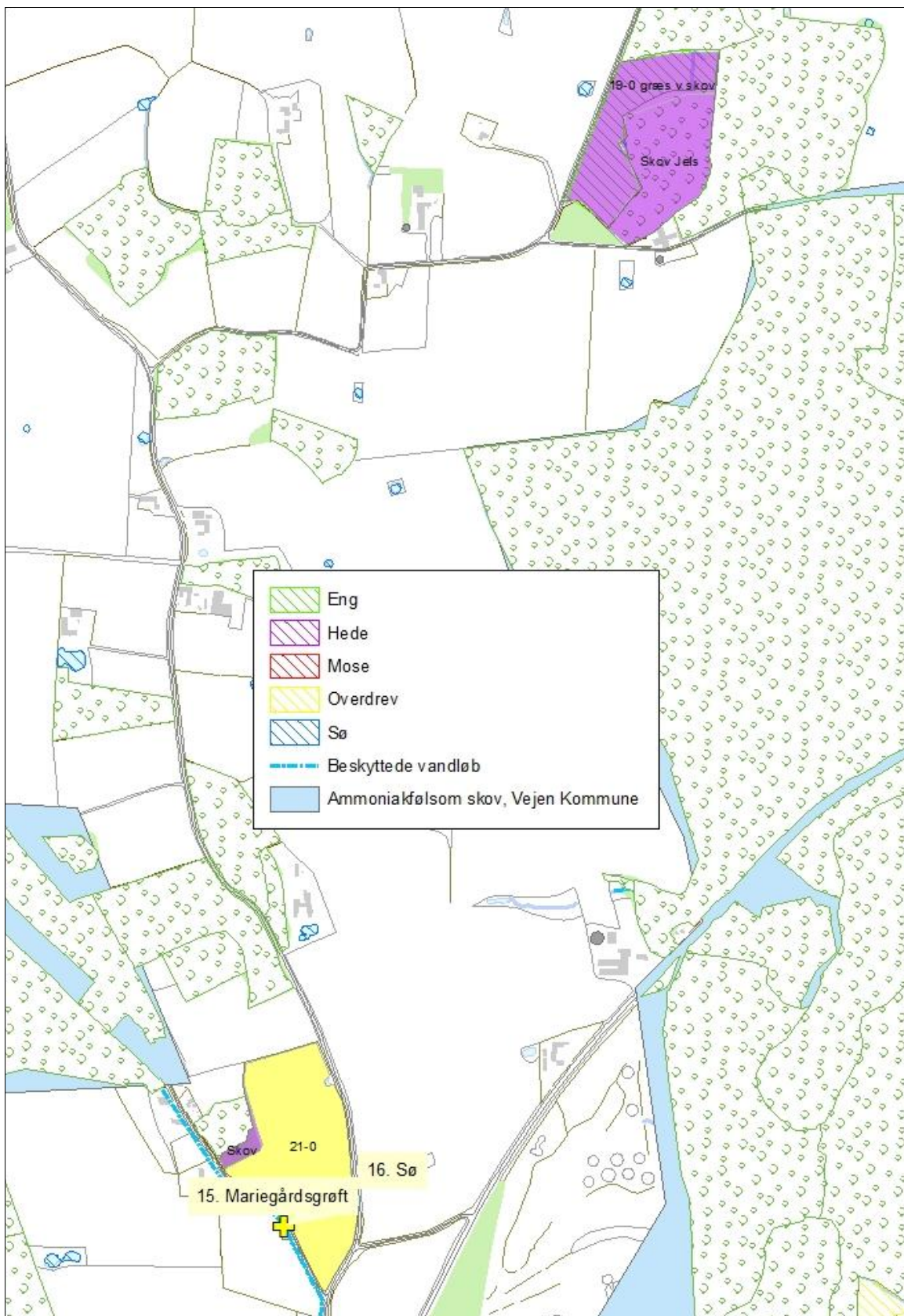

Figur 6. Beskyttede naturområder ift. udbringningsarealer.

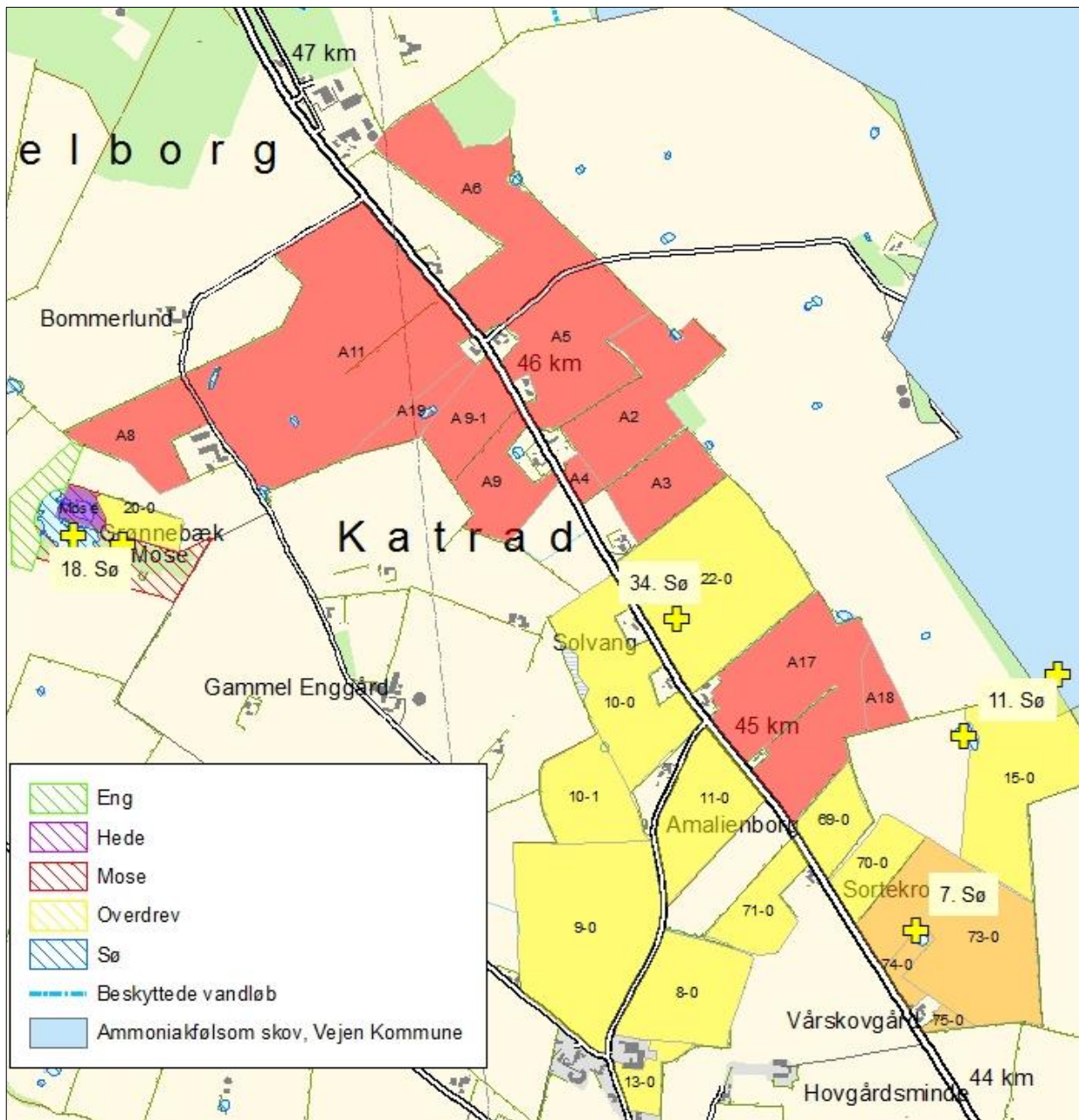

Figur 6A. Beskyttede naturområder ift. udbringningsarealer.

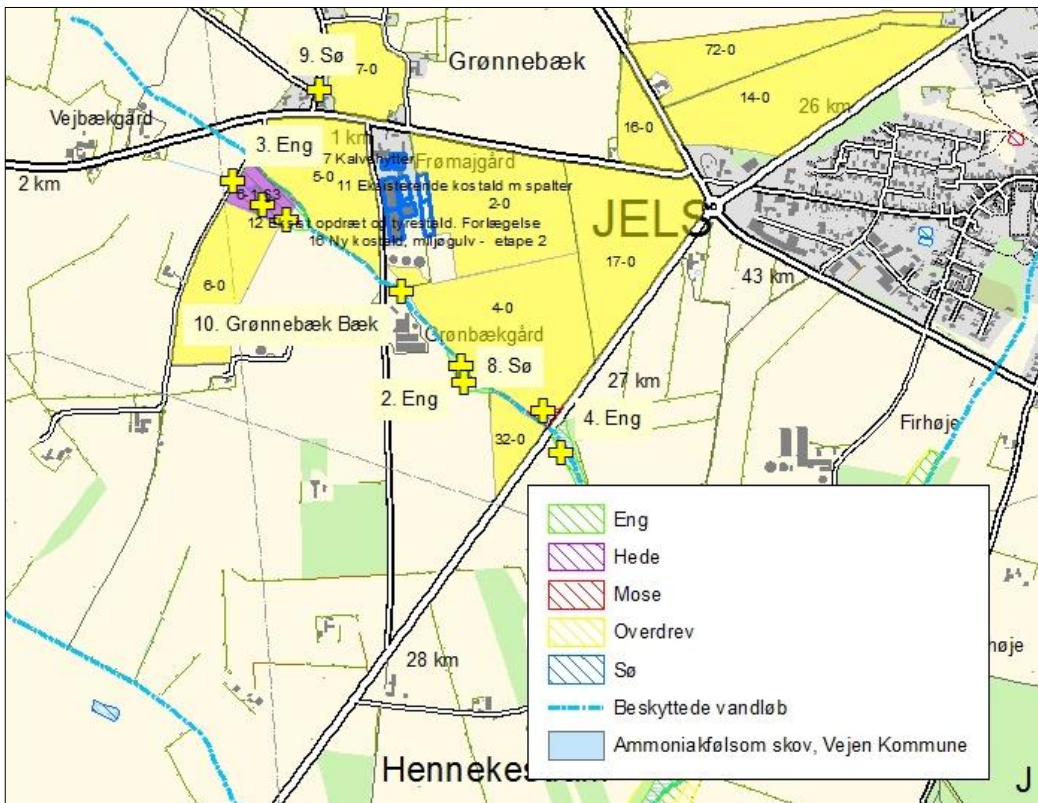

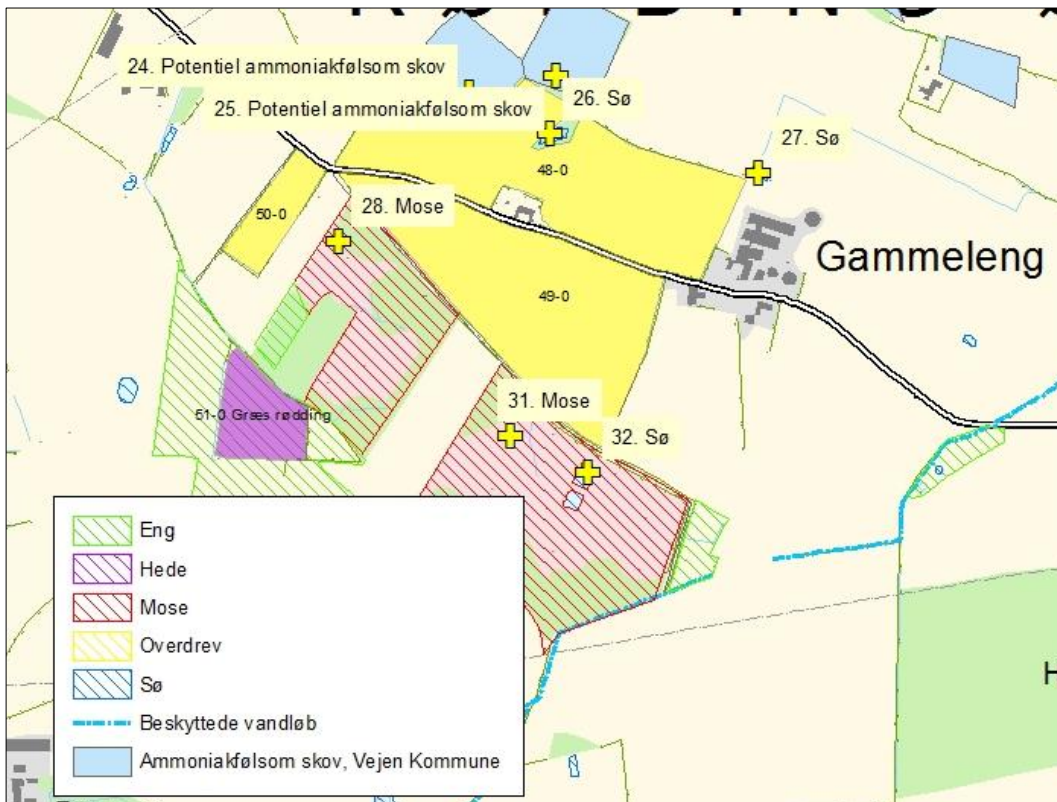
Figur 6B. Beskyttede naturområder ift. udbringningsarealer.

Figur 6C. Beskyttede naturområder ift. udbringningsarealer.

Figur 6D. Beskyttede naturområder ift. udbringningsarealer.

Figur 6E. Beskyttede naturområder ift. udbringningsarealer.

Nr.	Naturtype	Placering
1	Mose	SØ for mark 4-0
2	Eng	V for mark 4-0.
3	Eng	Mellem mark 5-0 og 6-0
4	Eng	Ø for mark 4-0 og 32-0. Afstand ca. 25 m.
5	Sø	Mellem mark 5-0 og 6-0. Afstand ca. 25 m.
6	Sø	Mellem mark 5-0 og 6-0. Afstand ca. 30 m.
7	Sø	På mark 74-0 (hældning)
8	Sø	Ca. 7,5 m V for mark 4-0
9	Sø	Ca. 7,5 m V for mark 7-0
10	Grønnebæk Bæk	V for mark 4-0 (hældning)
11	Sø	Ca. 2,5 m V for mark 15-0 hvor søen er nærmest
15	Mariegårdsgrøft	Ca. 9,5 m V for mark 21-0
16	Sø	Ø for mark 21-0. Ca. 4 m. til vandspejl. Registr. er noget større.
17	Mose	S og V for mark 20-0
18	Sø	Ca. 4 m V for mark 20-0 hvor søen er nærmest.
19	Eng	V for mark 80-0
20	Mose	N for mark 80-0
21	Sø	Ca. 4,5 m Ø for mark 78-0 og 79-0
22	Sø	Ca. 8 m V for mark 78-0
23	Sø	Ca. 8 m Ø for mark 76-0
24	Potentiel ammoniakfølsom skov	Nord for mark 48-0
25	Potentiel ammoniakfølsom skov	Nord for mark 48-0
26	Sø	På mark 48-0
27	Sø	Ca. 11 m NØ for mark 48-0
28	Mose	S for mark 49-0
31	Mose	S for mark 49-0
32	Sø	Ca. 40 m S for mark 49-0
33	Potentiel ammoniakfølsom skov	N for mark 15-0
34	Sø	På mark 22-0 (hældning)
35	Sø	På mark 79-0

Tabel 14. Beskyttede naturområder, omfattet af § 3 i Naturbeskyttelsesloven.

I forbindelse med udstedelsen af miljøgodkendelsen den 3. december 2012 skete en ændring i udbringning af husdyrgødning fra 1,4 DE/ha til 2,3 DE/ha. Med ophævelsen af randzonenloven og ansøgning om tillæg til miljøgodkendelse på ejendommen (med en fornyet vurdering) indsættes de vilkår, som blev fastlagt i 2012 i forbindelse med den ændrede udbringning af husdyrgødning.

Mose nr. 1 ligger langs Grønnebæk Bæk sammen med engene nr. 2, 3 og 4. Den estimerede naturtilstand er vurderet til at være ringe. Vejen Kommune vurderer, at der ikke næringsstoffølsomme naturtyper på arealerne, og at en evt. randpåvirkning i forhold til ammoniakfordampning fra markdriften eller randpåvirkninger forårsaget af gødningsholdig overfladevand fra udbringningsarealerne ikke vil ændre tilstanden af naturarealerne.

Mose nr. 17 er Grønnebæk Mose som beskrives som næringsfattig hedemose. Mosen er værdisat til at være i en god tilstand. For at sikre, at der ikke skete tilstandsændringer som følge af ammoniakfordampning fra markdriften blev der i 2014 sat vilkår om, at flydende husdyrgødning skulle nedfældes, eller at der blev anvendt en anden teknik med tilsvarende virkning på ammoniakfordampningen som nedfældning uanset afgrøde indenfor 20 m fra mosen på mark 20-0. Derudover blev der sat vilkår om, at der ikke måtte udbringes dybstrøelse indenfor 50 m fra mosen. Der er ikke hældning til naturarealet, og Vejen Kommune vurderede i 2014 vha. luftfoto og højdekurver, at der ikke var risiko for randpåvirkning forårsaget af gødningsholdigt overfladevand til naturarealet. Vilkår om nedfældning fra 2014 videreføres, da der er uændret udbringningspraksis.

Moserne nr. 28 og 31 er Gammeleng Mose, som beskrives som tørvemose med benbræk. Moserne er højt værdisatte. Vejen Kommune vurderer, at der ikke er ammoniakfølsomme arter i nærheden af udbringningsarealet nr. 49-0. Desuden er mosen tilgroet langs udbringningsarealet, og det vurderes at virke som barriere mellem udbringningsarealet og den ammoniakfølsomme natur. Der er ikke hældning til naturarealerne og Vejen Kommune vurderer vha. luftfoto og højdekurver, at der ikke er risiko for randpåvirkning forårsaget af gødningsholdigt overfladevand til naturarealerne.

Mark nr. "19-0 græs v skov" er et beskyttet § 3 areal, som ikke har været omlagt i over 60 år. Luftfoto viser, at arealet har været gødet før og efter 1992. Vejen Kommune vurderede via luftfoto i 2014, at det var sandsynligt, at arealet havde modtaget 193 kg N/ha/år før 1992, som det blev angivet i ansøgningen i 2014. Ansøger har oplyst i forbindelse med sagsbehandlingen i 2016, at arealet ikke anvendes til udbringning af husdyrgødning. Den tidligere drift af arealet må fortsætte, men må ikke intensiveres, jf. Naturbeskyttelsesloven. Bemærk, at der jf. afgørelse af Natur- og Miljøklagenævnet¹⁴ ikke må nedfældes husdyrgødning på arealet, uden forudgående dispensation fra Naturbeskyttelsesloven. På baggrund af ovenstående afgørelse fra Natur- og Miljøklagenævnet gør Vejen Kommune dog opmærksom på, at en sådan dispensation ikke umiddelbart vil kunne forventes. Vejen Kommune vurderer, at det ikke kræver dispensation at udlægge forsuret gylle med slanger, da det vurderes, at arealet ikke er dispensationskrævende.

Naturområde nr. 24 og 25 er udpeget som potentiel ammoniakfølsom skov. Vejen Kommune har foretaget besigtigelse af skovområdet den 28. september 2012 og vurderet, at skoven er følsom overfor ammoniak. For at sikre, at der ikke skete tilstandsændringer som følge af ammoniakfordampning fra markdriften, blev der i 2014 sat vilkår om at flydende husdyrgødning nedfældes, eller at der anvendes anden teknik med tilsvarende virkning på ammoniakfordampningen som nedfældning uanset afgrøde indenfor 20 m fra skoven på mark

48-0. Derudover blev der stillet vilkår til, at der ikke må udbringes dybstrøelse indenfor 50 m fra skoven. Der er ikke hældning til skovarealet, og Vejen Kommune vurderer vha. luftfoto og højdekurver, at der ikke er risiko for randpåvirkning forårsaget af gødningsholdigt overfladevand til naturarealet. Vilkår om nedfældning fra 2014 videreføres, da der er uændret udbringningspraksis.

Naturområde nr. 33 er udpeget som potentiel ammoniakfølsom skov. Vejen kommune vurderer via luftfoto, at der ikke er ammoniakfølsom skov inden for 30 m fra mark 15-0, og der bliver ikke sat krav om bræmmer, nedsat dyretryk, nedfældning i alle afgrøder eller lignende. Der er ikke hældning til skovarealet, og Vejen Kommune vurderer vha. luftfoto og højdekurver, at der ikke er risiko for randpåvirkning forårsaget af gødningsholdigt overfladevand til skoven.

Mark nr. 51-0 og 6-1 er begge § 3 beskyttede enge. Ansøger har oplyst, at der ikke udbringes husdyrgødning på arealerne.

På mark 21-0 står tre fredede træer.

Naturpunkterne 19 og 20 ligger omkranset af landbrugsarealer i omdrift. Vejen Kommune vurderer, at de ovennævnte naturarealer ikke indeholder særlige næringsstoffølsomme naturtyper, og det vurderes, at en eventuel fortsat randpåvirkningen i forhold til ammoniakfordampning fra markdriften eller forårsaget af gødningsholdigt overfladevand ikke vil ændre tilstanden af naturarealerne. Der vil derfor ikke blive fastsat krav om bræmmer, nedsat dyretryk, nedfældning i alle afgrøder eller lignende.

Søerne nr. 34, 11, 16 og 26 er vandhuller beliggende i agerlandet. Hovedkilden til næringsstofberigelse af vandhullerne er overfladevand fra de dyrkede arealer. Vejen Kommune vurderer, at vandhullerne er potentielle yngle- og/eller rastelokaliteter for en eller flere paddearter. Paddernes levesteder har tidligere været beskyttet i kraft af den tidligere Randzonenlov, så for at forhindre ændrede leve- og ynglebetingelser for padderne stilles vilkår om 2 m gødnings-, dyrknings- og sprøjtefri bræmmer ved de 4 vandhuller.

Søerne 5, 6, 8, 9, 18, 21, 22, 23, 27 og 35 er vandhuller beliggende i agerlandet. Hovedkilden til næringsstofberigelse af vandhullerne er overfladevand fra de dyrkede arealer. Vejen Kommune vurderer, at vandhullerne er potentielle yngle- og/eller rastelokaliteter for en eller flere paddearter. Paddernes levesteder har tidligere været beskyttet i kraft af den tidligere Randzonenlov, så for at forhindre ændrede leve- og ynglebetingelser for padderne stilles vilkår om 2 m gødnings-, dyrknings- og sprøjtefri bræmmer ved vandhullerne. Det fremgår desuden af tilsendte markkort, at vandhullerne er adskilt fra udbringningsarealet af en mindst 2 m bred bræmme.

Nitratudvaskning til grundvand

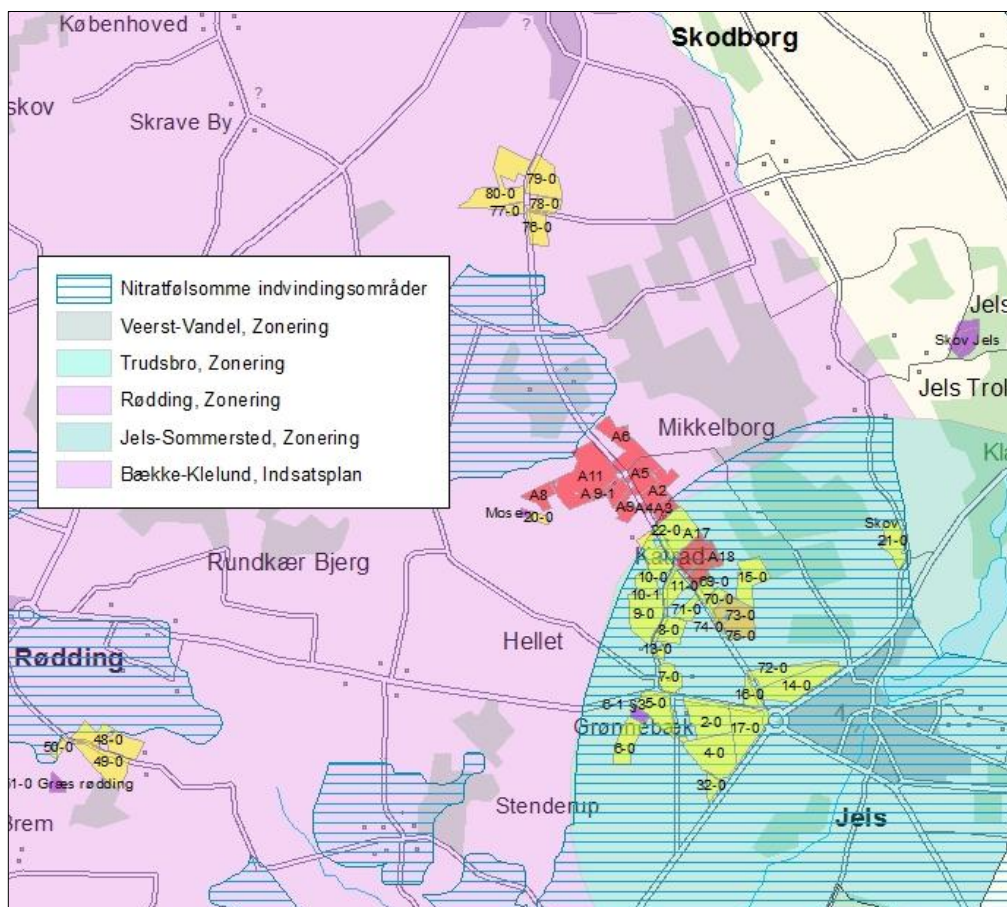
Indsatsen for beskyttelse af grundvandet mod nitratudvaskning er i Husdyrgodkendelsesloven koncentreret om de arealer, der er placeret i nitratfølsomme indvindingsområder (NFI).

For udbringningsarealer i NFI, kan der forekomme 3 situationer:

Faktaboks	
1	Der er foretaget zonerings (statslig kortlægning) af NFI-området og der er udarbejdet en indsatsplan. Her skal det sikres at udvaskningen ikke overstiger 50 mg nitrat/l i ansøgt drift. Overstiger udvaskningen 50 mg N/l skal det sikres at udvaskningen ikke overstiger udvaskningen fra et tilsvarende planteavlbrug med et standard planteavlssædskifte, men det kan skærpes til en maksimal udvaskning svarende til nitratklasse 3 (se Faktaboks i Nitrat til overfladevand).
2	Der er hverken foretaget zonerings eller udarbejdet en indsatsplan for NFI-området. Her skal det sikres at udvaskningen ikke overstiger 50 mg nitrat/l i ansøgt drift. Overstiger udvaskningen 50 mg nitrat/l i nudrift, må ansøgt drift ikke give anledning til mer-belastning.
3	Der er foretaget zonerings (statslig kortlægning) af NFI-området, men der er ikke udarbejdet en indsatsplan. Her skal det sikres at udvaskningen ikke overstiger 50 mg nitrat/l i ansøgt drift. Overstiger udvaskningen 50 mg N/l skal det sikres at udvaskningen ikke overstiger udvaskningen fra et tilsvarende planteavlbrug med et standard planteavlssædskifte, men det kan skærpes til en maksimal udvaskning svarende til nitratklasse 3 (se Faktaboks i Nitrat til overfladevand).

Disse situationer kaldes også "det generelle beskyttelsesniveau".

I denne ansøgning ligger 185,84 ha afudbringningsarealerne samt en del af aftalearealerne i NFI, i et område, hvor der er foretaget zonerings og udarbejdet en indsatsplan - figur 7.

Figur 7. Arealernes placering i forhold til NFI.

Ifølge vandplanen¹⁴ er den kemiske tilstand karakteriseret som "ringe" for de øverste terrænnære grundvandsmagasiner i Vejen Kommune, da indholdet af nitrat overstiger kravet til drikkevand.

Nitratudvaskningen er i ansøgningen beregnet til at ligge mellem 34 og 45 mg/l, hvilket er mellem 5 og 8 mg/l mindre i forhold til udvaskningen fra et planteavlsbrug. Kravet om, at der ikke må ske nogen merbelastning i forhold til udvaskningen fra et planteavlsbrug, er dermed overholdt.

Nitrat til overfladevand

I Husdyrgodkendelsesloven er oplandene, der afvander til de Natura 2000-områder, der er mest sårbare over for nitratbelastning, inddelt i nitratklasserne 1-3. Alle øvrige oplande er benævnt som nitratklasse 0.

Nitratklasser:	Faktaboks
Beskyttelsesniveau i forhold til nitrat - overfladevand	
Nitratklasse 0:	Ingen krav til et reduceret dyretryk
Nitratklasse 1:	Krav til et dyretryk svarende til 85 % af de generelle regler
Nitratklasse 2:	Krav til et dyretryk svarende til 65 % af de generelle regler
Nitratklasse 3:	Krav til et dyretryk svarende til 50 % af de generelle regler

Udbringningsarealerne afvander til Gram Å, der ender i Ribe Å. Ribe Å munder ud i Knude-dyb i Vadehavet. Vadehavet er Natura 2000-område, der er udpeget som habitatområde (H78) og som fuglebeskyttelsesområde (F57). Områdernes udpegningsgrundlag er vist i bilag 2.

Ingen af udbringningsarealerne i denne miljøgodkendelse ligger indenfor oplande, der er klassificeret som nitratklasse.

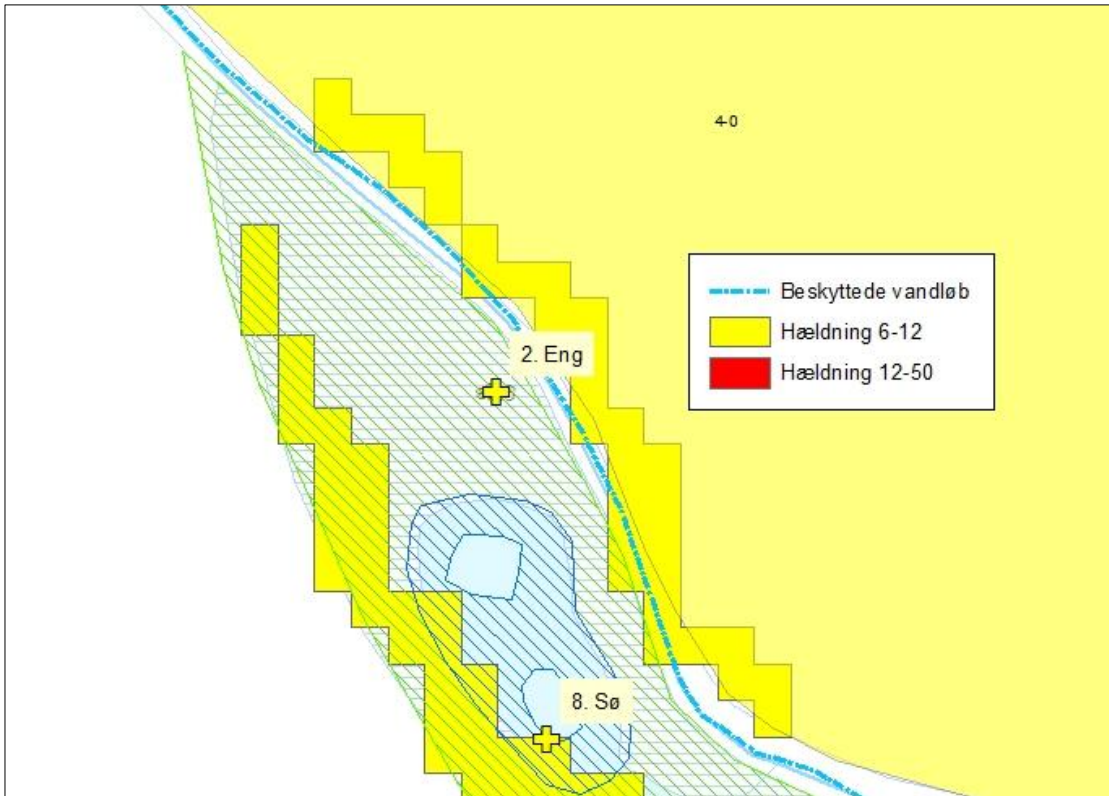
For at overholde udvaskningsniveauet til et Natura 2000 område, må den beregnede reelle udvaskning (DE_{reel}) ikke overstige den beregnede maksimale udvaskning (DE_{max}). Overstiger den reelle udvaskning den maksimale udvaskning, kan der benyttes virkemidler til at nedbringe udvaskningen.

Den reelle udvaskning er beregnet til at være 55,9 kg N/ha (DE_{reel}), hvilket er det samme som DE_{max} .

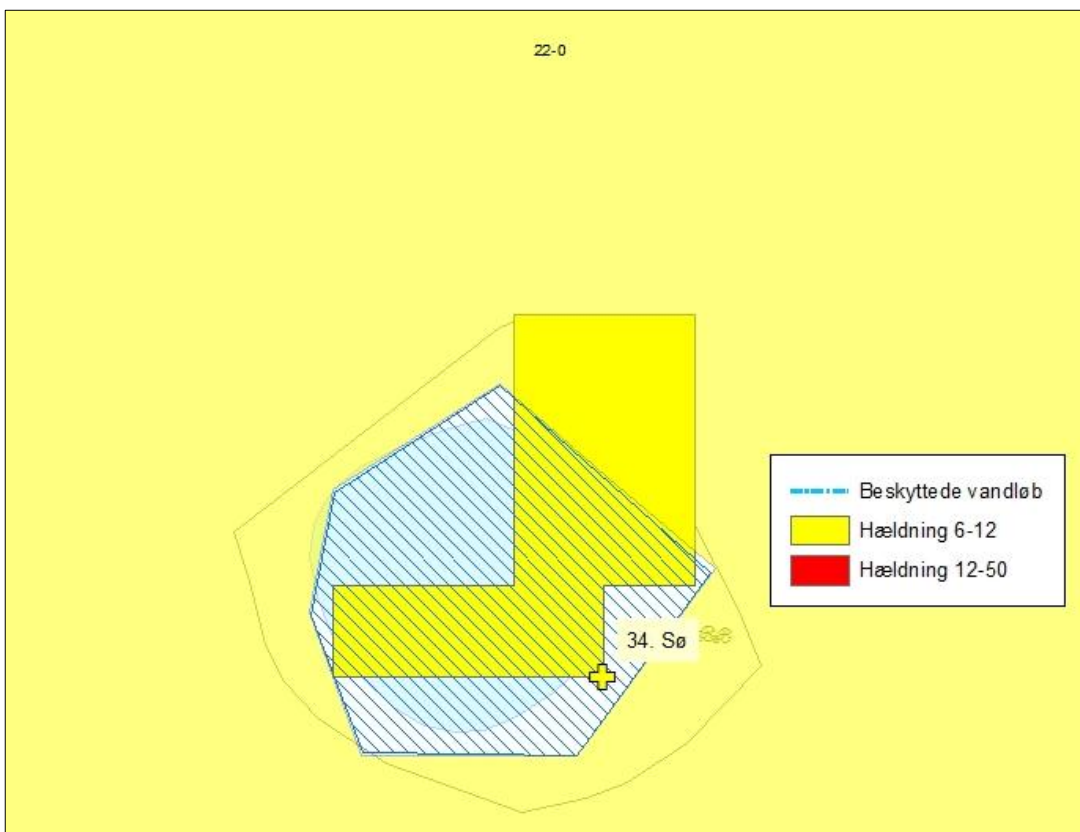
Ved mark 4-0, mark 22-0 og mark 74-0 er der terrænhældning på mere end 6° ned mod henholdsvis Grønnebæk Bæk og søer, se figur 8A, B og C. Ifølge Husdyrgødningsbekendtgørelsen må flydende husdyrgødning ikke udbringes på stejle skråninger med en hældning på mere end 6° ned mod vandløb, søer over 100 m² eller fjorde inden for en afstand af 20 m fra vandløbs, søens eller fjordens øverste kant.

¹⁴ Vandplan 2009-2015 for "Hovedvandopland 1.10 Vadehavet", oktober 2014.

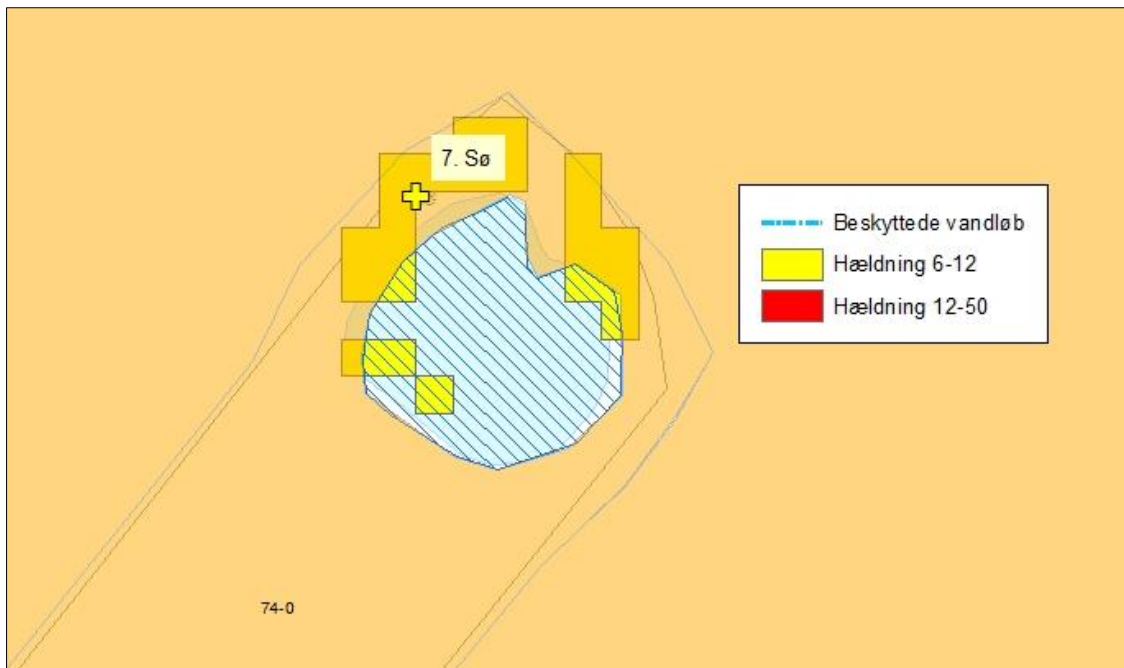

Figur 8A. Hældning over 6° ned mod Grønnebæk Bæk.

Figur 8B. Hældning over 6° ned mod sø.

Figur 8C. Hældning over 6° ned mod sø.

De arter og naturtyper, der indgår i udpegningsgrundlaget i og langs Ribe Å og i Vadehavet, kan blive påvirket negativt af udvaskning af næringsstoffer fra ejendommens udbringningsarealer.

For at beskytte habitatområderne, må der ifølge Miljøstyrelsens notat om afskæringskriterier for nitrat¹⁵, ikke ske en stigning i udvaskning af nitrat i forbindelse med udvidelse af et husdyrbrug i et givent kystvandopland til et habitatområde, hvis dyretrykket i kystvandoplandet er stigende med mere end 1 % i forhold til 2007-niveauet. Derudover må udvaskningen fra husdyrbruget ikke overstige 5 % af den samlede udvaskning til det aktuelle kystvandopland, dog kun 1 %, hvis udvaskningen sker til et område der er karakteriseret som lukket bassin og/eller meget eutrofieret.

Miljøstyrelsens seneste opgørelse fra 2007-2015 over ændring i antallet af dyreenheder (DE), viser at der er sket en stigning i dyretrykket til Knudedyb på 1,5 %. Der må derfor ikke ske en merudvaskning fra husdyrbruget.

For at sikre, at der ikke sker en mer-udvaskning fra husdyrbruget, skal udvaskningen i ansøgt drift svare til udvaskningen, hvis der udelukkende blev udbragt handelsgødning på et sædskifte tilpasset et planteavlsbrug.

Udvaskningen fra arealerne, hvis der udelukkende blev udbragt handelsgødning på et sædskifte tilpasset et planteavlsbrug, er beregnet til 67,0 kg N/ha.

I ansøgt drift er udvaskningen beregnet til at være 55,9 kg N/ha (DE_{reel}), hvilket er 11,1 kg N/ha mindre end udvaskningen fra et tilsvarende planteavlsbrug.

Den kvælstofmængde, der udbringes med husdyrgødningen og senere udvaskes fra pløjelaget, er ikke lig med den mængde, der ender i vandmiljøet. I jorden omdannes nitrat til frit kvælstof ved denitrifikation. Jordens evne til at omdanne kvælstof kaldes reduktionspotenti-

¹⁵ Vejledende notat om afskæringskriterier for udvaskning af nitrat til overfladevande ved vurdering af ansøgninger efter husdyrgodkendelsesloven af 24. juni 2010

alet. Samtlige arealer har et reduktionspotentiale på 51-75 % jf. reduktionspotentialekort fra DMU¹⁶. Derfor vil højst 49 % af det udvaskede kvælstof ende i vandmiljøet. Det svarer til 6.894,31 kg N/år (27,4 kg N/ha).

Den samlede udvaskning til Knudedyb udgør 3.217.000 kg N/år. Udvasningen fra husdyrbruget udgør derfor 0,2 % af den samlede udvaskning til Knudedyb (6.894,31 kg N/år/3.217.000 kg N).

Udvasningen overstiger ikke 5 % af den samlede udvaskning til Knudedyb. På den baggrund vurderer Vejen Kommune, at bedriftens påvirkning i sig selv være helt uden betydning for Ribe Å, Vadehavet og de arter og naturtyper, der findes i områderne, uanset at der for Vadehavets vedkommende er tale om et sårbart Natura 2000-område.

Fosfor

Husdyrgodkendelsesloven stiller krav om begrænsning af fosforoverskud til udbringningsarealer, der ligger indenfor områder, som afvander til Natura 2000 vandområder overbelastet med fosfor. Kravene afhænger af jordtype, dræningsforhold og fosfortal. Desuden stilles krav til lavbundsarealer med lavt jernindhold (svarende til okkerklasse II-IV), der afvander til Natura 2000-områder overbelastet med fosfor. Sådanne udbringningsarealer klassificeres i fosforklasse 1-3.

Fosforklasser:	Faktaboks
Drænedede lerjorder med fosfortal på 4-6	Fosforklasse 1
Drænedede lerjorder med fosfortal på over 6	Fosforklasse 3
Lavbundsarealer med okkerklasse II eller derover	Fosforklasse 2

Som beskrevet i afsnittet "Nitrat til overfladevand" afvander udbringningsarealerne via en række mindre vandløb til Vadehavet. Natur- og vandområder som ligger udenfor oplande til et fosforoverbelastet Natura 2000 vandområde reguleres jf. lovgivningen alene via harmonireglerne. Vadehavet er et Natura 2000-område, der i henhold til lovgivningen er udpeget som mindre sårbart overfor fosfor. I oplandet hertil er harmonikravet således alene beskyttelsesniveau for fosforoverskud.

Beregninger i www.husdyrgodkendelse.dk viser, at kravet til maksimalt fosforoverskud er overholdt. Ejendommens dyrehold tilfører i gennemsnit udbringningsarealerne 32,1 kg P/ha/år, og der fraføres 27,2 kg P/ha/år med det valgte sædskifte, hvilket giver et overskud på i gennemsnit 4,8 kg P/ha/år.

Udbringningsarealerne afvander via en række mindre vandløb Ribe Å, der afvander til Vadehavet. Vadehavet er et Natura 2000-område, der ikke er overbelastet med fosfor.

På baggrund af det oplyste for ejendommens udbringningsarealer, vurderer Vejen Kommune vedrørende beliggenhed, tildeling af husdyrgødning, gødningssammensætning, sædskifte m.v.:

- At der ikke vil være væsentlig risiko for erosion og overfladeafstrømning fra udbringningsarealerne til vandløb og grøfter.

¹⁶ Danmarks Miljøundersøgelser, www.dmu.dk

- At husdyrbruget, ved overholdelse af den til enhver tid gældende natur- og miljølovgivning og af de øvrige opstillede vilkår for miljøgodkendelsen, drives således, at påvirkningen af overfladevand fra udbringningsarealerne vil ligge på et acceptabelt niveau.
- At gennemførelse af projektet og den fremtidige drift af husdyrbruget ikke vil medføre forringelser af den nuværende miljøtilstand af overfladevand.

Kommunen vurderer, at der i den konkrete sag ikke er særlige forhold, som kan begrunde en fravigelse af det generelle beskyttelsesniveau i forhold til udvaskning af fosfor til søer, vandløb og Vadehavet.

Bilag IV-arter, artsfredninger og rødlistearter

En række dyr og planter, der er omfattet af habitatdirektivets bilag IV, kan have levested, fødesøgningsområde eller sporadisk opholdssted på eller omkring landbrugsejendomme og deres tilhørende arealer. På baggrund af rapport fra DMU¹⁷ samt Vejen Kommunes øvrige kendskab vurderes umiddelbart, at der kan være vandflagermus, brunflagermus, langøret flagermus, sydflagermus, pipistrelflagermus, dværgflagermus, odder, markfirben, stor vandsalamander og spidssnudet frø. Heraf er odder, brun flagermus, langøret flagermus og vandflagermus omfattet af den danske rødliste som sårbare. Bechsteins flagermus, bredøret flagermus er rødlistet som sjældne, mens klokkefrø er rødlistet som akut truet.

Flagermus benytter ofte hulheder i træer eller huse som opholdssted om dagen og under vinterdvalen. Føden består af insekter, som fanges i luften nær vådområder, marker, skove og levende hegn. De enkelte arter af flagermus har forskellige præferencer mht. fødesøgningsområde. Der er ingen registreringer af flagermus nær ejendommens anlæg eller udbringningsarealer, men det kan ikke udelukkes, at én eller flere arter kan raste eller yngle i området.

Odderen lever i tilknytning til vådområder, og den findes i vandløb og især i moser og søer med store rørskovsområder. For at odderen kan trives i levedygtige bestande, skal der være vådområder med et højt naturindhold. Odderens yngle- og rasteområder knytter sig til moser, krat, skov eller andre uforstyrrede naturområder.

Markfirbenet findes spredt i landskabet på åbne, varme, solbeskinnede skrånninger med vel-drænet jord og lav vegetation. Markfirbenet yngler på solvendte skrånninger, som er af altafgørende betydning for arten.

Stor vandsalamander foretrækker rene, dybe vandhuller i eller nær skov. Uden for yngletiden lever salamanderne på land og gemmer sig om dagen under sten og træstammer og i gamle musehuller. De vandrer sjældent særlig langt fra vandhullerne.

Spidssnudet frø kan leve i mange typer af vandhuller og søer. Den er afhængig af, at vandhullet/søen er omgivet af fugtige udyrkede arealer som fødesøgnings- og rasteområde.

Andre paddearter som lille vandsalamander og skrubbudse er ikke opført på habitatdirektivets bilag IV, men de er fredede i Danmark. For disse arter gælder mange af de samme livsbetingelser, som nævnt for padderne ovenfor.

---

¹⁷ Faglig rapport nr. 635 og nr. 322 fra Danmarks Miljøundersøgelser.

Bortset fra ovennævnte har Vejen Kommune ikke kendskab til andre registreringer af planter og dyr, som er omfattet af artsfredninger eller optaget på nationale eller regionale rødlistor på eller i nærheden af husdyrbrugets anlæg og udbringningsarealer. Vejen Kommune vurderer, at en række af arterne med stor sandsynlighed forekommer i området.

Under forudsætning af at eventuelle stillede vilkår i afsnittene "Ejendommens påvirkning af beskyttet natur – ammoniak" og "Arealernes påvirkning af natur, jord og vand" overholdes, vurderer Vejen Kommune, at driften af arealerne ikke vil have negativ indflydelse på ovennævnte arter, da der ikke ændres på vandhuller, fortidsminder, sten- og jorddiger eller andre potentielle levesteder for padder eller krybdyr. Der fjernes ikke gamle bygninger eller fældes store træer, der kunne være levested for flagermus. Der sker med andre ord ikke fysiske ændringer i forbindelse med projektet, der kan være til skade for bilag IV-arter.

Med de i godkendelsen stillede vilkår og i henhold til Habitatbekendtgørelsens § 11¹⁸ vurderer Vejen Kommune, at udvidelsen ikke vil medføre en forøget påvirkning af de nævnte bilag IV- og rødlistearter eller deres levesteder.

Hensynet til landskab, kulturhistorie og rekreative områder

Ejendommens nye anlæg skal vurderes i forhold til anlæggets udformning og placering i landskabet og de landskabelige værdier.

Anlæggets udformning

Eksisterende plansiloareal spæroverdækkes og anvendes i fase 1 til kalve og velfærdsstald. Siderne består af eksisterende plansiloelementer. I fase 2 bliver der opført et nyt kombineret malkecenter og velfærdsafsnit på ca. 72 x 36 meter. Bygningen opføres i røde mursten som resten af ejendommen. Taghældning og højde til kip bliver den samme som eksisterende kostald. Eksisterende kostald er 11 meter til kip.

Råvarelagret bliver ca. 46 x 28 meter og 11 meter til kip. Råvarelagret bliver åben mod øst. Siderne beklædes med røde stålplader.

Den nye kostald og kalvestald bygges sammen som én lang stald på 180 x 36 meter. Stalden opføres i elementer med røde sten i sider og gavl. Stalden bliver ca. 11 meter til kip og i samme byggestil som det eksisterende staldbyggeri.

Det nye plansiloanlæg syd for de projekterede stalde bliver ca. 67 x 70 meter. Plansiloen etableres med sidemure i ca. 2,5 meters højde.

Plansiloen der lovliggøres med dette tillæg til miljøgodkendelse er ca. 93 x 20 meter. Den er gravet ind i skrænten syd for ejendommen og sidemuren er derfor kun synlig i sin fulde højde (ca. 2,5 meter over terræn) ved indkig fra syd. I den vestlige ende af plansiloen er der fraskilt ca. 350 m² til møddingsplads. Der er lavet en opkant således at gødningsholdigt overfladevand fra møddingspladsen ikke bliver opblandet med restvand fra ensilagepladsen. Vand fra møddingspladsen ledes i gyllebeholderen og restvand fra ensilagepladsen udsprinkles som udgangspunkt.

---

¹⁸ Bek. nr. 408 af 01.05.2007, "Udpegning og administration af internationale beskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter".

Anlæggets placering i landskabet

Ejendommen ligger på den østligste kant af Rødding Bakkeø, vinkelret på Jelsvej. Øst for ejendommen er der plantet et nyt læhegn i hele ejendommens længde. Hovedparten af området ligger vest for den sidste istidsrand (Saale-moræne) hvor de øverste aflejringer overvejende udgøres af moræneler. Området er karakteriseret ved en meget storbølget, jævnt mod sydøst faldende moræneflade, der afvandes af tre parallelle vandløb, Rojbøl-, Hennekedam- og Grønnebæk Bæk, som alle løber til Jels Å.

Området domineres af store gårde med intensiv landbrugsdrift. Naturarealerne begrænser sig til engene omkring vandløbene, som særlig har en væsentlig udstrækning omkring Jels Å. Skovarealerne er få og små. Det er et storskalaområde med forholdsvis åbne rum, som tydeligt viser den moræneflade istiderne har efterladt.

Tidsdybden strækker sig 200 år tilbage, men mange af de tidligere skel og småveje er sløjfede for at opnå større markparceller.

Samtlige projekterede bygninger er placeret sammen med eksisterende bygninger og en del af dem er skjult af det gamle og det nye læhegn øst for ejendommen. Læhegnet er med til at bryde ejendommen ned i mindre dele, så ingen facader ses i deres fulde længde i ét blik. Produktionsanlægget vil fremtræde som fragmenter – en nyere anlægstype i det danske kulturlandskab, som vurderes at kunne etablere en sammenhæng mellem bygninger og landskab. Der stilles vilkår om at læhegnet bevares og vedligeholdes.

Vejen Kommune har i forbindelse med sagsbehandlingen været på besigtigelse på ejendommen og i området omkring ejendommen. Det er kommunens vurdering, at byggeriet bliver placeret i et område hvor det kan indpasses i balance med landskabet, og der samtidig sker en visuel nedtoning af bygningerne i landskabet. Det er Vejen kommunes vurdering, at en forlængelse af eksisterende læhegn syd for gyllebeholderne mod øst, hen forbi det nye plansiloanlæg, vil nedtone anlæggets synlighed i landskabet ved indkig fra syd. Vejen Kommune stiller derfor vilkår om etablering og vedligeholdelse af et læhegn syd for det nye plansiloanlæg (figur 9) til sikring af de landskabelige værdier og forhold.

Figur 9. Principskitse for beplantning (ny=mørkegrøn, eksisterende=lys grøn) ved ejendommen.

Landskabelige værdier

Placeringen og udformningen af ejendommens nye anlæg skal vurderes i forhold til de landskabelige værdier jf. §§ 22 og 23 i Husdyrgodkendelsesloven – tabel 15.

Udpegningerne er fra Kommuneplanen¹⁹. Landskabet og kulturhistoriske værdier bliver reguleret efter hhv. Naturbeskyttelsesloven og Museumsloven.

Kommuneplan	Udpegninger	Bemærkning	Nyt anlæg inden for udpegningen
3.5.1	Værdifulde landskaber*	Skal som hovedregel friholdes for byggeri og anlæg. Udpegningsgrundlaget må ikke forringes.	Nej
3.5.2	Uforstyrrede landskaber*	Skal som hovedregel friholdes for byggeri og anlæg. Udpegningsgrundlaget må ikke forringes.	Nej
3.5.3	Værdifulde geologiske beskyttelsesområder	Skal som hovedregel friholdes for byggeri og anlæg. Udpegningsgrundlaget må ikke forringes.	Nej
3.4.3	Økologiske forbindelsesområder	Skal som hovedregel friholdes for byggeri og anlæg. Udpegningsgrundlaget må ikke forringes.	Nej, men syd og vest for ejendommen langs Grønnebæk Bæk
3.4.1	Naturområder	Skal som hovedregel friholdes for byggeri og anlæg. Udpegningsgrundlaget må ikke forringes. Sikre naturområder. Udpegningen i kommuneplanen indeholder også "særligt værdifulde naturområder".	Nej
3.3.1	Lavbundsarealer	Skal som hovedregel friholdes for byggeri og anlæg. Udpegningsgrundlaget må ikke forringes.	Nej
4.2.1	Kulturhistoriske værdiområder	Skal som hovedregel friholdes for byggeri og anlæg. Udpegningsgrundlaget må ikke forringes. Sikre kulturmiljøer, herunder Hærvejens kulturmiljø.	Nej, dog national cykelrute på Jelsvej
4.2.1	Kirkeomgivelser	Skal som hovedregel friholdes for byggeri og anlæg. Udpegningsgrundlaget må ikke forringes.	Nej
4.4.2	Rekreativ interesse	Skal som hovedregel friholdes for byggeri og anlæg. Udpegningsgrundlaget må ikke forringes.	Nej
3.4.4	Natura 2000	Byggeri der ændrer udpegningen af Natura 2000 område ikke tilladt.	Nej
Råstofloven	Udpegninger		Nyt anlæg inden for udpegningen
	Råstofgraveområder	Skal som hovedregel friholdes for byggeri og anlæg.	Nej
Naturbeskyttel-	Udpegninger		Nyt anlæg inden for udpegningen

¹⁹ Kommuneplanen 2009 – 2021 for Vejen Kommune, www.vejenkom.dk

sesloven			
§ 17	Skovbyggelinjen*	Regulerer kun byggeri indenfor 300 m. Nødvendigt driftsbyggeri må foretages inden for beskyttelseslinjen.	Nej
§ 16	Sø- og åbeskyttelseslinje*	Regulerer enhver ændring i tilstand inden for 150 m (også terrænændringer og tilplantninger). Nødvendigt driftsbyggeri må foretages inden for beskyttelseslinjen.	Nej
§ 18	Fortidsmindebeskyttelseslinje	Regulerer enhver ændring i tilstand inden for 100 m (også terrænændringer og tilplantninger). Der må ikke bygges eller plantes inden for beskyttelseslinjen.	Nej
§ 19	Kirkebyggelinje	Regulerer byggeri over 8,5 meters højde inden for 300 m.	Nej
	Fredede områder		Nej
Museumsloven	Udpegninger		Nyt anlæg inden for udpegningen
§ 29a	Sten- og jorddiger	Må ikke beskadiges eller sløjfes uden dispensation fra kommunen.	Nej
§ 29e	Fortidsminder	Inden for en afstand af 2 meter fra fortidsmindet, må ikke foretages jordbehandling, gødes eller plantes.	Nej

Tabel 15. Landskabelige udpegninger i forbindelse med nybyggeriet. *Værdifulde og uforstyrrede landskaber, skov-, sø- og åbeskyttelseslinjer har ofte ikke indflydelse på landbrugsbyggeri, men kan i særlige tilfælde have betydning for vurderingen.

På grund af Vejen Kommunes beliggenhed inde midt i landet, vurderes ikke på kystnærhedszoner, strandbeskyttelseslinjer eller klitfredninger.

Vejen Kommune vurderer, at etableringen af de nye produktionsbygninger og foderopbevaringsanlæg ikke vil forringe den landskabelige oplevelse i området.

Kulturhistoriske værdier i tilknytning til arealerne

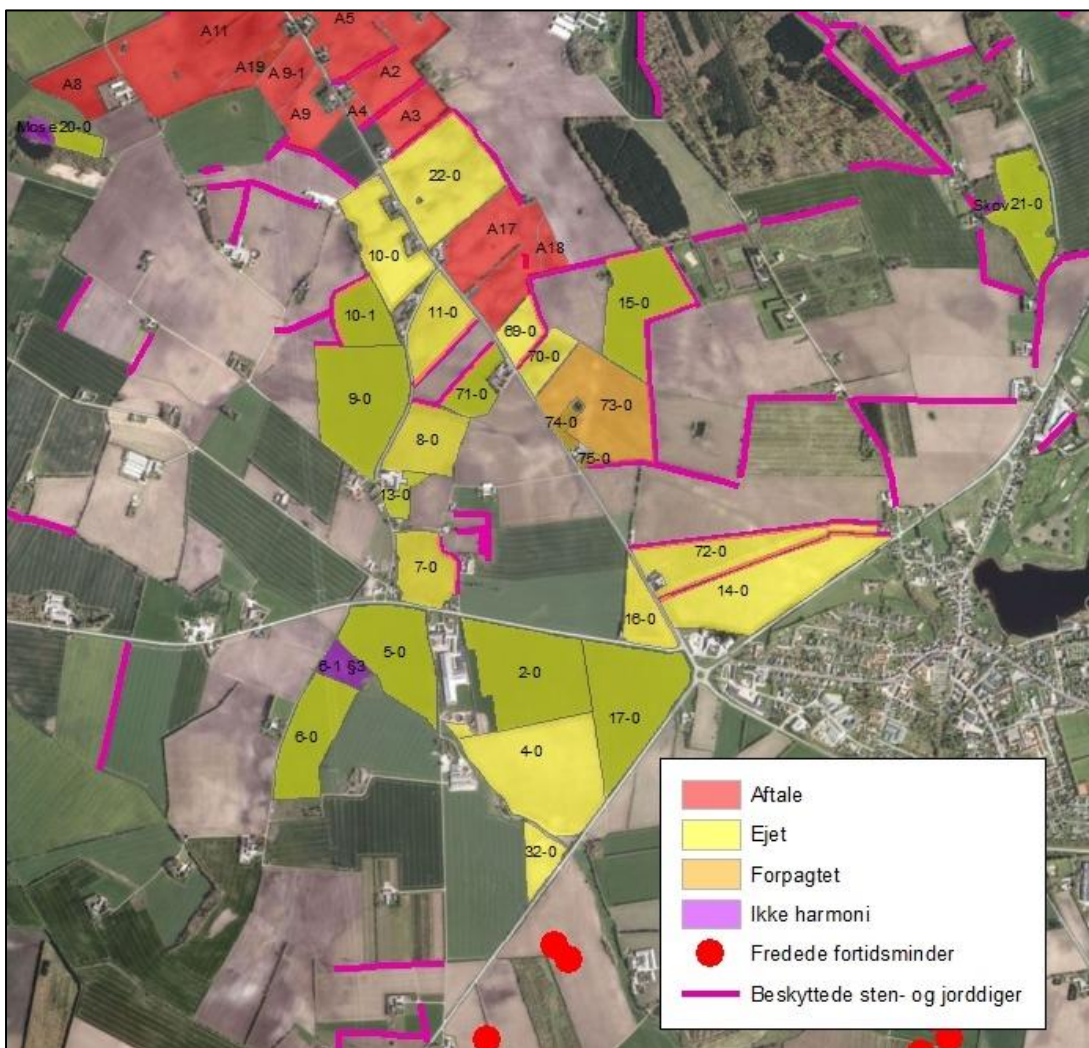
Der er registreret beskyttede sten- og jorddiger grænsende til mark nr. 7-0, 8-0, 10-1, 11-0, 14-0, 15-0, 22-0, 50-0, 69-0, 70-0, 71-0, 72-0, 73-0, 76-0 og 80-0. Se nedenstående figurer.

Sten- og jorddiger, der er omfattet af bestemmelserne i Museumlovens § 29 a, må ikke beskadiges eller sløjfes uden dispensation fra kommunen.

Der er ikke registreret fortidsminder på eller grænsende op til markerne. Se nedenstående figurer. Der er dog registreret tre fredede træer på mark 21-1 og 21.

Fortidsminder, der er omfattet af bestemmelserne i Museumslovens § 29 e må ikke ændres. Dette vil sige, at alle foranstaltninger, der indebærer en påvirkning af fortidsmindernes indhold og overflade, ikke er tilladt. Endvidere må der ikke foretages jordbehandling, gødes eller plantes jf. § 29 f i Museumsloven indenfor en afstand af 2 m fra fortidsmindet.

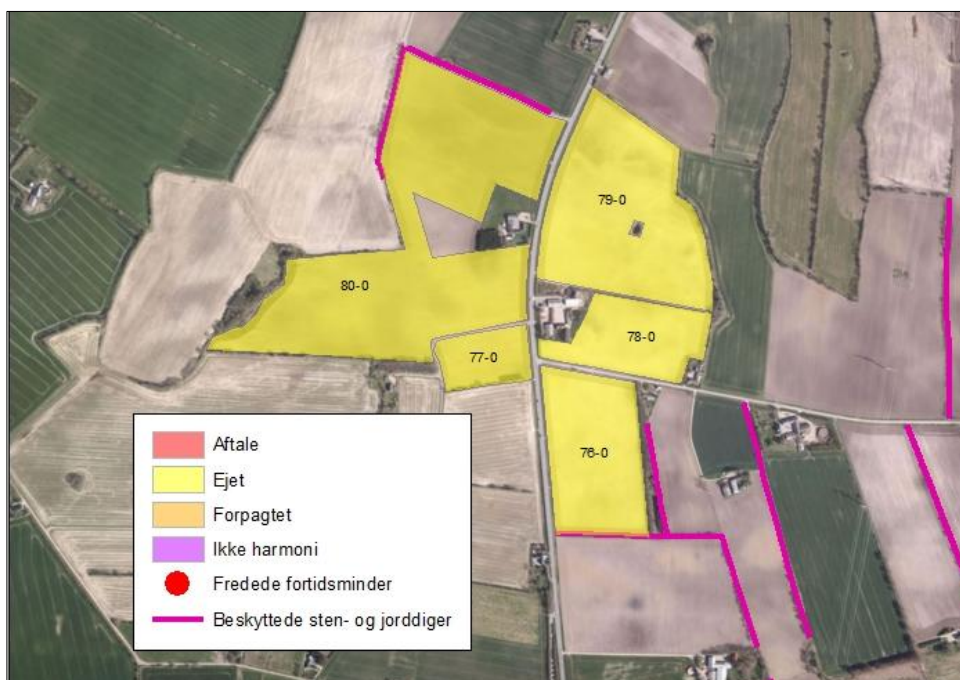
Vejen Kommune vurderer, at kulturhistoriske værdier ikke vil blive påvirket.

Figur 10A. Arealernes placering i forhold til fredninger.

Figur 10B. Arealernes placering i forhold til fredninger.

Figur 10C. Arealernes placering i forhold til fredninger.

Husdyrbrugets ophør

Ansøger vil udvikle sin produktion, så han kan bestå som landmand i fremtiden. Han ønsker at modernisere og udvikle produktionen, så der tages hensyn til dyrevelfærds- og miljømæssige krav.

Ved ophør af produktionen vil gødnings- og ensilageanlæg blive tømt og rengjort, så der ikke er fare for forurening.

Følgende er angivet af ansøger (*kursiv*):

Hvis ansøger ophører med mælkeproduktionen, vil ejendommen formentlig blive overtaget af en anden mælkeproducent. Hvis dette ikke er tilfældet, og produktionen skal afvikles, anmeldes ophør af dyreholdet til kommunen. Når dyreholdet er afviklet, tømmes og rengøres stalde og gødningsopbevaringsanlæg. Såfremt gyllebeholderne ikke skal anvendes af anden bruger fremover, fjernes de.

Vejen Kommune stiller vilkår om, oprydning og bortskaffelse af affald ved ophør af bedriften. Herunder at der skal træffes de nødvendige foranstaltninger for at undgå forureningsfare, dvs. alle opbevaringsanlæg skal tømmes og rengøres, og ejendommen skal fremgå i miljømæssig god stand.

Ved eventuelt ophør af produktionen, vil der efter Vejen Kommunes opfattelse ikke ske en væsentlig indvirkning på miljøet fra produktionsanlægget hvis:

- Staldanlæg samt husdyrgødnings- og foderopbevaringsanlæg tømmes og rengøres grundigt.
- Miljøfarligt affald bortskaffes efter de til enhver tid gældende regler.

Alternative muligheder

Ansøger har undersøgt alternative muligheder for indretning af anlægget. Fravalg af gylle-forsuring er sket ud fra et proportionalitetsprincip. Driften i den gamle bindestald med grebning ophører. Dette er en miljømæssig gevinst, da ammoniakfordampningen fra de andre staldsystemer alle er mindre.

Hvis udvidelsen af husdyrbrugets produktion ikke foretages (0-alternativet), vil produktionen på det nuværende niveau kunne fortsætte uden yderligere miljøgodkendelse. En fortsat drift vil ikke nødvendigvis i sig selv medføre mindsket forurening fra husdyrbruget end i den ansøgte udvidelse. Der vil ligeledes fortsat udbringes husdyrgødning på ejendommens arealer. Ved miljøgodkendelse af husdyrbrug foretages ammoniak- og forureningsbegrænsende tiltag, som sænker det generelle forureningsniveau. 0-alternativet vil således ikke nødvendigvis have en mere positiv effekt på miljøet, end hvis udvidelsen gennemføres og de opstillede vilkår i miljøgodkendelsen efterleves.

Sammenfatning

Vejen Kommune vurderer sammenfattende, at der kan meddeles godkendelse til projektet da:

- Husdyrbruget med de stillede vilkår kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne
- Husdyrbruget har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af bedst tilgængelige teknik.
- Projektet med de stillede vilkår, ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af miljøet.

4 Øvrige forhold

Byggeri, vandindvinding og spildevandsafledning

Da projektet indeholder byggeri og bygningsændringer, skal der indsendes byggeansøgning til Vejen Kommune.

Da vandforbruget stiger, og der anvendes egen boring, skal der indsendes ansøgning om indvindingstilladelse til Vejen Kommune.

Særskilt tilladelse til udledning/nedsivning af spildevand/overfladevand/tagvand skal indhentes hos Vejen Kommune inden der gives byggetilladelse.

Der kan være andre forhold, der skal søges om ved Vejen Kommune.

Høringsberettigede

Konsulent Lars Schmidt, Kolding Herreds Landbrugsforening, las@khl.dk

Naboer:

Orientering af naboer er sket indenfor konsekvenszonen på 614 meter.

Mogens Heiselberg, Overbyvej 3, 1. sal, 6560 Sommersted (ejer Langetvedvej 4, 6630 Rødding)

Region Syddanmark v./ Grønnebæk Gl. Skole, Mosevej 1, 6630 Rødding (sammenmatrikuleret med Mosevej 1A, 6630 Rødding) CVR: 29190909

Kim Lena Ladegaard og Brian Ladegaard, Nørrebyvej 5, 6630 Rødding

Birgit Rohde Pedersen og Bent Kidholm Pedersen, Nørrebyvej 4, 6630 Rødding

Gitte Tang Rasmussen og Tom Sejr Rasmussen, Nørrebyvej 3, 6630 Rødding

Annie Margit Skovgaard og Egon Skovgaard, Nørrebyvej 2, 6630 Rødding

Anna Rasmussen og Steen Henning Rasmussen, Nørrebyvej 1, 6630 Rødding

Vivian Østerballe Jensen og Kent René Jensen, Nørrebyvej 1A, 6630 Rødding

Joan Kaas Carstensen og Peter Christian Carstensen, Gadetoft 1, 6630 Rødding

Inge Birgitte Kjærsgaard og Paul Kiil Kjærsgaard, Grønnebækvej 8, 6630 Rødding

Gurli Pedersen og Arne Tommy Pedersen, Grønnebækvej 6, 6630 Rødding

René Bøgh Jensen, Grønnebækvej 4, 6630 Rødding

Jannie Mølbæk Dall og Flemming Hvidtfeldt Pedersen, Grønnebækvej 1, 6630 Rødding

Annamarie Fuglsang Fredsted og Bent Fulgsang Fredsted, Frømajvej 3, 6630 Rødding (ejer Jelsvej 43, 6630 Rødding)

Rikke Leth-Pedersen og Jan Leth-Pedersen, Frømajvej 5, 6630 Rødding (ejer Frømajvej 4, 6630 Rødding)

Ahmad Youssef Al-Khatib, Jelsvej 43, 6630 Rødding

Lisbeth Bonde Mariegaard og Morten Vodder Mariegaard, Jelsvej 45, 6630 Rødding Service Tagdækning ApS, Jelsvej 24, 6630 Rødding (ejer Langetvedvej 2, 6630 Rødding) (CVR 34450927)

Margit Lilly Falkenberg Ottosen, Jelsvej 24, 6630 Rødding
Langetvedvej 2, 6630 Rødding (Ingen beboere)

Jim Thygesen, Bækager 2, 6630 Rødding

Niels Adrian Jensen, Hørvej 14, 3300 Frederiksværk (ejer Bækager 1, 6630 Rødding)
Bækager 1, 6630 Rødding (Ingen beboere)

Interessenter, der har anmodet om udkast:

Niels Adrian Jensen, Hørvej 14, 3300 Frederiksværk (ejer Bækager 1, 6630 Rødding)

Bortforpagtere af arealer:

Kjeld Kryger Sørensen og Ingermarie Westergaard, Haderslevvej 51, 6630 Rødding, CVR: 44757710

Gyllemodtagere:

Anton Gude Sørensen, Haderslevvej 47, 6630 Rødding. CVR: 28454198

Kopimodtagere af afgørelsen

Niels Adrian Jensen, Hørvej 14, 3300 Frederiksværk (ejer Bækager 1, 6630 Rødding)

Embedslægerne i Region Syddanmark, sesyd@sst.dk

Danmarks Sportsfiskerforbund, Skyttevej 4, 7182 Bredsted post@sportsfiskerforbundet.dk

Danmarks Fiskeriforening, Nordensvej 3, Taulov, 7000 Fredericia mail@dkfisk.dk

Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark, Formand Niels Barslund, Vormstrupvej 2, 7540 Haderup nb@ferskvandsfiskeriforeningen.dk

Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø dnvejen-sager@dn.dk

Det Økologiske Råd, Blegdamsvej 4B, 2200 København N husdyr@ecocouncil.dk

Friluftsrådet, Scandiagade 13, DK-2450 København SV. Lokalafdeling: Friluftsrådet for Trekantområdet, att. Bent Holgersen, Hvedevænget 30, 6600 Vejen, holgersen@vejen-net.dk

Dansk Ornitologisk forening, Vesterbrogade 140, 1620 København V, lokalkontoret vejen@dof.dk

Museet på Sønderkov, post@sonderskov.dk

Bilagsoversigt

1. Klagevejledning.
2. Udpegningsgrundlag for de berørte Natura 2000-områder.

Bilag 1.

Klagevejledning, jf. "Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug" nr. 1572 af 20.12.2006.

Hvilke afgørelser, tilladelser og miljøgodkendelser kan påklages

Alle afgørelser, der er truffet af kommunen med hjemmel i "Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug" eller regler, der er fastsat med hjemmel i loven, kan jf. § 76 påklages til Natur- og Miljøklagenævnet.

Hvem kan klage

Klageberettiget er enhver med væsentlig interesse i sagens udfald, miljøministeren samt visse landsdækkende organisationer, jf. §§ 84-87.

Til hvem skal der klages

Der skal klages direkte til Natur- og Miljøklagenævnet. Se vejledning på www.nmkn.dk/klage.

Natur- og Miljøklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til den myndighed, der har truffet afgørelse i sagen. Myndigheden videresender herefter anmodningen til Natur- og Miljøklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Klagefrist

Klagen skal være modtaget af Natur- og Miljøklagenævnet senest 4 uger efter, at afgørelsen, tilladelsen eller miljøgodkendelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort f.eks. ved annoncering, regnes klagefristen fra bekendtgørelsen, jf. § 79.

Gebyr

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 500 kr. Gebyret betales enten direkte med betalingskort eller der sendes en opkrævning. Natur- og Miljøklagenævnet vil ikke påbegynde behandlingen af klagen, før gebyret er modtaget. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside (www.nmkn.dk). Gebyret tilbagebetales, hvis den, der klager, får helt eller delvis medhold i klagen.

Domstolsprøvelse

Hvis afgørelsen ønskes indbragt for domstolene, skal dette ske inden 6 måneder efter, at afgørelsen er offentliggjort, jf. § 90.

Opsættende virkning

En klage over en afgørelse har ikke opsættende virkning på retten til at udnytte tilladelsen eller miljøgodkendelsen, medmindre Natur- og Miljøklagenævnet bestemmer andet.

Tilladelsen/godkendelsen må ikke udnyttes, hvis den indeholder placering af driftsbygninger væk fra de øvrige driftsbygninger, jf. § 81. Dette vil være angivet i afgørelsen.

Udnyttelse af en tilladelse eller miljøgodkendelse kan kun ske under opfyldelse af vilkårene, som er fastsat i tilladelsen eller miljøgodkendelse.

Bilag 2.

Udpegningsgrundlag for de berørte Natura 2000-områder.

Natura 2000-områdenr. 91: Kongeå

Området består af habitatområde nr. H80.

Udpegningsgrundlag for Habitatområdet Kongeå (H80)	
Naturtyper:	Næringsrig sø (3150) Vandløb (3260) Surt overdrev (6230) Tidvis våd eng (6410) Urtebræmme (6430) Kildevæld (7220) Rigkær (7230)
Arter:	Havlampret (<i>Petromyzon marinus</i>) (1095) Bæklampret (<i>Lampetra planeri</i>) (1096) Flodlampret (<i>Lampetra fluviatilis</i>) (1099) *Snæbel (<i>Coregonus oxyrhynchus</i>) (1113) Odder (<i>Lutra lutra</i>) (1355) Laks (1106)

* Surt overdrev, kildevæld samt snæbel er alle prioriterede naturtyper/arter.

Natura 2000-området nr. 89: Vadehavet

Området består af habitatområde nr. H78 og fuglebeskyttelsesområde nr. F57.

Udpegningsgrundlag for habitatområdet Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde (H78)	
Naturtyper:	Sandbanke (1110) Flodmunding (1130) Vadeflade (1140) Lagune (1150) Bugt (1160) Rev (1170) Enårig strandengsvegetation (1310) Vadegræssamfund (1320) Strandeng (1330) Forklit (2110) Hvid klit (2120) Grå/grøn klit (2130) Klithede (2140) Havtornklit (2160) Grårisklit (2170) Skovklit (2180) Klitlavning (2190) Visse-indlandsklit (2310) Græs-indlandsklit (2330) Søbred med smårter (3130) Kransnålalge-sø (3140) Næringsrig sø (3150) Brunvandet sø (3160) Vandløb (3260) Våd hede (4010) Tør hede (4030) Kalkoverdrev (6210) Surt overdrev (6230) Tidvis våd eng (6410) Tørvelavning (7150) Rigkær (7230) Stilkege-krat (9190) Skovbevokset tørvemose (91D0)
Arter:	Havlampret (1095) Bæklampret (1096) Flodlampret (1099) Stavsild (1103) Laks (1106) Snæbel (1113) Marsvin (1351) Odder (1355) Gråsæl (1364) Spættet sæl (1365)

* Lagune, Grå/grøn klit, Klithede, Kalkoverdrev (kun vigtige orkidélokalteter), Surt overdrev, skovbevokset tørvemose og snæbel er alle prioriterede naturtyper/arter.

Udpegningsgrundlag for fuglebeskyttelsesområdet Vadehavet (F57)

Ynglefugle:	Klyde Hvidbrystet præstekrave Almindelig ryle Sandterne Fjordterne Havterne Dværgterne Splitterne
Trækfugle:	Bramgås Mørkbuget knortegås Lysbuget knortegås Gravand Pibeand Krikand Spidsand Skeand Ederfugl Sortand Strandskade Klyde Hjejle Strandhjejle Hvidbrystet præstekrave Lille kobbersneppe Stor regnspeve Rødben Hvidklire Islandsk ryle Sandløber Almindelig ryle Dværgmåge